

BETÄNKANDE

I FRÅGA OM

BYGGNADSSÄTT M. M.

FÖR

STAMBANA GENOM ÖFRA NORRLAND

MELLAN

SOLLEFTEÅ OCH LULEÅ

AFGIFVET DEN 14 DECEMBER 1885

AF

DEN DERTILL I NÅDER TILLSATTA KOMITÉN.

STOCKHOLM

TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET

1886

TILL KONUNGEN.

Den af Eders Kongl. Maj:t, jemlikt nådiga brefvet den 31 sistlidne Juli, tillsatta Komitén för afgifvande af yttrande i fråga om byggnadssätt m. m. för stambanan genom öfra Norrland mellan Sollefteå och Luleå får, efter nu afslutade arbeten, härhos i underdånighet öfverlemna sitt betänkande i ämnet.

Underdånigst

Gustaf Ryding.

F. v. Essen.

A. F. O. Cederberg.

Rudolf Cronstedt.

Hj. Elworth.

P. O. Hörnfeldt.

C. Jehander.

F. v. Krusenstierna.

J. E. Wikstén.

C. R. Troilins.

Stockholm den 14 December 1885.

Jemlikt nådiga brefvet den 31 Juli 1885 har Kongl. Maj:t åt en komité, bestående af undertecknade, uppdragit att, efter utredning af omfattningen och beskaffenheten af den trafik, som vore att påräkna för en stambana genom öfra Norrland mellan Sollefteå och Luleå, afgifva yttrande, huruvida vid en sådan stambanas byggande och trafikerande borde tillämpas samma system, som det hittills vid stambanan genom Norrland följda, eller om med hänsyn till den blifvande trafiken förenklingar kunde och borde vidtagas, ledande till nedsättning i kostnaderna, äfvensom att i sammanhang härmed jemväl yttra sig om anledning förefunnes att vid banans byggande i större eller mindre mån använda entreprenadsystemet.

Den stambana, om hvilken nu är fråga, är ämnad att utgöra en fortsättning af den från Bräcke utgående stambanan till Sollefteå, till påbörjande af hvilken jernvägsanläggning 1881 års Riksdag, med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, beviljat anslag. Redan på hösten samma år vidtogos de första åtgärderna för åstadkommande af en undersökning om lämpligaste sträckningen af fortsatt jernväg från den punkt vid Ångermanelfven, dit norra stambanan på grund af samma års riksdags beslut komme att sträcka sig, eller från annan lämplig utgångspunkt vid samma bana till Vesternorrlands länegräns mot Vesterbotten, i det att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i förstnämnda län den 26 November 1881 aflät skrifvelse till Kongl. styrelsen för statens jernvägsbyggnader med anhållan, att styrelsen måtte föranstalta, att en sådan undersökning blefve så fullständigt verkställd, att densamma, derest Kongl. Maj:t framdeles skulle vilja föreslå Riksdagen att fortsätta stambanan norr ut, måtte kunna läggas till grund för en proposition derom. I samma skrifvelse meddelades tillika, dels att Vesternorrlands läns landsting an-

*Förberedande
undersökningar.*

visat medel till bestridande af kostnaderna för undersökningen, och dels att en af landstinget i Vesterbottens län tillsatt jernvägskomit  i samråd med delegerade från en dylik af Norrbottens läns landsting tillsatt komité uttalat den åsigt, att stambanan borde framgå i sådan riktning, att den-samma vid Trehörningsjö träffade gränsen mellan Vesternorrlands och Vesterbottens l n; och hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i sistnämnda l n förklarat sig instämma i denna åsigt.

På grund af ofvanberörda hos jernv gsbyggnadsstyrelsen gjorda framställning blef genom dertill förordnad person undersökningen företagen. Dessförinnan hade styrelsen angifvit de grunder, som vid undersökningen borde följas, nemligen, att banan skulle beräknas med den f r stambanorna brukliga spårvidden (4,83 fot = 1,435 meter) med bro fverbyggnader af järn, och såsom regel antagas, att den starkaste lutningen icke finge öfverstiga 1 : 60, samt att den minsta krökningsradien icke finge understiga 1,000 fot.

Vid undersökningens början i Augusti månad 1882 hade inom ånger-
manland framstälts alternativa förslag till fyra olika hufvudstr ckningar för banan, nemligen:

1:o en med utgångspunkt från Bräcke—Sollefte banan vid Helgumsj n förbi Norrsjön, Salsj , Tunsj n, genom Liden, Junsele och öfversta delen af Anundsjö samt Björna socknar till Vesterbottens gräns vid Aspsele.

2:o en med utgångspunkt från nämnda bana vid Långsele  fver Granv g, genom Ed, Resele, Skorped, Anundsjö och Björna socknar till länegränsen i närheten af Trehörningsjö;

3:o en med utgångspunkt antingen från Sollefteå eller Långsele  fver Skedom, Multr  och Strinne samt genom någon af de der i trakten utmynnande dalg ngarne till Skorped, hvarefter banan skulle fortsättas på sätt i näst föregående punkt angifvits; samt

4:o en från Sollefteå på någondera sidan af Ångermanelfven till Nyland och derifrån vidare efter kusten norr ut.

Unders kningsf rr ttaren fann det första och det fjärde alternativet icke böra ifrågakomma, det förra, emedan det medförde en betydligare vägförlängning, bland annat därför, att en till Aspsele framdragen linie

måste kringgå den i Vesterbotten belägna bergsträckningen Ångermanbahlen, samt det senare, dels emedan äfven här en vägförlängning uppstode, om banan först skulle sträckas till Nyland och derifrån vidare norr ut genom den kuperade marken utesfter hafskusten, och dels emedan jernvägens anläggande i denna riktning stode i strid med den antagna grundsatsen, att stambanorna icke borde ledas utmed segelbara vatten, och att de gagnade det allmänna samt motsvarade nedlagda kostnader i den mån de byggdes i trakter, der långa och dyra transporter hämmade industriens och jordbrukets utveckling.

Beträffande derefter de båda återstående alternativen, så blefvo för vinnande af antaglig uppgång öfver den vattendelare, som skiljer Ångerman dalen från Nätradal en, omfattande dels okulära och dels fullständiga undersökningar utförda i alla de dalgångar, som från norr utmynna till Ångerman elfven mellan Sollefteå och Nyland. Dervid utröntes, att, i hvilken af dessa dalgångar jernväg än förlades, vägförlängning uppkomme, och med anledning här af ansåg undersökningsförrättaren äfven det tredje alternativet böra öfvergifvas.

Sålunda återstod, såsom enligt undersökningsförrättarens åsigt lämpligt, allenast det andra alternativet. Till utgångspunkt för den blifvande jernvägens utstakning valdes Nässjö (Hjelta) i Långsele socken, emedan det på grund af terrängförhållandena befanns nödvändigt att redan vid denna punkt linierna åtskildes. Stambanans blifvande fortsättning skulle då dragas öfver Faxelfven och vidare utesfter Ångerman elfvens venstra strand till Öhns by, der jernvägen lämpligast kunde öfvergå Ångerman elfven och vidare framdragas förbi Eds kyrka, Forsmo, Selsjön, Backsjöbränna och stora Aspsjön till Jussjö. Derifrån utstakades linien förbi Byvattnet, Holm, Lännäs, Skorped, Bredbyn till Anundsjö-sjön samt vidare i östlig riktning förbi Selsbyarne, Gottne och Östansjö till Fors. Från denna plats visade det sig möjligt att framdraga linien antingen förbi Utanlandsjö sågverk till Gideå kyrka eller ock vester om Vestergunsjön samt öster om Perresjö och Ledingen till det s. k. Björnafallet vid Gideå elf. Med anledning deraf, att sträckningen Fors—Gideå, ehuru närmande sig kusten, syntes ega företräde genom bättre kurv- och lutningsförhållanden, lättare

arbeten och bättre jordmån för jernvägs anläggande samt vid framtida utsträckning af stambanan genom Vesterbotten erbjöde kortare och fördelaktigare väg, utstakades först denna linie, som i närheten af Gideå kyrka öfvergår Gideåvattnet, hvilket är segelbart omkring en och en half mil inåt landet, räknadt från den plats, der det direkt skulle komma att beröras af jernvägen.

Från Fors till Björna utstakades jemväl en linie.

Sammanlagda längden af de sålunda utstakade jernvägslinierna utgör:
 från Hjelta öfver Fors till Gideå kyrka 11 mil 32,800 fot (127,4 km.)
 » » » » » Björnafallet 11 » 12,900 » (121,4 »)

Efter fullbordan af denna undersökning afstannade utstakningen af jernvägslinien för någon tid och återupptogs först sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesternorrlands län i skrifvelse till Kongl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen den 7 April 1884 gjort framställning om verkställande genom bemälda styrelses försorg af fullständig undersökning jemte upprättande af kostnadsförslag rörande, jemte annat, lämpligaste sträckningen för den inom Vesternorrlands län fallande fortsättningen af norra stambanan mellan Fors och Vännäs. I denna skrifvelse åberopade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande en från den af landstinget i Vesterbottens län tillsatta jernvägskomitén mottagen skrifvelse, hvari komitén tillkännagifvit, att den icke ville framställa något bestämdt påstående angående jernvägens riktning genom norra Ångermanland och södra delen af Vesterbotten i vidare mån än, att komitén, som ansåg, att terräng- och öfriga på sträckningen inverkan förhållanden borde i fråga här om verka afgörande, så vidt Vesterbottens län angick, bestämdt yrkade, att jernvägen skulle beröra någon punkt i närheten af den vid Umans och Vindelns sammanflöden belägna Vännäs kyrka.

Sedan med anledning här af bemälda styrelse åt samme ingenjör, som utstakat här ofvan omförmälda jernvägslinier inom Ångermanland, uppdragit att i öfverensstämmelse med de uttalade önskingarna verkställa den ifrågasatta nya undersökningen, påbörjades denna samt afslutades på sommaren 1884. Utstakningen fortsattes från hvardera ändpunkten af alternativlinierna, den ena från Fors till Björnafallet och den andra från

Fors till Gideå kyrka. Björnalinien leddes från Björnafallet förbi Mattarbodun, Storsjön, Långvattnet och vestra änden af inre Lemmusjön vid Trehörningsjö samt vidare förbi Norsjön och Önskasjön till länegränsen vid Nordsjö; och angafs såsom särskildt talande för denna linie, att en direkt förbindelse med Lemmusjöarne ernåddes, hvaremot, om den framdroges till länegränsen förbi Ökvattnet, Trehörningssjön, Åtjern och längs sydöstra stranden af Önskasjön, gynsamare lutningsförhållanden vunnes.

Den andra alternativlinien eller Gideålinien utstakades i riktning från Gideå kyrka förbi Hundsjön och Flärke till Grösjön samt derifrån till länegränsen vid Nybergsjö. Denna sträckning föredrogs framför en ännu östligare, som erbjöd fördelen af förkortad väglängd, hufvudsakligen därför, att jernvägen, om den lades i den utstakade riktningen, vid Grösjön komme Lemmusjöarne så nära, som med denna alternativlinie vore möjligt.

De båda alternativliniernas längd utgör:

från Björna öfver Trehörningsjö till Nordsjö 3 mil 10,199 fot (35,1 km.)

» Gideå kyrka » Nybergsjö 1 mil 30,500 » (19,7 »)

Inom Vesterbottens län företogs, jemlikt den ofvannämnda, af landstinget tillsatta jernvägskomiténs begäran och på Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens förordnande, under sommaren 1884 undersökning för utrönande af jernvägens lämpligaste sträckning genom länet. Svåra terrängförhållanden inom södra delen af Vesterbotten befunnos dervid göra det oundvikligt att dels öfvergå vattendragen på betydliga höjder och dels göra stora krökningar för att med föreskrifven högsta lutning af 1:60 öfvervinna de stora höjdskilnaderna. Gideålinien ansågs böra framdragas från länegränsen vid Nybergsjö förbi Storfall, Djupsjö, Torrböle och Gräsmyr till Pengsjö. Från Pengsjö utstakades med hänsyn till en möjligen blifvande bibana till Umeå och Holmsund två alternativa riktningar för hufvudbanan, nemligen den ena vestligare, öfvergående Ume elf vid Nyby och derifrån följande elfvens vestra strand förbi Vännäs kyrka utmed Vindeelfven till Hedlunda, hvaremot, enligt det andra, östligare alternativet, banan skulle från Pengsjö framgå på Umeelfvens östra strand till Brån samt der öfvergå elfven och derpå fortsätta längs östra stranden af Vindeelfven till dess linien omkring $\frac{1}{2}$ fjerdingsväg norr om

Hedlunda sammanföller med det vestra alternativet. För den föreslagna bibanan skulle det östligare alternativet, såsom väsentligen underlättande byggandet af samma bana, ega företräde, men det vestligare medförde för hufvudbanan till det öfra Norrland 0,2 mil (2 kilometer) kortare väg. Från Hedlunda fortsattes linien utefter östra stranden af Vindel-elfven till Ytter Rödå, hvarefter den ingår i Rödåns dalgång och vid Qvarnsvedjan gör en betydlig svängning för att möjliggöra öfvergången af vattendelaren mellan Qvarnsvedjan och gården Norrland. Sedermera löper linien i temligen rak sträckning förbi Eriksbo, Björklund, Björntjälen, Nya Bäcknäs och Forsliden till Åträsk och derifrån mot öster förbi Mjödtern, Bjursjön till Hvalfsjön samt utmed södra änden af stora Bygdeträsket till Bygdsiljum. Från Bygdsiljum fortsätter linien längs östra stranden af stora Bygdeträsket till Bygdeträsk by och följer der-efter östra stranden af Göksjön samt framgår i nära nordlig riktning omkring $\frac{1}{4}$ mil vester om Burträsk kyrka samt derefter längs östra stranden af Lidträsket och Skråmträsket fram till Skellefte elf, som den öfvergår i närheten af Gråberget. Linien är vidare utstakad förbi Löparnäs, Svanström och Torsbäckliden till Bäckfors, hvarifrån den gör en svängning åt vester till Norrbäck och derifrån åter åt öster till Falkliden, hvarefter den följer vestra stranden af Kågeelf och Storkågeträsket. Derifrån gick linien öfver Aspliden till gränsen mot Norrbottens län, som den nådde ungefär vid rålinien mellan Byske och Jörns socknar vid Stryckfors.

Vid Pengsjö sammanfaller den nu angifna linien med den s. k. Björnalinien, hvilken vid Nordsjö öfvergår länegränsen mot Vesternorrlands län. Af undersökningsförrättaren har denna senare linie utstakats från Nordsjö till Mjösjön och derifrån till Fällfors, hvarest den öfvergår Lögde elf, samt vidare i nära nordlig riktning förbi Bjurvik, nedra Nyland och Johannisbo. Derpå svänger linien åt öster och framgår till Bahlsjö och Ljusåker, hvarifrån den i nära sydöstlig riktning följer Bahlån till dess sammanflöde med Öre-elf. Efter att hafva passerat nämnda elf fortsätter linien längs elfvens norra strand å en längd af omkring 0,3 mil (3 kilometer) förbi Agnäs, gör sedan åter en tvär böjning mot norr till Lågsjö, går vidare i östlig riktning till södra änden af Hvit-

vattnet och följer derefter i nordlig riktning detta vattenbäckens vestra strand till Hvitvattnets by, kröker åter i sydostlig riktning förbi Brännland till Thorsjön samt derpå förbi Östanbäck till Pengsjö för att vid den s. k. Pengsjö qvarn förena sig med den öfver Gideå—Nybergsjö framdragna linien.

Längden af de sålunda utstakade linierna utgör:

från Nybergsjö.....	till Pengsjö.....	5 mil 17,982 fot (58,8 km)
» Nordsjö	»	7 » 5,601 » (76,5 »)
» Pengsjö	» Vännäs.....	1 » 1,200 » (11 »)
» Vännäs	» Storkågeträsk	14 » 7,518 » (151,9 »)
» Storkågeträsk.....	» Norrbottens gräns	3 » 16,620 » (37 »).

Liniens längd inom Vesterbottens län utgjorde följaktligen, om alternativlinien Nybergsjö—Pengsjö valdes, 24 mil 7,320 fot (258,7 km) och, om alternativlinien Nordsjö—Pengsjö valdes, 25 mil 30,939 fot (276,4 km).

Hvad slutligen angår den del af stambanan genom öfra Norrland, som skulle dragas genom Norrbottens län, så blef af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet i underdånig skrifvelse den 30 September 1884 på anförda skäl hemställt, att Kongl. Maj:t måtte anbefalla Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen att låta verkställa definitiv undersökning för norra stambanans sträckning genom länet från gränsen mot Vesterbottens län till lämplig punkt vid riksgränsen mot Finland. Sedan nämnda styrelse meddelat utlåtande i frågan samt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ytterligare blifvit hörd och dervid meddelat, hurusom de kommuner i länet, inom hvilka stambaneundersökningar kunde komma att verkställas, förbundit sig, medelst laga kraft egande beslut, att vid desamma kostnadsfritt bestrida all erforderlig handtlangning, hvadan blifvande undersökningsförrättare endast hade att hänvända sig till ordförandena i vederbörande kommunalnämnder för att erhålla erforderligt arbetsmanskap, fann Kongl. Maj:t, jemlikt nådiga brefvet den 10 April 1885, godt att, för verkställande under året af undersökningar till utrönande af lämpligaste sträckningen utaf norra stambanan från gränsen mellan Vesterbottens och Norrbottens län till lämplig punkt å Luleå—Ofotenbanan, ställa till styrelsens förfogande ett belopp af 7,500 kronor att, under vilkor af för

staten kostnadsfri handtlangning, användas till betäckande af öfriga med nämnda undersökningar förenade utgifter. Innan styrelsen med anledning häraf vidtog åtgärder, fick styrelsen från den af landstinget i länet tillsatta jernvägskomitén mottaga en skrifvelse af den 1 Maj 1885 jemte en dervid fogad karta öfver den del af länets kustland, der undersökningen skulle ega rum, å hvilken karta den ungefärliga sträckningen af jernvägen angifvits sådan den enligt komiténs förmenande borde läggas för att rätt tillgodose ortens kraf. I skrifvelsen framhölls bland annat hufvudsakligen, att hänsyn så väl till befolkningens intressen som till beredande af den största möjliga trafik för banan kräfde, att jernvägen genom Norrbotten förlades närmare kusten än utstakningen af jernvägslinien genom Vesterbotten syntes förutsätta, och att därför denna senare linie borde erhålla en förändrad riktning, så att den komme att vid Finnträsket öfvergå länegränsen; och påpekades äfven, att rent tekniska förhållanden gjorde en förändring af en del af jernvägslinien närmast länegränsen önskelig.

Kongl. styrelsen anbefalde sedermera i skrifvelse den 12 Juni 1885 behörig person att verkställa de ifrågasatta jernvägsundersökningarna i fortsättning af de under år 1884 verkställda undersökningarna inom Vesterbottens län samt att, då efter förmodan terrängförhållandena inom Norrbottens län vore sådana, att de utan allt för stora arbeten och kostnader medgäfvade lutningsförhållanden af 1:100 i stället för 1:60, som måst användas å den undersökta linien mellan Sollefteå och Norrbottens länegräns, förstnämnda lutningsförhållande borde ligga till grund för undersökningarna, hvarjemte minsta krökningsradien å kurvorna icke finge understiga 1,000 fot.

Med ledning af dessa och under hand lemnade föreskrifter börjades undersökningen under Juli månad och afslutades på hösten sistlidne år.

Enär allt för stora terrängsvårigheter mötte att fortsätta linien norr ut från Stryckfors, eller den punkt dit den under det föregående året undersökta linien nådde gränsen mellan Vester- och Norrbottens län, fann undersökningsförrättaren nödigt, att öfvergången förlades till en omkring $1\frac{1}{2}$ mil (16 km) öster om Stryckfors belägen punkt, eller till närheten af Uddfors. Denna förändring hade till följd, att den nordligaste delen af

den genom Vesterbotten utstakade linien måste omstakas, och valdes dervid Storkågeträsket till utgångspunkt för den nya undersökningen. Härifrån framgår linien söder om Lillkågeträsk, öster om Norrlångträsk förbi De-gerliden, der den öfvergår Byske elf, och öfver Lundfors till ofvannämnda punkt å länegränsen i närheten af Uddfors.

Genom Norrbottens län är linien framdragen vester om Granträsk till det vester om Kalaträsket belägna Kalamark, hvarifrån Rokåns dalgång följes till Stormyrbodarne. Derifrån löper linien till Ytterfors, der den öfvergår Lill-Pite elf. För att möjliggöra öfvergångarne af vattendelarne mellan Lill-Pite elf och Norrbodbäcken samt der emellan och Pite elf har linien måst dragas i en betydlig krökning mot öster och når ej långt ifrån Finnbäck Pite elfs dalgång, som derefter i nordlig riktning följes förbi Borgfors upp till Sikfors. Från Sikfors framgår linien i östlig riktning till Långträsket, der den öfvergår Alterelfven, och vidare till Holmträsk och Vestmark, der den nordliga riktningen åter vidtager. Linien är derifrån utstakad förbi Rosfors, mellan inre och yttre Bjurträsket, förbi det helt nära Selet belägna Eriksberg, vester om och utmed Mekkträsket upp till Heden och Långforsen, der den öfvergår Lule elf, samt derifrån i östlig riktning mot det vid södra änden af Bodträsket belägna Boden i Öfver-Luleå socken, vid hvilken punkt linien anknytes med Luleå-Ofotens jernväg.

Längden af den sålunda undersökta linien utgör 15 mil 22,466 fot (167 km), hvaraf 4 mil 13,957 fot (46,9 km) falla inom Vesterbottens och 11 mil 8,509 fot (120,1 km) inom Norrbottens län.

Sedan Komitén sålunda angifvit föreslagna riktningar af den bana, *Remisser.* om hvilken Komitén fått nådigt uppdrag att i uppgifna hänseenden afgifva yttrande, har Komitén att redogöra för de under fortgången af Komiténs arbeten till densamma inkomna ärenden, äfvensom för de af Komitén från åtskilliga myndigheter och korporationer infordrade yttranden.

Genom särskilda remisser den 5, 19, 26 och 31 Oktober 1885 har Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Civildepartementet till Komitén

öfverlemnad, för att tagas i öfvervägande vid fullgörande af det Komitén lemnade uppdrag, följande ärenden:

1:o. Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Vesternorrlands län underdåniga skrifvelse den 5 Augusti 1885, hvori Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter omförmående af den af landstinget samt enskilde personer bekostade jernvägsundersökning, som egt rum, och för hvars resultat, så vidt stambanan angår, här ofvan närmare redogjorts, dels hemställt om aflåtande till 1886 års Riksdag af nådig proposition om fortsättning af norra stambanan från lämplig punkt i riktning mot Vesterbotten; dels ock, jemte anmälan, att på köpingen Örnsköldsviks bekostnad fullständiga undersökningar egt rum till utrönande af lämpligaste sträckningen för en bibana från den föreslagna fortsättningen af stambanan norr om Sollefteå till nämnda köping, framhållit de omständigheter, som, för den händelse att Kongl. Maj:t skulle vilja taga i nådigt öfvervägande, huruvida det icke vore med statens fördel bäst förenligt att sjelf öfvertaga byggandet af denna bibana, kunde på ett dylikt beslut inverka.

2:o. En af J. E. Gavelius, Fr. Malmberg m. fl. hos Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Civildepartementet den 14 September 1885 gjord ansökning, hvori desse, med förmälan, att de af Ytterlännäs församling i Ångermanland utsetts till komiterade för att föranstalta om fullständig undersökning af en linie för stambanans fortsättning från Sollefteå genom Dals socken till stora segelleden af Ångermanelfven i närheten af Nyland samt vidare öfver samma elf vid Hammar genom Styrnäs, Sidensjö och Mo socknar till Fors by i Själevads socken, anhållit, att den af Kongl. Maj:t tillsatta Komitén måtte erhålla uppdrag att taga äfven nyssnämnda linie i öfvervägande; och skulle sökandene framdeles, sedan kartor, profiler och kostnadsförslag hunnit fullbordas, öfverlemnas desamma.

3:o. Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Vesterbottens län underdåniga skrifvelse den 19 September 1885, hvori hemstälts, att till 1886 års Riksdag i nåder måtte framläggas proposition om fortsättning af norra stambanan från lämplig punkt på gränsen mot Ångermanland i sådan sträckning mot Norrbottens länegräns, som kunde anses fördelaktigast, hvarjemte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande — med tillkännagifvande, att

på Umeå stads och enskilde personers bekostnad undersökts lämpligaste sträckningen för en bibana från Vännäs till Umeå samt Sandviks och Holmsunds lastageplatser, och att kostnadsförslag öfver en sådan bana upprättats, — hemställt, huruvida det icke vore med statens fördel bäst förenligt, att staten sjelf besörjde byggandet af samma bana.

4:o. Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län underdåniga skrifvelse den 20 September 1885, hvori hemstälts, att till kommande Riksdag måtte aflåtas nådig proposition om norra stambanans oafbrutna fortsättning från lämplig punkt vid Ångermanelfven genom de öfra norrländska länen till Lule elf med anslutning på därför tjenlig plats till Luleå—Ofotens jernväg; samt

5:o—7:o. Af vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insända underdåniga framställningar från 1885 års landsting i Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län angående norra stambanans fortsättning genom länen; i hvilka framställningar landstingen hufvudsakligen instämt i hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i ofvanberörda skrivelser hemställt.

Förutom de sålunda till Komitén öfverlemnade ärenden, har till Komitén af uppgifna ombud för Sollefteå, Multrä, Sänga och Öfverlänns socknar insändts en skrifvelse af den 21 November 1885, hvori ombuden fäst uppmärksamheten å ett framställt förslag, att bandelen Nässjö—Ed—Länäs (Skorped) måtte utbytas mot en linie Sollefteå—Björkä—Länäs (Skorped).

För fullgörande af det Komitén lemnade uppdrag att utreda omfattningen och beskaffenheten af den för stambanan genom öfra Norrland påräkneliga trafik, har Komitén i fråga om samtliga här ofvan omförmälda jernvägslinier från de af vederbörande landsting tillsatta jernvägskomitéer infordrat upplysningar angående särskildt huru stort antal passagerare, huru mycken boskap och huru många centner gods, som antagligen komme att å stambanan inom hvart och ett af de tre länen transporteras; hvarjemte angafs de slag af gods, som borde särskildt upptagas, nemligen:

- a) fjäder, garn, kläden, väfnader och dylikt;
- b) bränvin;

- c) fisk, (färsk, rökt och torr), specerier och viktualier;
- d) hudar och skinn (råa);
- e) halm och hö;
- f) sill, strömming och annan fisk (saltad);
- g) snickeriarbeten;
- h) asfalt och tjära;
- i) frö, mjöl, gryn, spannmål och rotfrukter;
- j) foderämnen (konstgjorda);
- k) bark, näfver, cement och salt;
- l) jern och stål;
- m) träkol;
- n) gödningsämnen;
- o) trävaror (icke snickerifabrikat);
- p) kalk, malmer och stenkol;
- q) gods, diverse slag.

Beräkning skulle vidare göras öfver den väglängd, hvarje person, hvarje djur och hvarje centner gods kunde antagas komma att transporteras å ifrågavarande stambanas olika delar inom hvar och ett af länen.

Slutligen har Komitén från Kongl. Domänstyrelsen inhemtat yttrande, öfver hvilket inflytande en stambana genom öfra Norrland kunde komma att utöfva på afsättningen af statens skogseffekter i Norrland samt i hvad mån dessa kunde komma att befraktas å nämnda bana.

*Statistiska
redogörelser.*

Ehuru möjligen liggande vid sidan af Komiténs uppdrag har Komitén likväl, för frågans närmare belysning, sökt utreda, huruvida den del af landet, genom hvilken den ifrågasatta stambanan skulle komma att fortsättas, är i och för sig af den betydighet, att den kan uthärda jemförelse med de landsdelar, hvilka redan genom statsmakternas medverkan fått stambanor inom sina områden anlagda; och då en landsdels lifskraft väl i allmänhet beror af dels den naturliga folkmängdstillväxten, dels derinom befintliga naturliga tillgångar samt dels den industriella rörelse, som inom densamma utvecklats sig, har Komitén ansett sig böra från hvarje af

dessa olika synpunkter skärskåda, huru förhållandena gestalta sig inom den del af öfra Norrland, som nu är i fråga.

Upplysande i detta hänseende äro de i tabellform ordnade uppgifter öfver folkmängd, folkmängdstäthet, folkökning, odlad jordareal o. s. v. (se Tab. Nr:is 1—12) samt dertill hörande text, som fogats vid och intagits i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Vesternorrlands län ofvanberörda underdåniga skrifvelse den 5 Augusti 1885; och med ledning af tillgängliga handlingar samt införskaffade upplysningar äro motsvarande uppgifter jemväl angående Vester- och Norrbottens län här nedan meddelade.

I ofvannämnda skrifvelse anför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i *Vesternorrlands län* beträffande den del af Ångermanland, som lyder under samma län, d. v. s. hela den gamla provinsen, med undantag af Nordmalings tingslag, hufvudsakligen följande:

På detta område, omfattande ett ytinnehåll af något mer än 145 svenska qvadratmil, förutom öfver 8 qvadratmil vatten, lefde vid 1884 års slut i rundt tal 110,000 invånare, så att vid en jemn fördelning hvarje qvadratmil land skulle ega en folkmängd af 755 personer. Motsvarande medeltal för hela riket var vid 1880 års slut 1,285 personer; och skulle alltså Ångermanland vara endast något mer än hälften så tätt befolkadt, som riket i dess helhet. Den ofantliga ojämnhet, som i fråga om befolkningstätheten vore ett utmärkande drag för Norrland, gjorde sig dock gällande äfven här. I enskilda socknar och tingslag öfverträffades nemligen sistnämnda medeltal ganska betydligt; och äfven i Norra Ångermanland voro icke mindre än fem socknar: Nordingrå, Ullånger, Nätra, Själevad och Arnäs, tätare bebodda, än som angåfves af medeltalet för hela Sverige.

Till denna för ett så nordligt läge ganska aktningsbjudande folkrikedom hade Ångermanland oafflätligt höjt sig genom en folkökning, som, så långt vår kunskap sträckte sig, städse varit, från svensk synpunkt sedt, vida utöfver det vanliga måttet. Medan vårt land i dess helhet under de tre fjerdedels sekel, som förflutit sedan år 1810, ökat sin folkmängd med 95 procent eller ej fullt fördubblat densamma, hade deremot Ångermanlands folkmängd under samma tid vuxit med öfver 170 procent eller

en nära nog dubbelt starkare ökning. Denna skilnad till Ångermanlands förmån hade ingalunda utplånats i den mån landet blifvit allt tätare och tätare bebygdt. Tvärtom finnes äfven för perioden 1861—1880 den årliga tillväxten i Ångermanland hafva uppgått till ej mindre än 1,53 procent, medan motsvarande riksnedeltal endast vore 0,83 procent.

Af rikets officiella statistik framginge likaledes, att den högre tillväxten i Ångermanland icke, såsom man väl kunde vara benägen att tro, i någon väsentligare mån vore beroende på inflyttningsöfverskott. Årliga inflyttningsöfverskottet under de nämnda 20 åren hade nemligen uppgått till endast 0,05 procent, nativitetsöfverskottet deremot till 1,48 procent. — För riket i dess helhet hade det årliga nativitetsöfverskottet uppgått till 1,17 procent, således betydligt lägre än i Ångermanland; och genom ett utflyttningsöfverskott af 0,34 procent per år hade den verkliga folkökningen ytterligare, såsom nämndes, nedsatts till 0,83 procent.

Såsom ett vackert exempel på den nära nog amerikanska hastighet, hvarmed många orter i Norrland tilltoge i folkmängd, kunde från Ångermanland anföras de fem socknar, som bildade Ramsele tingslag, det nordvestra hörnet af provinsen. Medan nativitets-procenten för riket i dess helhet utgjort 3,09, hade den i denna bygd stigit till 3,82; men icke desto mindre hade dödssiffran i Ramsele betydligt understigit riksnedeltalet, och öfverskottet af födda per år hade stegrats ända till 2,25 procent, en i vår verldsdel synnerligen sällsynt siffra. Härtill komme, att denna oerhörda tillväxt af befolkningen icke allenast funnit fullt utrymme i hembygden, utan till och med ytterligare ökats genom inflyttningar, i medeltal uppgående till nära en fjerdedels procent per år. I allt hade folkmängden inom detta tingslag sedan år 1810 ökats med ej mindre än 354 procent (i Fjällsjö och Tåsjö socknar resp. 618 och 737 procent). — Nära nog lika gynsamma siffror uppvisades af Resele tingslag omkring mellersta delen af Ångermanelfven.

Under det att den naturliga folkökningen för Ångermanlands samtliga tingslag (med blott ett par undantag) skulle betinga desamma en plats öfver medelmåttan, hade den verkliga folkökningen varierat rätt betydligt inom provinsen till följd af en liflig omflyttning de olika or-

terna emellan; och den ekonomiska rörelsen hade koncentrerats i de nejder, som lyckliggjorts med mera fördelaktiga samfärdsmedel.

Att nya sådana verkligen äfven i vårt land förmått skapa tillfällen till utkomst, som ej blott möjliggjorde den inhemska befolkningens uppehälle, utan äfven inbjöde till inflyttningar, syntes tydligt af förhållandena i Jemtland, der efter statsbanans färdigbyggande folkmängden tilltagit i en oerhörd grad. År 1883 egde Jemtlands län endast 88,186 inbyggare, år 1884 åter 90,631, d. v. s. nära nog 3 procents tillväxt på ett enda år. Man hade ju rätt att under lika yttre villkor förutsätta samma möjlighet äfven för det hittills på kommunikationer vanlottade norra Ångermanland, hvars inbyggare nu ofta nog såge sig nödsakade att uppsöka på samfärdsmedel rikare, men måhända ingalunda af naturen i öfrigt bättre utrustade nejder.

Af Ångermanlands till 3,370,000 tunnland uppskattade hela landområde upptogos enligt nyaste tillgängliga uppgifter 73,763 (i närvarande stund väl mera än 80,000) tunnland af odlad jord. Mera än 150,000 tunnland utgjorde naturlig äng och af återstoden vore åtminstone 2,450,000 tunnland beklädda med skog. Den improduktiva ytvidden skulle alltså uppgå till ej fullt 700,000 tunnland eller endast omkring 20 procent, hvilket stälde Ångermanland på en hög plats bland Sveriges provinser, i det nemligen den oredövisade marken eljest upptoge i medeltal ej mindre än 44 procent af vårt land.

Redan här framträdde på ett glänsande sätt Ångermanlands rikedom och stolthet, dess ofantliga skogar; men innan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverginge att kasta en blick på denna hufvudnäringskälla, återstode att egna några ord äfven åt de för ingen del obetydliga näringsgrenarne jordbruket och boskapsskötseln.

Jemfördes den odlade jordens utsträckning med ytvidden i det hela, vore det naturligt, att Ångermanlands läge ej långt från polkretsen skulle göra sig påmint genom en siffra, som ej kunde uthärda jemförelsen med motsvarande siffror för trakter med ett gynsamare luftstreck. Sålunda funne man, att endast omkring $2\frac{1}{2}$ procent af Ångermanlands jord vore lagd under plog mot $7\frac{1}{2}$ procent inom vårt land i dess helhet; men äf-

ven här måste ihågkommas den stora olikheten mellan de bördiga flod-dalarne och de undangömda, högt belägna fjelltrakterna, hvilka senare hade sin rikedom inom ett annat näringsområde: skogsbruket. Likaså funne man, att uppodlingen af Ångermanland fortgått med en kraft och i en utsträckning, som öfverginge det hos oss vanliga måttet. På sextio år hade Sveriges odlade jord utvidgats med 250 procent; men Ångermanland hade nått ännu högre eller till den verkligen storartade siffran 350 procent; ja, det vore ingenting ovanligt inom provinsen att finna tingslag och socknar, hvilkas areal af odlad jord fem- och sexfaldigats under nämnda tidrymd. — Ramsele tingslag egde år 1865 till och med tolf gånger större åker-areal, än vid århundradets början; och oaktadt folkökningen till en stor del framkallats af skogsskötselns stigande utveckling, hade likväl jordens uppodling ej allenast hållit jemna steg med folkmängdens tillväxt, utan till och med ej obetydligt öfverträffat densamma. Mot 100 inbyggare funnos år 1805 endast omkring 40 tunnland åker. I närvarande stund torde detta tal hafva höjt sig till omkring 80 tunnland. Detta tal vore visserligen fortfarande lågt i jämförelse med riksmedeltalet, som utgjorde ungefär 130 tunnland; men det funnes dock vara oemotsägligt, att Ångermanlands ekonomiska trygghet, för så vidt densamma grundade sig på jordbruket, ingalunda rubbats, utan tvärtom väsentligen förstärkts under den ofantliga utveckling, som framkallats genom skogsskötseln.

Hvad skördebeloppet beträffade, uppgick detsamma år 1882, hvilket betecknats såsom ett fullt medelmåttigt år, till i rundt tal 800,000 kubikfot korn, 70,000 kubikfot råg, 60,000 kubikfot hafre, 13,000 kubikfot ärter och 740,000 kubikfot potatis; hvartill komme något blandsäd och vicker. I »rågvärde» beräknades hela skörden af säd och rotfrukter till något mer än en million kubikfot, hvaraf hälften för Norra Ångermanlands fögderi. — Af lin hade skörden uppgifvits till 9,000 lispund och af hö till öfver en million centner, säkerligen ett tal, som vore vida under verkliga förhållandet; och gäfv e linskor den upphof till en särdeles värdefull samt med afseende å finhet och godhet troligtvis inom riket öofverträffad tillverkning af linnelärfter.

Mindre framsteg än åkerbruket hade tvifvelsutän en af provinsens naturligaste näringsgrenar gjort, nemligen boskapsskötseln. Finge man döma endast efter *antalet* kreatur, så skulle till och med ett bestämdt tillbakagående kunna påvisas, åtminstone relativt. Under det att nemligen sedan århundradets begynnelse folkmängden vuxit med 180 procent och åkervidden med minst 350 procent, hade kreatursstocken ökat med allenast 30 procent, så att medan i äldre tider antalet inbyggare och antalet beräknade nötkreatur väge ungefärligen jemnt, så uppginge i våra dagar kreatursstockens reducerade numerär endast till ungefär halfva antalet mot folkmängden. Detta förhållande vore emellertid icke något sär- eget för Ångermanland, utan gälde, om än i lägre grad, hela vårt land.

Det torde ej heller kunna förnekas, att viktiga förbättringar i ladugårds- skötseln allmänt genomförts under detta århundrade såväl i Ångermanland, som i öfriga provinser; hvarför det vore orätt att döma kvaliteten efter qvantiteten; men i alla händelser finge det anses visst, att Ångermanland i boskapsskötseln hade en näringsgren, som — äfven med hänsyn till de mejeri-anläggningar, hvilka, med understöd af hushållningssällskapet, under nästlidet och innevarande år kommit till stånd — vore mäktig af en mycket större utveckling, än som hittills kommit densamma till del. Få provinsers ängar torde kunna täfla med Ångermanlands i gräsrikedom och fodervärde, och otvifelaktigt skulle förbättrade kommunikationer äfven i detta fall visa sin förmåga att väcka slumrande krafter till nytt lif.

I fråga om provinsens största naturrikedom, skogarne, vore redan i det föregående påpekadt, att Ångermanland relativt vore bättre försedt med skog, än annorstädes äfven i vårt skogrika land vore vanligt. I bestämda siffertal syntes förhållandet kunna uttryckas sålunda, att medan skogarne betäckte 44 procent af Sveriges yta, upptog de ej mindre än 73 procent af Ångermanlands yta, tagen för sig. Af Sveriges aderton millioner hektar skogsmark, egde Ångermanland åtminstone 1,200,000; men räknade man härtill äfven de trakters skogar, hvilka i Ångermanlands vattenleder hade sina naturliga utfartsvägar, så steg detta tal ofantligt mycket högre. Man hade beräknat, att hela Vesternorrlands län förmedlade exporten från ett skogsområde, uppgående till nära tre millioner

hektar, alltså icke mindre än *en sjettedel af Sveriges alla skogar*. Här af torde säkerligen lejonparten komma på Ångermanland. I många trakter af provinsen upptoge skogarne 80 à 90 procent af all mark. Fögderivis räknadt egde Södra Ångermanlands öfra och Norra Ångermanlands fögderier hvartdera ungefär en half million samt Södra Ångermanlands nedra fögderi mer än tvåhundra tusen hektar.

För den ofantliga virkesexport, som försigginge från dessa väldiga skogar, företeddes följande siffertal. Af den viktigaste exportartikeln, plank och bräder, afskeppades från Hernösands tullkammaredistrikt, omfattande just de hamnar, hvilka funnes i den ifrågavarande delen af Ångermanland, under sistförflutna årtionde mer än femton millioner kubikfot årligen eller *fullt sexton procent af hela rikets utförsel af denna artikel*. Ännu mera storartad var, relativt taget, exporten af gröfre rundvirke, hvilken under nämnda årtionde uppgick till ej mindre än *en femtedel af rikets hela export*; men dessa tal, representerande medelbeloppen för en nyss förgången tid, hade delvis hunnit betydligt öfverträffas. Under det senaste år, för hvilket uppgifter förelåge, eller år 1883, utskeppades från Hernösands distrikt af bräder och plank ej mindre än tjugosex millioner kubikfot, af bräd- och plankstump nära en och tre fjerdedels million kubikfot och af gröfre rundvirke fullt en half million kubikfot. Sammanlagda utförseln af trävaror från distriktet närmade sig tjugonio millioner kubikfot (750,000 kubikmeter).

Om den stora betydelsen af denna rörelse vunnes ock en föreställning när man funne, att, i värde räknad, Ångermanlands trävaru-utförsel, antagligen uppgående för sistnämnda år till ett tjugotal millioner kronor, omfattade *en femtedel af rikets hela trävaruexport* och ungefär *åtta procent af rikets utförsel i det hela af alla dess produkter tillsammans*. Af alla rikets län funnes också *intet enda, hvars landsbygd skattade för en högre taxerad inkomst af kapital och arbete, än Vesternorrlands län*. Ensamt i Ångermanland funnes åttiosex större sågverk, hvilka med lastageplatser och åbyggnader vore taxerade till mer än tre och en half millioner kronor och hvilka för år 1884, ett år med dåliga konjunkturer, uppförts att skatta för en till nära en million åttahundra tusen kronor beräknad inkomst.

Äfven under den form af beskattning, som utgjordes af tulluppbörden, hade provinsen under senare tider allt mer bidragit till statskassan. Det årliga beloppet häraf, från att under förra hälften af 1870-talet hafva utgjort endast ungefär 80,000 kronor, hade nu stigit till 120,000 kronor eller 50 procent mera. Om, såsom ofta skedde, tulluppbörden finge anses såsom mätare af ett lands konsumtionsförmåga, så hade denna följaktligen under senare tiden ej obetydligt ökats i Ångermanland, och i alla händelser kunde man säga, att med förbättrade kommunikationer Ångermanland skulle blifva en fördelaktig afsättningsort för många af de sydligare landsdelarnes produkter. Man viste för öfrigt, att redan nu den ojemförligt största delen af Ångermanlands förbrukning, hvad kolonialvaror m. m. beträffade, ej inginge i siffrorna för tulluppbörden vid Hernösands tullkammare, i det att Norrland sedan äldre tider fortfarande läte största delen af sina behof i dessa hänseenden fyllas af importfirmor i Stockholm.

Den kanske sannaste föreställningen om den lifliga affärsrörelsen i provinsen vunne man därför, om man, jemte de nyss meddelade data angående trävaruexporten, toge i betraktande sjelfva dräktigheten af de från Ångermanlands hamnar årligen utklarerade fartyg. Man funne då, t. ex., för år 1883, att i detta hänseende Hernösand med derunder lydande hamnar, alla tillhörande Ångermanland, intog *tredje rummet af alla Sveriges tullkammdistrikt*, i det att endast Göteborg (med 658,000 tons) och Sundsvall (med 510,000 tons) öfverträffade Hernösand, från hvars distrikt utklarerades 1,042 lastade fartyg om sammanlagdt 320,000 tons. Samtidigt utklarerades från Stockholm endast 743 fartyg med last om tillsammans blott 273,000 tons.

Mycket mera kunde ännu vara att anföra i fråga om provinsens näringar, såsom, bland annat, den storartade tillverkningen af träkol vid sågverken, den derstädes allt mer tilltagande förädlingen af trävarorna, den betydliga handeln med skogsvildt, den ganska afsevärda hästkulturen i Norra Ångermanland, det ansenliga lax- och strömmingsfisket, m. m., men hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett sig desto hellre kunna här afbryta den statistiska redogörelsen, som den omfattande utställning, hvilken för blott tre år sedan egde rum i Sundsvall, allra bäst utvisade på hvilken ståndpunkt Norrlands industri befunne sig.

Följande samma uppställning, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesternorrlands län användts, får Komitén här redogöra för motsvarande förhållanden i Vester- och Norrbottens län, samt dervid, hvad först *Vesterbottens län* (se Tab. Nr:is 13—24) angår, anföra följande.

Af de nära 500 svenska qvadratmil — en åttendedel af Sveriges hela rike, — som Vesterbottens län upptager, komma nära 320 qvadratmil på länets lappmarker, hvaremot ej fullt 180 qvadratmil räknas till kustlandet. Frådragas innanvattnen, nedsättas ytinnehallen till i runda tal för lappmarkerna 300 qvadratmil och för kustlandet 170 qvadratmil. Afser man folkmängden, varder, såsom bekant, de båda landsdelarnes betydelse alldeles omvänd. Inom länets kustland torde i närvarande stund lefva nära 90,000 menniskor, det är på hvarje qvadratmil land mer än 500; å lappmarkens trehundra qvadratmil torde folkmängden deremot ännu ej hunnit ens till 25,000, eller på hvarje qvadratmil ungefär 80 menniskor.

Fäster man sig allenast vid kustlandet, kan alltså folkmängdstätheten i närvarande stund sägas uppgå till fullt 500 personer per qvadratmil. Inom hela Sverige med frånräknande af lappmarkerna uppgår motsvarande siffra till ungefär 1,600, eller omkring tre gånger så mycket som i Vesterbottens län. Inräknas åter å ömse sidor lappmarkerna, blir hela rikets folkmängdstäthet nära sex gånger högre än Vesterbottens läns, hvaraf framgår, att lappmarkerna göra länets ställning dubbelt sämre än den annars skulle vara. Då nu den föreslagna stambanan i alla händelser skulle komma att under hela sitt lopp hålla sig åtskilliga mil från lappmarkernas gräns, torde man kunna utgå från det antagandet, att den bygd, hon komme att genomlöpa, i medeltal är endast omkring tre gånger svagare befolkad än vårt land öfver hufvud, och dermed tager denna bygd ett bestämdt försteg framför åtskilliga af de nejder inom Helsingland och Jemtland, genom hvilka staten redan anlagt jernväg.

Härtill kommer, att Vesterbottens läns *folkökning*, såsom välbekant torde vara, under en stor del af vårt århundrade fortgått med en utomordentlig hastighet, och att den till och med skulle kunnat vara ännu något högre, om ej i många hänseenden ogynsamma förhållanden, som afstängningen från det öfriga landet åstadkomma, nödgat en del af be-

folkningen att utvandra. De föddes öfverskott öfver de aflidne är ej blott det högsta inom vårt land utan öfverhufvud ett af de allra högsta, som kan uppletas inom hela vår verldsdel. Beräknar man detta öfverskott i *årlig* procent af folkmängden, finnes det nemligen ha utgjort:

Åren	I Europa*	I Sverige	I Vesterbottens län
1816—40	0,90	0,97	1,90
1841—50	0,81	1,05	2,18
1851—60	0,86	1,11	1,87
1861—70	0,86	1,12	1,37
1871—80	0,99	1,22	1,86

Länets siffra är alltså i de flesta fall från 50 till mer än 100 procent högre än riksmedeltalet, och öfvervigten i jemförelse med det europeiska medeltalet är ännu högre. Till och med för tjuguårsperioden 1861—80 i dess helhet, hvars tal dock i så hög grad nedtryckts genom följderna af de svåra missväxterna under 1860-talet, utgjorde de föddes öfverskott årligen i Degerfors tingslag 2,33 % och i Norsjö och Malå 2,28 %. Äfven inom lappmarkens båda tingslag nåddes och öfverskredos 2 %.

Detta höga nativitetsöfverskott har varit tillräckligt ej blott att, såsom redan är nämnt, tillförsäkra länet en utomordentlig folkökning, utan ock dertill att låta länet afstå en icke obetydlig del af sin befolkning till andra orter så väl inom som utom fäderneslandet. Hvad först detta sistnämnda förhållande angår, har under den senaste tjuguårsperioden (1861—1880) utflyttningens öfverskott öfver inflyttningen årligen uppgått till 0,33 %, eller nästan alldeles lika med riksmedeltalet, som är 0,34 %. Men den verkliga folkökningen har dock per år inom länet uppgått till 1,31 %, mot inom riket i dess helhet endast 0,83. Och tager man perioden 1811—1884 under ett, utfaller resultatet än mer till Vesterbottens förmån. Under denna tid ökades Sveriges folkmängd med ej fullt 100 %, men samtidigt växte folkmängden i Vesterbottens län med nära 250 %, det är, den blef mellan tre och fyra gånger större än vid tid-

* För tidrymden efter 1840 enligt Stat. Tidskr. h. 67; för perioden 1816—40 lös uppskattning.

rymdens början. Inom länets särskilda delar uppgick tillväxten till: i första fögderiet 228, i andra 224 och i lappmarksfögderiet 364 %; särskildt i Degerfors tingslag till 396 % och i Skellefteå, Norsjö och Malå till sammanlagdt 310 %. Högst bland socknarna står Bjurholm, hvars folkmängd under denna tid stigit från 368 till 3,427 och alltså blifvit mer än niofaldigad.

Med hänsyn till den starka folkökningen skulle man kunna förmoda, att Vesterbottens befolkning mer och mer skulle finna sig hänvisad till de rörligare näringsgrenarne, i ty att provinsens nordliga läge måste försvåra en mot folkökningen svarande fortgång af jordens uppodling. Men märkvärdigt nog har i Vesterbottens län, liksom ock i det öfriga Norrland (och inom vårt land öfver hufvud) denna farhåga visat sig vara oberättigad, i det att i sjelfva verket röjningarna och uppodlingen ej blott hållit jemna steg med folkökningen, utan till och med vida öfverträffat densamma. Inom vårt land i dess helhet har sålunda under tidrynden 1806—1871 mot en ökning af mindre än 80 % inom folkmängden svarat en tillväxt af ej mindre än 280 % af den odlade jordens utsträckning, och inom Vesterbottens län har åkerns utvidgning varit till och med dubbelt starkare eller 560 % (mot 250 % folkökning). Såsom en följd häraf visar sig, att medan år 1805 hvarje hundratal af länets befolkning förfogade blott öfver 30 tunnland åkerjord, motsvaras i våra dagar en liknande folkmängd af bortåt 70 tunnland, ett förhållande, som utan allt tvifvel är egnadt att åt befolkningens hela ekonomi gifva en ökad grad af trygghet.

Naturligt är dock, att förhållandet mellan åkerjordens utsträckning och befolkningens talrikhet icke desto mindre inom länet måste blifva ogynnsammare än inom vårt land i allmänhet är händelsen. Såsom ett exempel på en hög grad af uppodling må emellertid det faktum anföras, att äfven på denna nordliga breddgrad socknar kunna uppletas med en relativt lika god tillgång på åkerjord som inom vårt lands sydligare delar. Detta är fallet med Umeå och Nysätra församlingar, hvilka ega 120 à 140 tunnland åker för hvarje hundratal af sin befolkning, då medeltalet för hela riket uppgår till omkring 130.

Under år 1882 skördades inom länet mer än 1,350,000 kubikfot korn, omkring 50,000 kubikfot hafre, 30,000 kubikfot råg, 25,000 kubikfot blandsäd och nära 1 million kubikfot potatis. Reducerad till rågvärde utgjorde hela skörden af säd och rotfrukter omkring 1,550,000 kubikfot, det är i penningevärde åtminstone 3 millioner kronor.

Af minst lika högt värde torde väl länets skörd få anses vara af foderväxter, af hvilka under nyssnämnda år, enligt tillgängliga uppgifter, inbergades inemot 3 millioner centner. Högst få delar af vårt land ega ock en sådan rikedom på ängsmark som Vesterbottens län; ensamt dess kustland besitter sådan till en utsträckning af mer än 200,000 tunnland. Helt naturligt pekar detta förhållande på boskapsskötseln såsom en för provinsen sjelfskrifven, ja såsom dess för framtiden mest lofvande näringsgren. I den mån insigten härom väckts till nytt lif hos länets befolkning, hafva ock förbättringar af glädjande art genomförts inom ladugårdsskötseln, och särskildt torde härvid få omnämnas den betydande mejerihandtering, som under de senare åren inom länet kommit till stånd.

Gent emot dessa fakta framträder såsom skenbart vittnande om tillbakagång det förhållande, att otvifvelaktigt kreatursuppsättningens numerär icke under innevarande århundrade på långt när ökats i den grad, som för den växande folkmängden kunde synas behöfligt. Men detta förhållande, som icke är något för Vesterbottens län särskildt utmärkande, torde väl i främsta rummet få betraktas såsom vittnesbörd om en systemförändring inom ladugårdsskötseln, nemligen en öfvergång till att hufvudvigten lägges på kreaturens möjligast bästa utfodring, icke på deras antal. Sålunda fattadt, innebär alltså äfven detta förhållande snarast ett framsteg, om än tilläggas bör, att i den mån odlingen af gräs mer och mer lemnas tillträde till all mark, som af naturen är densamma beskörd, Vesterbottens län väl skall finnas i stånd att med bibehållande af den bättre utfodringen uppbringa kreatursstockens relativa storlek till samma höjd som vid århundradets början.

Ännu en rikedomskälla eger länet i sina ofantliga skogar. Sammanlagdt upptaga dessa en ytvidd af mer än 2,100,000 hektar, eller mellan

en åttendedel och en niondedel af all rikets skogsmark. Ungefär med halfva beloppet på hvardera är denna skogsareal fördelad på kustlandet och lappmarken. Inom så godt som alla kustlandets och nedra lappmarkens socknar äro skogarne oerhördt vidsträckta i förhållande till ytinnehållet i öfrigt; inom öfra lappmarken deremot utgöres största delen af marken af myrar eller öde fjell. Om betydelsen af länets skogsafverkning kan lätt dömas, då man finner, att ensamt från Umeå tullkammardistrikt trävaror årligen utskeppas till en mängd af 140,000 kubikmeter, under det att från den nyblifna stapelstaden Skellefteå torde utskeppas än mera. Sammanlagdt synes länets hela trävaruutförsel uppgå till fulla 300,000 kubikmeter. Också finnas i taxeringslängderna upptagna en mängd sågverk, med ett sammanlagdt taxeringsvärde af mer än 2 millioner kronor och en beskattad inkomst af mer än 400,000 kronor.

Jerntillverkningen inom länet, som bedrifves med malm, hemtad från sydligare orter, idkas i jernförelsevis ringa omfång och utgjorde för år 1883 endast 0,6 procent af hela rikets tillverkning. — Den enda kända jernmalmsgrufva inom länet, belägen vid Byske elf i Jörns socken, bearbetas icke i saknad af kommunikationer.

Bland länets binäringar, för hvilka bestämda sifferuppgifter endast undantagsvis och ofullständigt kunnat erhållas, torde i främsta rummet böra nämnas fisket samt vidare jagt och kolning.

Hvad till sist angår *Norrbottnens län*, (se Tab. N:ris 25—36), så är det till arealen det största af rikets län, men på samma gång det glesast befolkade. På ett ytområde af något mer än 855 svenska qvadratmil (oberäknadt nära 59 qvadratmil vatten) hade nemligen detta Sveriges nordligaste län år 1880 en folkmängd af 90,761 personer, eller på hvarje qvadratmil land i medeltal 106. Motsvarande medeltal för hela riket var 1,285 personer.

Med afseende på dessa förhållanden gäller emellertid om Norrbottens län detsamma som om alla andra län norr om Dalelfven, nemligen att den ojemförligt största delen af befolkningen är koncentrerad på vissa platser i närheten af floderna och hafvet; och i en socken, Neder-Luleå, uppgår befolkningstätheten till och med till 1,085 personer på qvadratmilen.

Så långt tillbaka vår befolkningsstatistik sträcker sig, har Norrbottens län likasom de öfriga norrländska utmärkt sig genom en folkökning, som varit vida öfver den för hela landet normala. Medan Sveriges hela befolkning under tidrymden 1811—1884 ej fullt fördubblats, har invånarantalet i Norrbottens län under samma tid ökats med icke mindre än 181 %. I kustlandet var folkökningen under nämnda tid 184 %, i lappmarkerna åter 164 %. Att länets folkökning fortfarande likasom i äldre tider är högst betydlig, blifver tydligt, när man finner, att under tjuguårsperioden 1861—1880 Norrbottens läns folkmängd årligen vuxit med 1,42 %, medan motsvarande riksmedelstal endast var 0,83 %.

Äfven om Norrbottens län gäller emellertid, hvad som i än högre grad är händelsen med Vesterbottens, att nemligen folkökningen skulle vara ännu högre, om ej en del af nativitetsöfverskottet förlorades genom utflyttning. Årliga utflyttningsöfverskottet är dock inom förstnämnda län betydligt mindre än för hela riket, eller under tidrymden 1861—1880 årligen 0,10 % för länet mot för hela riket 0,34 %. Den naturliga folkökningen, eller de föddes öfverskott öfver de aflidne, är inom Norrbottens län det högsta i riket med undantag af Vesterbottens. Medan detta öfverskott inom riket i dess helhet under ofta nämnda tjuguårsperiod uppgått till 1,17 % per år, stiger siffran för Norrbottens län till 1,52 %, och för en del orter naturligtvis ännu högre, sålunda inom Öfver-Kalix' tingslag och Arvidsjaurs lappmark ända till 2 à 2,2 %.

Trots Norrbottens läns belägenhet omkring polkretsen, är åkerbruket befolkningens förnämsta näringskälla. Enligt hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande påpekat i sin senast afgifna femårsberättelse, kunna omkring 70 % af länets befolkning sägas vara fästa vid jorden, antingen såsom hemmansegare, hemmansinnehafvare och nybyggare eller ock såsom besittande från hemman vederbörligen afsöndrade lägenheter. Af länets till omkring 20 millioner tunnland uppskattade landområde voro visserligen år 1884 endast inemot 60,000 lagda under plogen; men länets uppodling har fortgått med en hastighet, som vida öfvergår så väl det annars inom riket vanliga måttet som ock den inom länet försiggångna folkökningen. På 80 år har Sveriges odlade jord ökats med 350 %, men Norrbot-

tens län har att uppvisa den verkliga storartade siffran af 710 %, hvilket tal blir så mycket betydelsefullare, när man erinrar sig, att folkmängden vuxit endast med 181 %. Under loppet af innevarande århundrade hafva i dessa nordliga bygder omkring 50,000 tunnland lagts under plog, och mot hvar och en af länets inbyggare svarar nu en nära *fyra* gånger större odlad jordvidd än vid århundradets början, en tillökning i befolkningens ekonomiska säkerhet som väl må kallas utomordentlig.

Känt är ock, att jordbruket inom Norrbottens län under de senaste årtiondena gått framåt i afseende icke blott på extensitet utan äfven uti intensitet. Af länets hufvudsäde, kornet, skördades öfver 1,300,000 kubikfot år 1884, samtidigt inhöstades mer än 50,000 kubikfot råg, nära 70,000 kubikfot hafre och inemot 600,000 kubikfot potatis. Hela skörden af säd och rotfrukter beräknades i rågvärde utgöra nära en och en half million kubikfot, eller i penningevärde åtminstone tre millioner kronor. Mer än hälften här af skördades ensamt inom Piteå samt Neder- och Öfver-Luleå tingslag, och något mer än en sjettedel inom Råneå, Neder-Kalix' och Öfver-Kalix' socknar. Inom dessa bygder är ock den mesta åkerjorden att finna, liggande denna i allmänhet utefter kusten och vid de stora elfvarnes nedre lopp. Bäst uppodladt i förhållande till ytvidden är Neder-Luleå tingslag, af hvars område åkerjorden upptager 4 %; rikast försedt i förhållande till folkmängden är Öfver-Luleå, med 48 hektar odlad jord för hvarje hundratal af sina inbyggare, eller inemot lika mycket som det för riket gällande medeltalet.

Den underlägsenhet, som helt naturligt måste förefinnas hos Norrbottens län i fråga om åkerjordens relativa utsträckning, uppväges till fullo af länets utomordentliga rikedom på till en stor del förträffliga *ängar*. Visserligen har under långa tider länets här af betingade, kanske naturligaste näringsgren, boskapsskötseln, gjort mindre framsteg än åkerbruket, men detta förhållande är, såsom bekant, icke något för detta län särskildt utmärkande, utan gäller om hela vårt land. I äldre tider lade allmogen i Norrbotten, liksom i andra delar af riket, an på att ega en möjligast stor kreatursuppsättning, hvaraf dock följden allt för ofta blef att utfodringen kom att lemna åtskilligt öfrigt att önska. Så småningom

har dock äfven i dessa bygder spridt sig insigten om, att det är bättre att hafva få, men välfödda kreatur än många klent utfodrade; och dermed kan man hoppas, att en ny period har ingått för Norrbottens boskapskötsel, hvilken i fråga om naturliga förutsättningar torde vara bättre lottad än någon annan trakts af vårt land. Och att länets inbyggare allt fortfarande äro betänkta på en ytterligare utveckling i denna riktning, framgår af den stigande användningen äfven af *odlad jord* för gräsbörd. Allt talar för att den tid ej torde vara aflägsen då äfven inom detta län, liksom i det sydligare belägna Vesterbottens, skall uppstå en för länets ekonomiska uppblomstring i hög grad betydelsefull mejerihandtering.

I förhållande till sin areal är Norrbottens län i sin helhet mindre försedt med skog än Sverige öfver hufvud, i det att blott 27 % af länets areal utgör skogsmark, medan af hela rikets landområde 44 % betäckas af skog. Men detta förhållande är uteslutande att tillskrifva de vidsträckta lappmarkerna med deras oerhörda utsträckning af fjellar och myrar, och trots impedimentens vidd och trots att skogsarealen i länet utgör föga mer än en fjerdedel af länets ytvidd, så innesluter dock Norrbottens län inom sina gränser öfver en sjundedel af rikets hela skogsareal eller 2,675,000 hektar. Endast för en mindre del af befolkningen utgör dock skogsbruket hufvudnäringsskällan; detta måste ännu inom Norrbottens hushållning räknas endast såsom den förnämsta binäringen, och här torde i synnerhet de rika möjligheter framträda, hvilka endast vänta på förbättrade kommunikationer för att öfvergå till verklighet.

Att Norrbottens skogsbruk redan nu lemnar en högst betydande afkastning framgår deraf, att den årliga trävaruutförseln från dess hamnar uppgår till ej mindre än omkring 400,000 kubikmeter. I taxeringslängderna upptagas ock för länet nära ett femtiotal sågverk, hvilka tillsammans äro taxerade till ett värde af 1,600,000 kronor.

En särskild betydelse tillkommer Norrbottens skogsbruk från den synpunkten, att det omsluter tre fjerdedelar af rikets samtliga kronoparker. Nära nog två tredjedelar af all länets skog utgör sålunda statsegendom, en tillgång, som twifvels utan icke under närvarande förhållanden lemnar hela den afkastning, af hvilken densamma är mäktig.

En ytterligare betydelse eger Norrbotten genom sina malmrikedomar och främst i detta hänseende stå Gellivare och Jukkasjärvi socknar, inom hvilka finnas outtömliga tillgångar af jernmalm, rikare än det stora flertalet af södra Sveriges malmer, och som därför samt till följd af låg brytningskostnad ega utsigt att med tillhjälp af lättare kommunikationer uthärda pristäflan å verldsmarknaden, men som nu ej ens inom Norrbottens län kunna med fördel användas vid der befintlig jernhandtering. På nådig befallning underkastades lithörande ämne fullständig utredning år 1875 enligt plan uppgjord af chefen för Sveriges geologiska undersökning, till hvilkens härom afgifna berättelse* Komitén får hänvisa.

Den nuvarande jernhandteringen inom länet är af mindre betydelse och uppgick år 1883 till 0,8 procent af rikets hela jernstillverkning.

Såsom ett allmänt vitsord, om ock ofullständigt, angående länets växande konsumtionsförmåga, torde få anföras, hurusom tulluppbörden inom länets samtliga hamnar, hvilken under åren 1871—1875 blott uppgick till 43,000 kronor pr år, under perioden 1881—1883 deremot stigit till 89,000 kronor årligen och alltså mer än fördubblats.

För att underlätta öfversigten öfver en del af de förhållanden, som nu blifvit behandlade, har Komitén låtit upprätta och vid sitt betänkande fogat en statistisk karta öfver de län, genom hvilka jernvägen skall dragas. Och torde till ledning för begagnandet af denna karta följande böra anföras.

Den ringa folkmängdstäthet, som de af Kongl. Statistiska Centralbyrån meddelade uppgifter för de tre öfra norrländska länen utvisa, beror derpå, att befolkningen i dessa län är så ojemt fördelad på den stora arealen. Delar af en socken kunna således vara ganska tätt befolkade, medan åter andra delar deraf endast bebos af några få personer, i följd hvaraf medeltalssiffran för socknen varder låg. Med anledning häraf har Komitén låtit beräkna folkmängdstätheten särskildt för de folkrikare och

* Underdånig berättelse om en på nådig befallning år 1875 företagen undersökning af malmfyndigheter inom Gellivare och Jukkasjärvi socknar af Norrbottens län. Stockholm 1877.

särskildt för de folkfattigare delarne af de 51 socknar inom förenämnda län, som närmast tillhöra jernvägens trafikområde. Detta har tillgått på det sätt, att med ledning af husförhörlängderna för år 1880 folkmängden inom hvarje by uträknats och den dervid erhållna siffran utsatts inom byns rågångslinier på en karta i relativt stor skala. Derefter särskildes den folkrikare från den folkfattigare delen af socknen och för hvardera af dessa uträknades befolkningstalet. Genom uträkning af hvardera delens areal kunde derpå folkmängdstätheten utan svårighet bestämmas. De resultat, som sålunda vunnits, åskådliggöras på kartan genom färgbeteckningar, hvilka äro mörkare och mera i ögonen fallande i den mån, folkmängdstätheten är större, samt ljusare, när tätheten är ringare. För hvarje socken finnas således två färger, endast med undantag af några socknar, såsom t. ex. Åsele, Fredrika, Lycksele och Malå i Vesterbottens län samt Öfver-Torneå och Korpilombolo i Norrbottens län, hvilka utmärkts endast med en enda färg, motsvarande folkmängdstätheten för hela socknen, emedan befolkningens fördelning, som inom dessa socknar ej kan komma att utöfva något väsentligare inflytande på frågan om jernvägens sträckning, ej blifvit särskildt uträknad.

Med ledning af den å kartan anbragta färgskalan samt tillhörande tabell kan utan svårighet i detalj utrönas befolkningens täthet inom de olika socknarna.

Beträffande kronoparkerna, hvilka å kartan utmärkas med grön färg och om hvilka uppgifter lemnats af Kongl. Domänstyrelsen, får Komitén endast anmärka, att inom Åsele, Fredrika och Malå socknar finnas kronoparker, hvilka ej kunnat utsättas på kartan, emedan afvittringen inom dessa socknar ej ännu är afslutad, och att arealen af dessa kronoparker ungefärligen står i samma förhållande till dessa socknars areal som kronoparkerna i Lycksele socken till denna sockens areal.

Slutligen hafva å kartan upptagits de jernvägslinier inom det öfra Norrland, som, så vidt till Komiténs kunskap kommit, hittills blifvit mer eller mindre fullständigt undersökta.

De förhållanden, som i det föregående blifvit, med stöd af tillförlitliga uppgifter, meddelade, synas innebära fullgiltiga bevis därför, att utveck-

lingen i de tre öfra norrländska länen nu nått en sådan stadga, att befolkningen i dessa län väl förtjenar det kraftiga stöd till ytterligare förkofran och framsteg, som en stambana bereder, på samma gång som en sådan bana med fullt skäl kan antagas blifva äfven för öfriga delar af landet af stor betydelse såsom möjliggörande ett lättare utbyte af skilda landsdelars produkter, ett utbyte som nu endast med svårighet och tidsutdrägt kan ega rum.

I sammanhang härmed bör ej lemnas oanmärkt den betydelse, som stambanan genom öfra Norrland kan ega för staten sjelf med afseende på värdet af de stora skogar, som staten der eger. I fråga härom har Domänstyrelsen i utlåtande den 18 November 1885 meddelat hufvudsakligen: *att* de inom Vester- och Norrbottens län befintliga kronoparker och kronoöfverloppsmarker samt sådana oafvittrade kronomarker, som efter slutad afvittring ansåges förblifva kronans tillhörighet, innehölle sammanlagdt en areal af 2,863,656 hektar, hvaraf omkring 863,000 hektar vore belägna i nordostliga delen af sistnämnda län vid Råne, Kalix' och Torne elfvar, dit det för närvarande ej vore ifrågasatt att utsträcka stambanan; *att* den öfriga delen af dessa skogar, utgörande omkring 2 millioner hektar, deremot vore belägen vid vattendrag, hvars nedra lopp komme att skäras af stambanan, hvilken emellertid, med den sträckning, som för densamma blifvit föreslagen, endast komme att beröra en obetydlig del af kronoskogarne, hvilka i allmänhet vore belägna i öfra landet; *att* inom den norr om Ångermanelfven belägna delen af Vesternorrlands län kronan egde 52,910 hektar kronoparker, hvilka dock ej vore så belägna, att de direkt berördes af banan; *att* dessa 2,052,910 hektar kronoskogar, å hvilka under nuvarande förhållanden endast bjelkar och timmer rönte efterfrågan, kunde i medeltal beräknas lemna i årlig afkastning omkring 700,000 timmerträd förutom hvad som af skadade träd kunde afyttras; *att* om ock svårighet nu mötte att bedöma, huru stor qvantitet virke från kronans skogar kunde komma att forslas på banan och genom densamma vinna direkt afsättning, framdragandet af en jernbana genom öfra Norrland, hvarigenom de särskilda floddalarne sattes i förbindelse med hvarandra, likväl otvifvelaktigt syntes komma att utöfva inflytande å virkes-

prisen, som till följd af olika efterfrågan nu vore mycket vexlande vid särskilda vattendrag; *att* sålunda, för att anföra exempel, kronans virke å rot per sågtimmerträd betingade vid Ångermanelfven 3 à 4 kronor, under det att under vissa år ej hälften af detta pris erhållits vid Ume och Vindelefvarne; *att*, derest genom direkt jernvägsförbindelse mellan vattendragen virket kunde fortskaffas från ett vattendrag till ett annat, antagligt vore, att kronans virke å trakter, der virkesprisen vore låga, skulle röna efterfrågan af spekulanter jemväl från andra orter, hvarigenom konkurrens och prisstegring kunde förväntas; *att* härtill komme, att en lättare samfärdsel och den utveckling af ortens näringar, som städse visat sig vara en följd af jernvägsanläggningar, måste i ifrågavarande vidsträckta och aflägsna landsdel framkalla ökad afsättning af skogseffekter från kronans skogar; samt *att*, ehuru styrelsen icke nu ansåge sig kunna anställa någon beräkning vare sig öfver de qvantiteter virke, som kunde komma att å banan transporteras, eller med hvilket belopp årliga inkomsten från kronans skogar genom banans inflytande kunde ökas, styrelsen hölle före, att statens skogsväsende i betraktande af kronoskogarnes stora areal i öfra Norrland utan allt tvifvel skulle tillföras synnerligen stora fördelar genom ifrågavarande jernvägsanläggning, helst den för såväl skogarnes afkastning som deras skötsel och vård ogynnsamma omständigheten, att endast gröfre virke kunde vinna afsättning, i väsentlig mån undanröjdes, om i sammanhang med eller till följd af ifrågavarande stambana bibanor efter hand komme att utsträckas till det inre landet, der ofantliga tillgångar af mindre virkesslag och s. k. kolningsvirke, som nu måste lemnas att förfaras i skogen till men för skogsåterväxten, kunde tillgodogöras.

På sätt här ofvan blifvit omförmäldt, föreligga åtskilliga alternativa förslag i fråga om stambanans sträckning från Hjelta till Öfver-Luleå, men, då Komitén icke har till uppgift att utreda det företräde, som de alternativa linierna kunna ega, den ena framför den andra, har Komitén funnit sig böra i den följande framställningen yttra sig endast om den

linie, som genom kortare väglängd och andra förhållanden enligt undersökningsförrättarnes beräkningar visat sig kräva den minsta kostnaden, nemligen linien *Hjelta—Aspeå—Gideå—Vännäs—Uddfors—Öfver-Luleå*.

Trafikuppgifter.

Till svar å de skrivelser, som Komitén, enligt hvad ofvan förnållts, aflåtit till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de tre öfra norrländska länen med begäran om infordrande från de af landstingen i länen tillsatta jernvägskomitéerna af beräkningar å den trafik, som för ifrågavarande stambana vore att påräkna inom hvart och ett af länen, har Komitén fått mottaga dels särskilda skrivelser från hvar och en af komitéerne jemte dertill hörande i tabellform sammanförda trafikberäkningar, dels ock yttranden i frågan af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

Af de från landstingskomitéerna inkomna tabellariska uppgifterna meddelas de, som angå ofvannämnda bana, *Hjelta—Aspeå—Gideå—Vännäs—Uddfors—Öfver-Luleå* under N:ris 37—39 bland tabellbilagorna.

Till vinnande af öfverskådlighet hafva dessa uppgifter, i hvad de afse godstrafiken, sammanförts i en tabell (se Tab. N:o 40), i hvilken med här nedan antydda modifikationer de uppgifna godsquantiteterna upptagits, reducerade till metriska ton.

Då de af landstingen tillsatta komitéerna arbetat hvar och en för sig, och någon i alla detaljer utförd gemensam plan för beräkningarna icke blifvit följd, har till undanrödjande af den svårighet för sammandragets utarbetande, som härigenom uppkommit, Komitén funnit sig för-anlåten att på det sätt modifiera uppgifterna, att försändning från ett län till ett annat antagits komma att omfatta den godsmängd, som landstingskomitén i det län, dit försändningen gått, uppgifvit detta län kunna mottaga. Härifrån har endast det undantag gjorts, att, när försändningen kunnat antagas gå till ort söder om Hjelta, den af landstingskomitén uppgifna godsmängden antagits antingen transitera genom närmaste län eller afgå till närmaste hamn. Huru dessa allmänna grunder i detalj tillämpats inhemtas af de vid tabellen (N:o 40) fogade anmärkningar.

Af landstingskomitéernas uppgifter och omförmälda sammandrag framgår, att följande antal personer och godsmängder skulle komma att mellan nedannämnda platser transporteras å banan.

Stationer.	Re- sande.* Antal.	Gods.** Metrisk ton.	Stationer.	Re- sande.* Antal.	Gods.** Metrisk ton.
Hjelta—Ed	3,000	102,878	Botsmark—Bygdsil- jum.....	7,500	31,146
Ed—Aspeå	10,000	42,815	Bygdsiljum—Bur- träsk	7,500	44,447
Aspeå—Skorped	5,000	90,078	Burträsk—Skellefte elf	11,000	31,447
Skorped—Bredbyn	2,000	37,193	Skellefte elf—Stor- kågeträsk	11,000	44,944
Bredbyn—Gottne	2,000	98,490	Storkågeträsk—Byske elf	18,000	22,082
Gottne—Fors	3,000	25,321	Byske elf—Stormyran	18,000	44,162
Fors—Gideå	4,000	100,705	Stormyran—Lill-Pite	15,000	14,011
Gideå—Flärke	4,000	25,853	Lill-Pite—Sikfors	15,000	44,638
Flärke—Djupsjö	10,000	116,031	Sikfors—Alter	13,500	14,481
Djupsjö—Gräsmyr	5,000	28,535	Alter—Rosfors	13,500	43,257
Gräsmyr—Vännäs	2,000	54,197	Rosfors—Selet	4,385	11,220
Vännäs—Röda	3,000	54,170	Selet—Heden	4,385	27,387
Röda—Botsmark	1,500	55,681	Heden—Boden	5,110	10,850
	6,000	47,978		5,840	27,601
	2,000	51,323		5,840	7,552
	3,000	47,468		5,840	27,913
	15,000	51,027		8,760	6,833
	13,500	44,983		8,760	61,844
	15,000	44,588		9,125	5,370
	13,500	55,871		9,125	62,086
	15,000	40,679		7,300	4,310
	13,500	53,610		7,300	63,801
	18,000	35,410		9,125	9,002
	18,000	58,395		9,125	80,190
	7,500	30,384		10,950	8,711
	7,500	45,389		10,950	80,982

* Antalet resande *norr ut* angifves med svart tryck och *söder ut* med rött tryck.

** De godsquantiteter, som sändas *norr ut*, angifvas med svart tryck och *söder ut* med rött tryck.

Den nu uppgifna trafiken kan naturligtvis icke vara att påräkna omedelbart efter det jernvägen blifvit för trafik upplåten, utan endast efter hand utveckla sig. När detta kan komma att inträffa, låter sig icke på förhand beräkna, men klart är, att vid banans anläggning hänsyn måste tagas till denna utveckling och icke endast till den genast i början uppstående mindre trafiken. Banan bör därför erhålla en sådan konstruktion, att hon kan utan särskilda anstalter för stärkandet af hennes trafikförmåga motsvara de fordringar, som komma att ställas på henne, när den motsedda tillväxten i trafik förr eller senare inträffat.

*Om byggnads-
sättet.*

Sedan Komitén sålunda redogjort för den trafik, till hvilken hänsyn bör tagas vid bestämmande af banans konstruktion, får Komitén öfvergå till behandlingen af återstående delar af sitt uppdrag, hvarvid först möter frågan om de förenklingar eller förändringar i byggnadssätt, som för åstadkommande af besparing i kostnaderna kunna och böra vidtagas.

Härvid har komitén ansett sig först böra undersöka, huruvida skäl finnas, att i ett eller flere hänseenden fullständigt bryta med det hittills tillämpade byggnadssystemet för att på denna väg söka ernå den åsyftade besparingen. De byggnadssätt, som då kunna ifrågasättas äro:

1:o. användande af en smalare spårvidd än den för statens jernvägar nu fastställda af 4,83 fot (1,435 meter);

2:o. användande af lättare räler än de vid stambanorna i Norrland hittills begagnade, hvilka väga 19,04 skålpund per fot (27,27 kilogram per meter); samt

3:o. användande af skarpare lutning än den hittills medgifna af 1:60; och får Komitén här nedan hvart för sig afhandla dessa olika byggnadssätt och det inflytande de hafva på jernvägens anläggningskostnad och trafikförmåga m. m.

1:o.

Hvad angår *minskning af spårvidden*, så är frågan derom ingalunda ny, utan har tillförene varit föremål för uppmärksamhet inom representationen. Då nemligen vid 1870 års Riksdag Kongl. Maj:ts propo-

sition om anslag till norra stambanans fortsättande från Upsala till Storvik framlades, väcktes jemväl en enskild motion om samma banas byggande med en spårvidd af endast $3\frac{1}{2}$ fot; och detta förslag, som af Första Kammaren afslogs, blef af Andra Kammaren på det sätt bifallet, att Kammaren beslöt, att banan skulle byggas med en spårvidd af 3 fot 6 tum engelskt mått. Då de olika besluten icke kunde sammanjemkas, gjorde Riksdagen icke något uttalande om norra stambanans spårvidd, men anhöll, att styrelsen för statens jernvägsbyggnader måtte anbefallas att vid utförande af de jernvägsbyggnader, för hvilka anslag blifvit beviljade, iakttaga all den sparsamhet, som med trafikens trygghet och banornas ändamålsenlighet kunde vara förenlig.

Med anledning af denna Riksdagens framställning blefvo, på Kongl. Maj:ts befallning, undersökningar gjorda angående de förändringar i dittills användt byggnadssätt för stambanorna, som, till åstadkommande af den af Riksdagen åsyftade besparing, vid arbetena å norra stambanans fortsättning företrädesvis kunde ifrågasättas; och bland sådana förändringar omförmäldes jemväl förslaget att bygga banan med smal spårvidd, men på grund af de betänkligheter, som härutinnan uttalades af styrelserna för statens jernvägsbyggnader och jernvägstrafik, beslöt Kongl. Maj:t, att någon förändring i spårvidd icke skulle vidtagas, hvilket Kongl. Maj:ts beslut meddelades 1871 års Riksdag och icke föranledde någon anmärkning af Riksdagen.

Frågan om byggandet af smalspåriga jernvägar för statens räkning återupptogs sedermera vid 1873 års Riksdag, då, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition, beslöts, dels att med en bredspårig jernväg fortsätta norra stambanan från Storvik till Torpshammar eller annan lämplig punkt på sträckningen mellan Sundsvall och riksgränsen, dels ock att bygga en *smalspårig* bana från Torpshammar eller annan punkt på berörda sträckning öfver Östersund till riksgränsen, en norsk statsbana från Trondhjem till mötes. Yrkanden blefvo visserligen i Andra Kammaren gjorda, att hela jernvägslinien ifrån Storvik skulle erhålla samma spårvidd som tvärbanan, men dessa yrkanden blefvo afslagna; och ej heller den beslutade tvärbanan kom till utförande med den spårvidd, som Kongl. Maj:t före-

slagit och Riksdagen godkänt, ty redan vid 1874 års Riksdag blef, i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning, beslutet ändradt derhän, att tvärbanan till riksgränsen skulle byggas bredspårig, under förutsättning, att samma banas fortsättning inom Norge erhöles samma spårvidd som den svenska delen af banan; en förutsättning, som sedermera förverkligats.

Ehuru, enligt hvad ofvan är anfördt, någon smalspårig jernväg för statens räkning icke blifvit byggd, och ehuru det med afseende på den del af stambanenätet, om hvilken nu är fråga, icke synes sannolikt, att en afvikelse från den hittills för stambanorna brukliga spårvidden skall komma att beslutas, har Komitén likväl, för utredande af frågan, huruvida antagandet af ett smalare spårssystem för nämnda del af statens jernvägsnät skulle medföra någon väsentligare nedsättning i anläggningskostnaden, anställt beräkningar i detta syfte.

Såsom grund för jämförelsen mellan kostnaderna för smal- och bredspårig jernväg har Komitén antagit, att spårvidden för den smala banan skulle bestämmas till 3 fot (0,89 meter) eller 0,59 fot mindre än i hittills framställda förslag om smalspåriga banors byggande af staten satts i fråga. Till detta antagande har Komitén föranledts deraf, att, jemte det en bana med 3 fots (0,89 meter) spårvidd är billigare att anlägga än en med 3,59 fots (1,067 meter), densamma är tillräcklig för ombesörjandet af en jämförelsevis ganska stor och tung trafik. Stöd för riktigheten häraf lemnar erfarenheten å de med en spårvidd af 3 fot (0,89 meter) byggda jernvägarne Pålshoda—Norsholm—Vestervik—Hultsfred samt Filipstad—Nordmark—Klarelfven, hvilka hafva en längd af tillsammans 358 kilometer.

Vidare har, beträffande rälsvigten, Komitén antagit, att denna skulle blifva densamma för begge spårvidderna, nemligen 15 skålpund per fot (21,5 kilogram per meter), enär denna rälsvigt, som hvad smalspårig jernväg angår, är jämförelsevis stor, måste anses vara den minsta, som för en jernväg i de nordliga trakter, hvarom nu är fråga, bör användas. Genom der rådande klimatiska förhållanden är spåret i vida högre grad än i sydliga delar af landet utsatt för rubbningar och ojämnheter, hvilka, i fall för svaga räler användas, lätt kunna orsaka rälsbrott samt olycksfall

för bantågen. Härtill kommer, att erfarenheten från en del smalspåriga jernvägar ådagalagt, att, sedan trafiken der någon tid varit i gång, dessa jernvägars styrelser funnit sig föranlåtna att efter hand utbyta de vid anläggningen använda lättare rälererna mot tyngre.

Slutligen har Komitén antagit, att alla de tekniska bestämmelser, som afse banans soliditet, skulle komma att blifva lika, vare sig att banan byggdes smal- eller bredspårig, hvarjemte Komitén ur beräkningsgarna uteslutit kostnaden för anskaffande af rörlig materiel, enär denna kostnad, under förutsättning att samma trafik skall ombesörjas, kan antagas blifva lika stor i begge fallen.

För jämförelsens verkställande har Komitén funnit det icke vara nödvändigt att anställa särskilda kostnadsberäkningar för hela linien Sollefteå—Luleå, utan för ändamålet valt sträckningen Hedlunda—Skellefteå, som har en längd af 105,26 kilometer eller 9,85 gammal mil, och hvilken bandel lämpar sig för ifrågavarande jämförelse, enär anläggningskostnaden för densamma, byggd bredspårig, temligen nära motsvarar den beräknade medelkostnaden för linien i dess helhet.

Resultatet af de, med iakttagande af ofvan angifna grunder, verkställda kostnadsberäkningar inhemtas af bilagda tabeller [se Tab. Nr 41 a) och b.)]

Af desamma framgår, att den nedsättning i kostnad, som uppkommer genom spårviddens minskning, vunnits å de egentliga terrasseringsarbetena, bro- och trumbyggnader, öfverbyggnaden med undantag af räler med tillbehör, jordlösen samt å beloppet af administrations- m. fl. kostnader, hvilka senare i begge förslagen äro upptagna till samma eller 15 procent af totala byggnadskostnaden.

På sätt kostnadsförslagen gifva vid handen skulle kostnaden för bansträckningen Hedlunda—Skellefteå uppgå till följande belopp:

	per kilometer	per gammal mil
1) <i>bredspårig bana</i> med räler af 15 kg vikt		
pr fot (21,5 kilogram pr meter).....	Kr. 41,744: —	Kr. 446,091: —
2) <i>smalspårig bana</i> med räler af 15 kg vikt		
pr fot (21,5 kilogram pr meter).....	» 39,787: —	» 425,178: —

Besparingen i anläggningskostnaden blefve således för den smalspåriga banan per kilometer 1,957 kronor och per gammal mil 20,913 kronor samt för hela bansträckan Hedlunda—Skellefteå 206,000 kronor. Läggas dessa medeltal till grund för en beräkning af den besparing i anläggningskostnad, som skulle vinnas genom att bygga hela banan från Hjelta till Öfver-Luleå smalspårig, så befinnes besparingen uppgå till kr. 1,048,462: 75.

Denna besparing är dock mera skenbar än verklig, i det att, hvad som genom minskad spårvidd vinnes på ena hållet, å det andra motsvaras af utgifter och förluster, hvilka äro af den betydighet, att den motsedda vinsten försvinner; och får Komitén till stöd för detta uttalande anförä:

att staten för anläggandet af sina hittills utförda jernvägsbyggnader efter hand anskaffat en ballastmateriel af lokomotiv och vagnar, som för närvarande kan uppskattas till ett värde af omkring 350,000 kronor och hvilken icke kan begagnas vid anläggningen af den smalspåriga banan utan måste, då byggandet af bredspårig bana upphör, försälgas, dervid högre pris icke torde kunna betingas, än som motsvarar hälften af den bokförda kostnaden; och som det dervid inflytande beloppet icke torde blifva tillräckligt för anskaffande af den nya erforderliga ballastmaterielen, uppstår härigenom en icke obetydlig förlust;

att den smalspåriga jernvägens begge ändstationer, vid hvilka anslutning till bredspåriga jernvägar kommer att ega rum, måste förses med fullständigt spårssystem för hvardera spårvidden, med särskilda spår, godsmagasin och lastkajer för transiterande gods, som ej genast kan omlastas, och med dubbelt antal lokomotivstall, enär särskilda sådana måste finnas för hvardera spårvidden, hvarförutom nödiga bostadsbyggnader erfordras för den ökade stationspersonal, som måste anställas för omlastningarnas verkställande; medförande allt detta en ganska betydlig förhöjning i dessa stationers anläggningskostnad, hvaraf dock en del vid norra ändstationen drabbar Luleå—Ofotens jernväg;

att den vid anslutningsstationerna nödiga omlastningen dels medför kostnader, som komma att drabba jernvägen och således minska dess inkomster, och dels kräfer tid, hvilket gör att en del vagnar blifva uppe-

hållna och att således vagnantalet måste ökas i motsvarande förhållande såväl å den bred- som å den smalspåriga banan, hvadan alltså en särskild reservpark måste uppsättas, som icke vore behöflig, om samma vagnar kunde framföras hela vägen utan omlastning; samt

att en ingalunda obetydlig kostnad föranledes deraf, att särskilda reservdelar måste anskaffas till lokomotiv och vagnar för den smalspåriga jernvägen, enär statens jernvägstrafiks förråd af dylika effekter för de bredspåriga banornas rörliga materiel blifver utan gagn för de smalspåriga banornas.

Enligt Komiténs åsigt utvisa de nu påpekade, af en olika spårvidd föranledda, särskilda kostnaderna, att den beräknade besparingen motsvaras af utgifter såväl för sjelfva byggnaden af jernvägen som för ombesörjandet af trafiken å densamma.

Ur sparsamhetens synpunkt kan således företräde icke gifvas åt den smalspåriga banan; hvartill kommer, att en dylik bana, som anknytes till en eller flere bredspåriga icke på långt när uppfyller sitt ändamål lika bra som en bana af samma spårvidd med de tillstötande, men deremot medför ganska stora olägenheter. Af dessa må särskildt bemärkas, att omlastningen ofta nog föranleder en betydlig tidsutdrägt, hvilken bereder producenter och afnämare förluster och olägenheter af mångfaldigt slag, deribland i synnerhet den osäkerhet om tiden för en bestäld varas ankomst, som den nyare tidens affärslif minst kan fördraga; hvarförutom i fråga om ett särskildt slag af gods, för hvilket stor trafik i öfra Norrland påräknas, nemligen träkol, vid omlastning antingen en del af varan går genom afstybbning förlorad eller transporten drabbas af en icke oväsentlig utgift genom kostnaden för anskaffning och återförande af de för transporten begagnade kolkorgar.

För staten, såsom jernvägens egare, måste ofvan antydda olägenheter jemväl blifva af betydelse, i det att en försvårad trafik till följd af omlastningstvänget utsätter jernvägen för en menlig täflan med andra kommunikationsleder, särskildt sjökommunikationerna.

De menliga följderna af ifrågavarande banas byggande med annan spårvidd, än de tillstötande banorna, skola vidare tydligt visa sig, i hän-

delse banan vid inträffande krig behöfver begagnas för militära ändamål. Förutom de svårigheter vid fortskaffande af trupper, särskildt artilleri och kavalleri, som uppkomma genom de för dylika transporter mindre lämpliga dimensionerna å den smalspåriga jernvägens vagnar, måste den tidsutdrägt, som omflyttningen af krigsmateriel och proviant kommer att förorsaka, nära nog omöjliggöra begagnandet af i fråga varande jernvägsförbindelse till förflyttning af en något så när betydande militärstyrka, sammanfatt af flere olika vapenslag, inom en på förhand beräknad tid och med den skyndsamhet och regelnessighet, som den moderna krigskonsten fordrar; isynnerhet som den olika spårvidden medför hinder för sammandragningen och begagnandet af öfriga statsbanors och enskilda bredspåriga jernvägars transportmedel på de punkter, der de för tillfället bäst kunna behöfvas.

Att i bestämda penningebelopp uppskatta de kostnader och förluster, som härflyta af ofvan omförmälda olägenheter, låter sig ej göra, men deras inträdande kan dock, derest i fråga varande bana skulle erhålla annan spårvidd än de till henne stötande jernvägar, med visshet förutses.

Alla de olägenheter, kostnader och förluster, hvilka, om i fråga varande bana bygges smalspårig, komma, till följd af den derigenom nödig blifna omlastningen, att uppstå och i mån af rörelsens tillväxt ökas, skulle tvifvelsutantill sist framtvinga en förändring af spårvidden från smal till bred, hvilken förändring icke kan åstadkommas utan högst betydliga kostnader, vida öfverstigande den nedsättning i ursprungliga anläggningskostnaden, som tillämpning af den smala spårvidden skulle kunna medföra. En sådan förändring har flerstädes i utlandet och äfven inom vårt land å banorna Sundsvall—Torpshammar och Söderhamn—Bergviken måst vidtagas, när banor af olika spårvidd blifvit satta i förbindelse med hvarandra; och det är så mycket sannolikare, att ett dylikt tvång kommer att inträda äfven härstädes, som dels, enligt hvad ofvan åberopade statistiska uppgifter ådagalägga, hela öfra Norrland är stadt i en ovanlig tillväxt, hvad både folkmängd och landets uppodling beträffar, och dels stambanan genom denna landsdel kommer att bilda en föreningslänk å ena sidan med statens bredspåriga jernvägar i södra och mellersta Sverige

samt å andra sidan med den likaledes bredspåriga under byggnad varande Luleå-Ofotens jernväg, hvilken senare jernväg kommer att för öfra Norrland öppna tillträde till en på Norges vestkust belägen, året om isfri hamn, och således har en mycket stor betydelse för befolkningen i rikets nordligare län.

Komitén finner, vid öfvervägande af santliga de förhållanden, hvilka böra beaktas vid valet af spårvidd för i fråga varande jernväg, den breda ega afgjorda företräden framför den smala; och då skilnaden i kostnad för smalspårig och bredspårig jernväg i verkligheten icke medför någon fördel, om man deremot väger de ökade utgifter, som olikheten i spårvidd föranleder, *torde alla skäl saknas att på denna väg söka ernå en lägre anläggningskostnad för i fråga varande stambana.*

Ett viktigt stöd för riktigheten af Komiténs åsigt, att det icke är med statens fördel förenligt, att för en jernvägsanläggning, hvilken skall utgöra en fortsättning af dess redan färdiga, en stor del af landet omfattande jernvägsnät, begagna annan spårvidd än den hittills använda, hemtar Komitén jemväl från de upplysningar, som meddelats angående statens jernvägsbyggnader i Finland. Äfven der hafva de betydliga kostnaderna för de först byggda jernvägarne framkallat sträfvanden, att för de sedermera anlagda nedbringa kostnaderna, och man har sökt nå detta mål genom uppoffringar i flere hänseenden af dessa jernvägars trafikförmåga; men, huru långt nämnda uppoffringar än blifvit sträckta, har det dock icke ansetts fördelaktigt att ändra spårvidden för de nya jernvägarne, ehuru en minskning i sjelfva anläggningskostnaden på sådant sätt kunnat vinnas.

2:o.

Beträffande frågan om *användande af lättare räler* än de hittills vid statens jernvägar begagnade, måste först utredas, huru mycket rälsvigten skulle kunna nedsättas. I sydligare delar af landet har det visat sig, att fullastade godsvagnar kunna från statens banor, der rälerna i allmänhet hafva en vikt af 22,5 skålpund per fot, införas å banor, der rälernas vikt endast uppgår till 12 skålpund per fot, utan att olägenheter deraf uppstått. Komitén har dock redan här ofvan vid redogörelsen angående

frågan om smalare spårvidd anført de skäl, som tala mot användandet af så lätta räler i de nordliga trakter, om hvilka nu är fråga och påvisat, att 15 skålpund per fot är den minsta rälsvig, som för en bana genom öfra Norrland bör ifrågakomma. Användandet af räler med denna vig i stället för räler om 19 skålpunds vig per fot, som för de färdiga delarne af stambanan i Norrland begagnats, skulle medföra en nedsättning i kostnaden för räler med tillbehör af 920,725 kronor, och anläggningskostnaden således, om allt annat kunde vara lika, från det belopp af 27,437,750 kronor, hvartill jernvägens kostnad, enligt hvad här nedan närmare omförmäles, blifvit beräknad, nedbringas till 26,517,025 kronor.

Den verkliga nedsättningen varder dock ingalunda så stor. De svagare rälerna böra nemligen förses med en sliper mera för hvarje skenlängd än de starkare, men tillåta det oaktadt icke användning af tyngre lokomotiv. Å 19 skålpunds räler kunna med säkerhet framgå lokomotiv af 30 tons vig, under det att 15 skålpunds räler ej medgifva användandet af lokomotiv med större vig än 24 ton; och medan förstnämnda lokomotiv i lutning af 1 : 60 förmå framdraga 15 fullt lastade vagnar, kunna de sistnämnda endast draga 12 sådana. En och samma trafik föranleder således å den svagare banan i regel större antal tåg än å den starkare, och redan den trafik, som kan motses under banans tidigare trafikperiod, kräver för framförandet af dessa tåg 6 lokomotiv mera för den svagare än för den starkare banan, hvarjemte det ökade antalet tåg fordrar större personal, för hvilket allt redan vid banans byggande särskilda anordningar måste vidtagas. Kostnaden för det större antalet sliprar, för lokomotivstall till nämnda 6 lokomotiv samt bostäder för den ökade personalen m. m., uppgår till 151,000 kronor, i hvilket belopp ingår den vanliga förhöjningen af 15 procent för administrations- m. fl. kostnader. Hvad lokomotiven angår, så varda visserligen de svagare något billigare än de starkare, men, på grund af det större antalet, höjes dock kostnaden för rörlig materiel med 234,000 kronor, hvadan kostnaden för den svagare banan i verkligheten blefve 26,902,825 kronor, eller endast 534,925 kronor mindre än för den starkare.

Angående frågans ekonomiska sida kan ensamt af byggnadskostnaden

emellertid icke något bestämdt omdöme vinnas, utan måste i sådant hänseende jemväl driftkostnaderna å de begge olika slagen af banor tagas med i beräkningen; och att dessa kostnader under antagande, att samma trafik skall besörjas, blifva högre å banan med 15 skålpunds räler än å den med 19 skålpunds faller af sig sjelft, då, såsom här ofvan påvisats, den svagare banan kräfver ett större antal tåg. En beräkning af dessa högre kostnader bör därför verkställas och torde lämpligast ske under följande grupper:

a) *Byråafdelningen*. Utgifterna å denna afdelning äro i det allra närmaste lika för olika slag af banor och kunna därför helt och hållet här utelemnas.

b) *Banaafdelningen*. Å denna afdelning uppstår egentligen ingen annan ökad kostnad än den för rälerernas hastigare förslitning, orsakad dels deraf att flere lokomotiv måste passera banan för besörjandet af samma trafik och dels deraf, att de lika tungt lastade vagnarne jemförelsevis mera fresta de svagare rälererna än de starkare. Då emellertid denna förslitning sker mycket långsamt, sedan räler af stål numera användas, blifver den tillökning i kostnad, som föranledes af slitningen, icke så betydlig, att den här behöfver medtagas.

c) *Trafikafdelningen*. Den hufvudsakliga tillökningen i kostnad å denna afdelning uppkommer genom behovet af ökad tågbetjening. Kostnaden för denna är inom de gränser, hvarom här är fråga, visserligen lika för hvarje tåg, vare sig att det framdrages af det starkare eller svagare lokomotivet, men, enär med de svagare lokomotiven erfordras flere tåg, uppkommer derigenom enligt förslagsberäkning en tillökning af omkring 152,000 tågakilometer; och då kostnaden för tågbetjeningen vid statens banor i medeltal uppgår till 9,5 öre per tågakilometer, så varder härigenom tillökningen i driftkostnad för den svagare banan 14,440 kronor per år.

d) *Maskinafdelningen*. Bränslekostnaden för de lättare lokomotiven ställer sig något lägre än för de tyngre, men tillökningen i tåg varder så stor, att kostnaden för dragkraften det oaktadt i sin helhet blifver större å den svagare banan än å den starkare. Bedömas dessa kostnader med ledning af Kongl. trafikstyrelsens berättelse för år 1884, skulle drag-

kraften för de tyngre tågen uppgå till 52,2 öre och för de lättare till 49,8 öre, allt per tågkilometer. Antages ifrågavarande jernväg komma att erhålla en lutning af 1:60 samt 19 skålpunds räler, så skulle den under första tiden efter banans öppnande beräknade godstrafiken å densamma komma att erfordra ett årligt tågkilometertal af 412,500. Minskas rälsvigten till 15 skålpund, ökas, enligt hvad ofvan är sagdt, tågkilometertalet med 152,000 eller till 564,500. Dragkraften för bemälda trafik skulle alltså komma att kosta, å den starkare banan, 215,325 kronor och å den svagare 281,121 kronor; hvadan således tillökningen i kostnad skulle utgöra 65,796 kronor.

I sin helhet skulle sålunda redan under de första trafikåren efter banans fullbordande den årliga driftkostnaden blifva 80,236 kronor högre för den svagare banan. Detta årliga utgiftsbelopp, kapitaliseradt efter 4 procent, motsvarar en summa af mer än två millioner kronor.

Med en växande trafik ökas tydligen detta utgiftsbelopp; och när rörelsen å banan framdeles hunnit den utveckling, som landstingskommittéerna i sina trafikuppgifter förutsätta, skulle skilnaden i driftkostnad uppgå till 171,440 kronor årligen, motsvarande ett kapital af mer än fyra millioner kronor.

Härtill kommer, att den lättare öfverbyggnaden medför många olägenheter, hvilka, fastän de icke kunna till siffran uppskattas, dock äro synnerligen menliga. Dessa olägenheter äro hufvudsakligen desamma, som omnämnts vid behandlingen af frågan om spårvidden, och Komitén får därför hänvisa till framställningen derom. Här torde endast böra särskildt påpekas, att de ballastlokomotiv, som staten nu eger, icke lämpa sig för en bana med den svaga öfverbyggnad, hvarom här är fråga. Nya, för denna bana särskildt afsedda ballastlokomotiv måste därför anskaffas, hvilket icke kan ske utan förlust.

Slutligen bör beaktas, hurusom en växande trafiks kraf endast till en viss gräns kunna tillgodoses genom att öka tågens antal på den svagare banan. Fortfara rörelsen och allmänhetens anspråk på banans trafikförmåga att växa, sedan denna gräns uppnåtts, återstår ingen annan

utväg än att utbyta de lättare rälerna mot tyngre, hvilket naturligtvis ej kan ske utan betydliga kostnader.

3:o.

Hvad slutligen angår *användandet af brantare lutning* än den hittills för statsbanorna i Norrland medgifna af 1: 60, så har Komitén, som, på det att jernvägens trafikförmåga icke måtte öfver höfvan inskränkas, ej ansett större lutningsmaximum än 1: 40 böra ifrågakomma, icke varit i tillfälle, att låta verkställa undersökning på marken för utrönande af det inflytande på jernvägens sträckning och kostnad, som användandet af denna brantare lutning skulle kunna medföra; en undersökning, som antagligen hade gifvit vid handen, att en del krökningar skulle kunnat undvikas och jernvägen sålunda blifva något kortare än den af vederbörande undersökningsförrättare i enlighet med erhållna instruktioner nu utstakade.

Komitén har af sagda anledning i stället sökt beräkna skilnaden i anläggningskostnad mellan jernvägen byggd med lutning i ena fallet af 1: 60 och i andra af 1: 40 på det sätt, att, sedan alternativa balanslinier blifvit å den tillgängliga profilen utlagda så nära markens yta, som med användande af nämnda lutningar varit möjligt, de arbetskvantiteter, som bero af terrängen och röna inverkan af lutningsförhållandena, blifvit för hvarterdera alternativet särskildt beräknade och värderade. Genom dessa beräkningar har utrönt, att de arbeten, hvilka bero af terrängen, skulle å den brantare banan blifva 2,228,000 kronor billigare, än om samma jernväg utföres i lutningen 1: 60. Men på sätt här ofvan anförts i fråga om lättare skenvigt, minskas äfven i detta fall den beräknade besparingen genom en för den brantare banan behöflig tillökning i kostnad å åtskilliga poster, beroende derpå, att, äfven om lika starka, efter rälernas bärighet lämpade lokomotiv användas, tågen dock måste blifva betydligt mindre, och således för samma trafiks ombesörjande flere sådana anordnas å den brantare banan. Af denna anledning måste för densamma flere lokomotiv anskaffas och stallutrymme för dessa beredas samt större lokomotiv- och tågpersonal anställas.

De lokomotiv, som nu användas å de norrländska statsbanorna med 19 skålpunds rälsvig, förmå enligt hvad å statens jernvägar nyligen anställda försök med derpå grundade beräkningar utvisa att i lutning 1: 60 framdraga 15 fullt lastade vagnar, men i lutning 1: 40 endast 10 sådana. Här af följer, att å de bandelar, der lutning af 1: 40 förekomme, skulle godstrafikens ombesörjande erfordra 50 % större lokomotivpark än der lutningen vore 1: 60. Af samma orsak måste den godsquantitet, som kan antagas medfölja persontågen, blifva mindre å den brantare banan, hvilket i sin mån äfven bidrager till ökning af godstågen, men då, enligt hvad profilerna utvisa, jemna bandelar förekomma, der enligt trafikutredningarna extra godståg kunna antagas blifva behöfliga, samt storleken af godstågen å dessa jemnare bandelar ej behöfver minskas i samma grad som af de tåg, hvilka framgå öfver brantare bandelar, så har Komitén, som funnit, att för ifrågavarande jernväg, byggd med maximilutningen 1: 60, under första trafiktiden en lokomotivpark af 24 stycken skulle vara behöflig, ansett sig ej böra beräkna den af den brantare lutningen beroende tillökningen i lokomotivens antal till mer än 9 stycken. Kostnaden för dessa lokomotiv med behöfliga stallrum äfvensom bostäder och vaktrum för större så väl lokomotiv- som tågpersonal m. m. uppgår tillsammans till 596,000 kronor, hvadan således det belopp, som vid banans anläggning kunde besparas genom att höja lutningsmaximum till 1: 40, reduceras till 1,632,000 kronor.

Likason vid frågan om mindre rälsvig måste emellertid äfven i detta fall driftkostnaderna tagas med i beräkningen för en fullständig utredning af sakens ekonomiska sida, hvarför Komitén ansett sig böra särskildt beräkna dessa kostnader, så vidt de icke äro lika eller i det närmaste lika för banor med de begge ifrågasatta maximilutningarna; och har Komitén dervid utgått från samma grunder, som antagits vid motsvarande utredning i fråga om den lättare rälsvigten.

Sålunda hafva utgifterna under byrå- och banafdelningarna lemnats ur räkningen, ehuru tydligen den starka bromsning, som erfordras i de brantare lutningarna, något ökar slitningen å rälerna och dermed äfven utgifterna under sistnämnda afdelning.

För beräkning af förhöjningarna i utgifterna så väl under trafikafdelningen — hvilka här liksom i fråga om lättare skenvigt hufvudsakligast bero af nödvändigheten att öka tågbetjeningen — som under maskinafdelningen, kunna de förut antagna kostnadsbeloppen för tågbetjening (9,5 öre pr tågakilometer) och för dragkraften (52,2 öre pr tågakilometer med 30 tons lokomotiv) fortfarande användas; då det endast återstår att bestämma tillökningen i antalet tågakilometer, som betingas af den brantare lutningen. Denna kan visserligen icke här beräknas med samma säkerhet som vid frågan om den lättare rälsvigten, enär den brantare lutningen icke verkar lika jemt efter hela banlängden som en nedsättning i rälernas vikt, men bedömd efter samma grunder som nyss här ofvan vid beräkningen af det större antalet lokomotiv, skulle tillökningen i tågakilometer varda ungefär 270,000. Det större tågantalet skulle då orsaka en förhöjning i kostnaden för tågbetjening af 25,650 kronor och för dragkraften af 140,940 kronor, eller tillsammans 166,590 kronor, motsvarande i kapital efter 4 procent ett belopp af mer än fyra millioner kronor.

Dessa större driftkostnader ökas naturligtvis i den mån, som trafiken växer och allt flere tåg måste anordnas. Slutligen kommer en tidpunkt, då banans trafikförmåga nått sin gräns, det vill säga, när rörelsen så utvecklat sig, att trafiken icke kan besörjas med hela det antal tåg, som å ifrågavarande bana, byggd med maximilutningen 1: 40, är möjligt att anordna. Man har då ingen annan utväg för att tillmötesgå rörelsens fordringar än att antingen onilägga banan med tunga räl och anskaffa mycket starka lokomotiv eller att anlägga dubbel bana eller ock att verkställa en ombyggnad af banan, hvarvid, om jernvägen vid första anläggningen förlagts i sådan riktning, som endast på grund af den brantare lutningens användande kunnat väljas, aldeles nya linier måste uppsökas och således ny jernväg delvis byggas. Hvilket af dessa sätt, som än användes, skulle det komma att medföra kostnad af många millioner, hvarförutom det sistnämnda sättet skulle orsaka betydliga hinder och rubbningar för den pågående trafiken.

Af hvad Komitén nu anfört rörande så väl frågan om mindre skenvigt som om brantare maximilutning för banan genom öfra Norrland

frångår, att intetdera af dessa sätt för minskande af banans anläggningskostnad medför några verkliga besparingar, utan endast leder derhän, att man åstadkommer en sämre, med olägenheter i större eller mindre grad behäftad jernväg, å hvilken driftkostnaderna blifva i betydlig grad förhöjda; och anser sig Komitén därför *hafva fulla skäl att afstyrka förändring i byggnadssättet i någondera af dessa båda hänseenden.*

Då Komitén alltså funnit sig böra uttala sig mot användandet vid ifrågavarande stambana af mindre spårvidd, mindre rälsvigt och skarpare lutningar än vid statens hittills byggda jernvägar i Norrland begagnas, återstår att undersöka, huruvida icke på annat sätt förenklingar i byggnadssättet kunna vidtagas för kostnadernas nedbringande, utan att en afsevärd minskning i jernvägens trafikförmåga eller höjning i driftkostnad deraf varder en följd.

För detta ändamål har Komitén, i olikhet med hvad som skett i de af undersökningsförrättarne uppgjorda kostnadsförslagen, hvilka hvila på antagandet, att lutningen skulle bestämmas till 1: 60 endast der sådant icke kunde undvikas, och att mindre branta lutningar företrädesvis borde sökas, låtit på tillgängliga profiler utlagga balanslinien så nära markens yta som möjligt med begagnande af en lutning af 1: 60, öfverallt der terrängförhållandena sådant föranledt; och vinnes härigenom en betydlig nedsättning å de poster i kostnadsförslagen, som omfatta jordschaktning, terrassering nära markens plan, doseringars befestande, bergsprängning samt afloppstrunnor, broar och vägportar.

Vidare har Komitén ansett, att vissa delar af jernvägsarbetena skulle kunna utföras på ett enklare sätt än hittills, och att äfven i öfrigt åtskilliga anordningar skulle kunna vidtagas, genom hvilka jernvägen komme att något skilja sig från förutvarande statsbanor i Norrland.

De af Komitén nu åsyftade förenklingar falla under följande rubriker i kostnadsförslaget:

1. Underbyggnad.

Komitén har ansett, att finhuggning af sten endast bör utföras der sådan af praktiskt behof oafvisligen påkallas.

Vidare hafva kostnadsberäkningarna för jernöfverbyggnaden till broar kunnat något nedsättas genom antagandet, att nu gällande låga pris på allt slags jern skulle komma att fortfara vid tiden för banans byggande.

För stängslet hafva slutligen kostnadsberäkningarna kunnat nedsättas genom minskning i slanornas antal.

2. Öfverbyggnad.

Då priset å räler under en längre tid varit synnerligen lågt och anledning syntes förefinnas antaga, att någon betydligare höjning i detta pris icke är för den närmare framtiden att förvänta, har Komitén trott sig kunna beräkna priset ungefärligen lika med det, som för närvarande gäller samt härigenom kunnat nedsätta kostnadsberäkningarna.

3. Stationer, telegraf m. m.

Hvad angår *antalet* af stationer utefter banan, så har Komitén utgått från den förutsättning, att i medeltal endast en station skulle behöfva uppföras på hvarje vägsträcka af 2 mils längd, hvilket innefattar en inskränkning i hvad af de särskilde undersökningsförrättarne antagits och i allmänhet vid stambanorna beräknats.

För att emellertid lättare kunna tillgodose de af en utvecklad rörelse framdeles sannolikt uppstående anspråken på flere stationer samt med hänsyn till föreskriften i Kongl. Brevet den 16 Mars 1877 om inrättande på ett afstånd af omkring 1,3 mil af mötesplatser för militärtåg, har Komitén i kostnadsförslaget upptagit kostnaderna för terrassering och ballastning af för hela linien tillhopa 23 mötesplatser, förlagda, så vidt det med iakttagande af de bestämda afstånden varit möjligt, på platser, der behof af nya stationer kunna antagas först komma att yppas.

Beträffande stationernas *beskaffenhet* har Komitén ansett, att endast vid hufvudpunkterna Vännäs och Öfver-Luleå större stationsanläggningar behöfva utföras, hvaremot alla öfriga stationer kunna göras enklare

än de förut vid stambanorna i Norrland använda; och hafva desamma indelats i *större* och *mindre*, enligt följande grunder:

Större stationer.

Spårsystemet: 330 meter hufvudspår, 800 meter sidospår.

Stationsbyggnaderna: Stationshuset, 2 våningar, den nedra innehållande expeditiionslokaler, 2 väntrum och förstuga, samt den öfra bostad för stationsbetjening. Särskildt godsinnagasin, uthus och källare samt afträde.

Mindre stationer.

Spårsystemet: 300 meter hufvudspår, 425 meter sidospår.

Stationsbyggnaderna: Stationshuset, 1 våning innehållande expeditiionsrum, 1 väntrum, förstuga, 1 förvaringsrum för gods samt, på vinden, bostad för stationsbetjening. Särskildt uthus, källare och afträde.

Hvad *vattenstationer* angår, så har Komitén väl ej funnit antalet sådana kunna i nämnvärd mån minskas i förhållande till antalet vid de hittills byggda norrländska statsbanorna, utan beräknat dylika komma att uppföras, såsom hittills, till ett antal af en på hvar tredje mil. Kostnaden för vattenstationer har dock kunnat beräknas något lägre, enär Komitén icke fasthållit vid den eljest tillämpade regeln, att dessa skola läggas vid trafikstationerna, äfven i sådana fall, der vattentillgång endast medelst dyrbara ledningar och pumpverk kan beredas. I följd häraf är en del vattenstationer vid ifrågavarande bana beräknad att förläggas på lämpliga ställen mellan trafikstationerna.

Hvad *telegrafen* angår, så har det syntes Komitén tillräckligt att för hela banlinien beräkna endast en ledning.

4. Banvakts- och Banmästarestugor.

Vid de i Norrland hittills byggda stambanorna finnes på hvarje vägsträcka af 6 nymil ett antal af 36 banvaktsstugor och i allmänhet 2—3 banmästarestugor.

För den nu ifrågavarande stambanan har Komitén ansett en minskning i detta antal lämpligen kunna ske, samt på nämnda väglängd be-

räknat endast 18 banvakts- och 2 bannmästarestugor, dessa senare i kostnad beräknade motsvara 3 banvaktsstugor.

5. Expropriation.

De af undersökningsförrättarne beräknade kostnaderna för jordlösen har Komitén i sina beräkningar bibehållit.

Hvad angår de till extra ersättningar för husflyttning, försvårad brukning, förlängda vägar m. m. erforderliga kostnader, så har det naturligtvis mött svårigheter att på förhand beräkna dessa, men Komitén har trott sig böra approximativt upptaga dem i medeltal till 50 procent af uppskattade jordvärdet.

Ett sammandrag af de kostnadsberäkningar, Komitén med iakttagande af nu angifna grunder anställt, utvisar en kostnadssumma för hela linien mellan Hjelta och Öfver-Luleå af 27,437,750 kronor (rörlig materiel inberäknad); varande detta sammandrag af följande innehåll:

Kostnadsförslag

för linien **Hjelta—Aspeå—Gideå—Vännäs—Uddfors—Öfver-Luleå.**

Spårvidd = 1,435 meter (4,83 fot). Största lutning 1:60. Längd = 535,75 km.

		Antal	å		Kostnad		Summa	
			kr.	öre	kronor	öre	kronor	öre
Underbyggnad.								
Banvallen:								
Röjning	 meter	535,750	0	80	428,600	00		
Jordschaktning, inberäknad för 24 stationer och 23 mötesplatser.....	{ kub.-m. » » » »	671,916	1	07	718,950	12		
		232,965	1	12	260,920	80		
		1,942,470	1	22	2,369,813	40		
		1,816,018	1	26	2,288,182	68		
	»	245,893	1	30	319,660	90		
Transport		—	—	—	6,386,127	90		

	Antal	à		Kostnad		Summa	
		kr.	öf	kronor	öf	kronor	öf
Transport	—	—	—	6,386,127	90		
Banvallen:							
Terassering der balansplanet ligger nära marken..... meter	70,343	3	00	211,029	00		
Doseringars befästade, 6 % af jord- schaktningskostnaden.....	—	—	—	357,451	67		
Stenbeklädning af sjöbankar	—	—	—	66,450	00		
Bergsprängning, öppen ... kub.-m.	262,145	4	80	1,258,296	00		
» i tunnel ... meter	230	340	00	78,200	00		
Slutplanering	535,750	0	70	375,025	00		
Afloopstrummar:							
160 st. enkla	2,745	47	00	129,015	00		
197 » »	2,360	50	00	131,500	00		
31 » »	531	52	00	27,612	00		
309 » »	3,705	54	00	200,070	00		
31 » »	588	70	00	41,160	00		
2 » dubbla	59	135	00	7,965	00		
4 » »	54	140	00	7,560	00		
17 » »	317	155	00	49,135	00		
26 » »	617	158	00	97,486	00		
16 » »	481	165	00	79,365	00		
6 » »	84	252	00	21,168	00		
Kulvertar: 4 st.	—	—	—	35,570	00		
Broar: större.							
En öfver Faxelfven	—	—	—	82,544	00		
» » Ångermanelfven.....	—	—	—	171,670	00		
» » Gideå elf	—	—	—	53,464	00		
» » Lögde å	—	—	—	183,760	00		
» » Ledu å	—	—	—	51,010	00		
» » Öre elf	—	—	—	90,716	00		
» » Ume elf	—	—	—	206,837	00		
Transport	—	—	—	10,400,186	57		

	Antal	à		Kostnad		Summa	
		kr.	öre	kronor	öre	kronor	öre
Transport	—	—	—	10,400,186	57		
Broar: större.							
En öfver Vindelelfven	—	—	—	105,878	00		
» » Skellefte elf	—	—	—	123,487	00		
» » Käge elf	—	—	—	60,264	00		
» » Byske elf	—	—	—	121,598	00		
» » Åby ån	—	—	—	55,660	00		
» » Lill-Pite elf	—	—	—	57,750	00		
» » Pite elf	—	—	—	175,962	00		
» » Lule elf	—	—	—	114,600	00		
» » Boda elf	—	—	—	65,500	00		
» mindre, 43 st.	—	—	—	685,081	00		
Rätning af vattendrag	—	—	—	25,575	00		
Vägar:							
Vägföregångar i plan större ... st.	27	250	00	6,750	00		
» » mindre »	788	125	00	98,500	00		
Vägportar	3	—	—	11,000	00		
Vägomläggningar	—	—	—	121,007	00		
Stängsel meter	1,071,500	0	35	375,025	00	12,603,823	57
Öfverbyggnad till hufvudspåret.							
	kub. m.	285,111	1 07	305,068	77		
Ballast	»	292,250	1 15	336,087	50		
	»	182,507	1 18	215,358	26		
	»	177,695	1 20	213,234	00		
Sliprar	{ st.	174,425	0 65	113,376	25		
	{ »	559,564	0 75	419,673	00		
Räler med tillbehör	meter	535,750	7 32	3,921,690	00		
Utläggning af banan	»	535,750	1 18	632,185	00	6,156,672	78
Transport	—	—	—	—	—	18,760,496	35

	Antal	à		Kostnad		Summa	
		kr.	öre	kronor	öre	kronor	öre
Transport	—	—	—	—	—	18,760,496	35
Stations- och husbyggnader m. m.							
Stationsanläggningar vid:							
Hjelta	—	—	—	45,900	00		
Ed	—	—	—	41,800	00		
Aspeå	—	—	—	23,390	00		
Skorped	—	—	—	37,800	00		
Bredbyn	—	—	—	41,800	00		
Gottne eller Fors, med lokomotivstall	—	—	—	58,800	00		
Gideå	—	—	—	41,800	00		
Flärke	—	—	—	26,030	00		
Djupsjö (Nordmaling)	—	—	—	26,030	00		
Gräsmyr	—	—	—	26,030	00		
Vännäs, med lokomotivstall	—	—	—	113,060	00		
Rödå	—	—	—	41,880	00		
Botsmark	—	—	—	26,030	00		
Bygdsiljum	—	—	—	26,030	00		
Burträsk	—	—	—	41,880	00		
Skellefte elf, med lokomotivstall ...	—	—	—	62,880	00		
Storkågeträsk	—	—	—	26,030	00		
Byske	—	—	—	26,030	00		
Uddfors eller Stormyran	—	—	—	26,030	00		
Ytterfors (Lill-Pite)	—	—	—	41,880	00		
Sikfors, med lastplats vid Alter ...	—	—	—	41,880	00		
Rosfors	—	—	—	26,030	00		
Selet	—	—	—	41,880	00		
Öfver-Luleå, med lastplats vid Heden samt med lokomotivstall och en mindre reparationsverkstad	—	—	—	228,060	00		
Telegraf och signaler	535,75	300	00	160,725	00		
Banvaktstugor med uthus	187	4,000	00	748,000	00	2,047,685	00
Transport	—	—	—	—	—	20,808,181	35

	Antal	å		Kostnad		Summa	
		kr.	öre	kronor	öre	kronor	öre
Transport	—	—	—	—	—	20,808,181	35
Ofriga kostnader för banans anläggning.							
Expropriation:							
Jordlösen { hektar	102	140	00	14,280	00		
»	90	280	00	25,200	00		
»	742	300	00	222,600	00		
Jordlösen { »	164	320	00	52,480	00		
»	296	330	00	97,680	00		
»	64	570	00	36,480	00		
»	47	650	00	30,550	00		
Diverse ersättningar till jordinnehavare 50 % af jordlösen	—	—	—	239,635	00		
Administrations- och förråds-kostnader, provisionela byggnader m. m. omkr. 15 % af ofvanstående kostnader...	—	—	—	3,231,913	65	3,950,818	65
Rörlig materiel.							
Beräknad till 5,000 kronor pr kilometer	—	—	—	—	—	2,678,750	00
Summa	—	—	—	—	—	27,437,750	00

Fördelning af förestående kostnadsbelopp å följande bandelar.

	Kilometer	Total kostn. med materiel	Kostnad pr kilometer
Hjelta—Fors	101,54	6,401,700	63,046
Fors—Vännäs—Hedlunda	130,18	7,758,900	59,601
Hedlunda—Storkågeträsk	137,03	6,391,150	46,641
Storkågeträsk—Öfver-Luleå	167,00	6,886,000	41,233
Summa	535,75	27,437,750	51,214

Det kostnadsbelopp för ifrågavarande linie, till hvilket undersökningsförrättarne kommit, kan, till följd af den förändrade utstakningen i Vesterbotens läns nordligaste del, icke till bestämd siffra uppgifvas; men uppgår i alla händelser till minst 9 millioner kronor mer än Komitén här ofvan beräknat; hvadan genom de af Komitén föreslagna förenklingar en minskning i kostnad af 25 procent vunnits.

I fråga om den trafikinkomst, som ifrågavarande stambana kan antagas komma att lemna, hafva inom Komitén alternativa beräkningar uppgjorts, grundade dels omedelbart på det här ofvan å pag. 35 införda sammandrag, dels på folkmängdsförhållandena, jemförda med enahanda förhållanden i andra, med jernvägar redan försedda delar af Norrland och dels på inkomsten af vagnkilometer vid andra delar af statens jernvägar. Alla dessa särskilda beräkningar hafva, med afseende å den för ifrågavarande stambana förutsatta låga kostnad, gifvit vid handen, att nettoinkomsten af banan skulle redan i början uthärda jemförelse med motsvarande inkomst vid en del af rikets nu trafikerade stambanor och inom en icke aflägsen framtid antagligen öfverträffa densamma. Då likväl dessa beräkningar äro af ett särdeles vidlyftigt innehåll, samt härtill kommer, att Komitén icke erhållit uppdrag att i denna fråga afgifva yttrande, har Komitén icke ansett lämpligt att för nämnda beräkningar här vidare redogöra.

Till sist har Komitén att yttra sig öfver frågan, om anledning förefinnes att vid banans byggande i större eller mindre mån använda entreprenadsystemet.

I detta hänseende hafva inom representationen förekommit yrkanden, att vid fortsatt stambanebyggande entreprenadsystemet skulle i vidsträcktare grad tillämpas, utan att dock Riksdagen ännu i denna riktning fattat något afgörande beslut.

I regel utföras redan nu nästan alla arbeten vid statens jernvägar på

beting, hvarvid så tillgår, att ingenjören, efter undersökning af arbetets beskaffenhet, erbjuder arbetslaget dess utförande mot en viss, af ingenjören beräknad summa. Dessa ackordsarbeten äro i regel icke större, än att de hinna fullbordas under en period af 14 dagar å 1 månad. Visar sig under arbetets fortgång, att sådana omständigheter, som icke kunnat på förhand beräknas, bort föranleda till ackordsummans förhöjning, varder, efter arbetsbefälets ompröfning, sådan förhöjning beviljad; hvaremot nedsättning för minskade svårigheter ej förekommer.

Enär det vid detta slags ackord alltid blir arbetsbefälet, som anskaffar redskap och materialier samt träffar de mera omfattande anordningarna för arbetets gång, så är det klart, att på det sätt, hvarpå arbetsbefälet leder och anordnar arbetet, till stor del beror, huruvida arbetet blir dyrare eller billigare.

Arbete mot bestämd dagspenning kan dock ej fullständigt undvikas och användes alltid vid detaljer af synnerligen grannliga beskaffenhet, men detta aflöningsätt förekommer mera som undantag än som regel.

Stundom har dock inträffat, att ackordsarbete blifvit i något större utsträckning användt, i det att husbyggnader och äfven andra arbeten blifvit upplåtna åt personer, hvilka sjelfve uppträdt som arbetsledare och varit så godt som oberoende, väl icke af jernvägsbefälets kontroll, men af dess omedelbara ledning vid arbetets utförande.

Detta sistnämnda sätt för arbetets utförande fick vid statens jernvägsarbeten sin största utsträckning vid byggandet af Värta-banan, der nästan allt arbete verkställdes af entreprenör, som sjelf svarade för redskap m. m., hvaremot de i banbyggnaden ingående hufvudsakligaste materialierna såsom skenor, sliprar o. d. anskaffades af Trafikstyrelsen, åt hvilken banans byggande var öfverlemnadt.

Det är detta system för jernvägsarbetens utförande, eller det i allmänhet s. k. general-entreprenadsystemet, som numera nästan uteslutande följes vid byggande af enskilda banor, hvaremot vid statsbanebyggande betingssystemet nästan lika uteslutande herskar.

I vissa hänseenden arbetar statens jernvägsbyggnadsförvaltning (nu Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen) icke under alldeles samma förhållanden,

som de enskilda banornas styrelser. Hos den förra har man rätt att förutsätta en genom mångårig vana vid jernvägsarbetens anordnande och utförande högt uppdrifven skicklighet, under det att man hos direktionerna för de enskilda banorna, hvilka direktioner tillsättas för ett eller annat år, och som bestå af personer, för hvilka ledamotskapet i en jernvägsförvaltning måste vara ett tillfälligt uppdrag, icke eger rätt att fordra annan utbildning än den, som finnes hos hvarje dugande praktisk man.

Det är under sådana omständigheter naturligt, att statsjernvägarnes byggnadsförvaltning helst sjelf öfvertager ledningen af arbetena, under det att den enskilda banans styrelse föredrager att åt en entreprenör öfverlemna de arbeten, som kunna åt honom anförtros, och derigenom befriar sig från en mängd detaljbestyr, för den ovane medförande bekymmer och besvär, synnerligast som direktionen derigenom jemväl befrias från en icke ringa del af den dyrbara förrådsuppsättningen och den dermed förenade förvaltning, hvilken till stor del af entreprenören bestrides. Då emellertid, så vidt Komitén har sig bekant, hittills ingen anmärkning i tekniskt hänseende förekommit mot det sätt, hvarpå statens jernvägar blifvit byggda, utan tvärtom alla synas vara derom ense, att de utförts vida bättre än de flesta enskilda banor, finnes således i tekniskt hänseende ej skäl till någon förändring i arbetsledningen.

Skälen skulle således finnas i ekonomiska förhållanden; och har Komitén därför gjort till sin uppgift att söka utreda, dels huruvida enskilda på entreprenad utförda jernvägar varit billigare än statsbanorna, dels ock huruvida de enskilda banor, som varit utförda under vederbörande styrelses egen ledning, i stort taget blifvit dyrare än de enskilda banor, som samtidigt och under liknande förhållanden varit utförda på entreprenad.

För att erhålla någon ledning för omdömet i förra hänseendet har Komitén till en början låtit genom två sina ledamöter utarbета en jämförelse mellan å ena sidan bandelen Mjölby—Nässjö af östra stambanan och å andra sidan den ungefärligen samtidsvis på entreprenad utförda Halsberg—Motala—Mjölby-jernvägen. Då endast för den förra fanns fullständiga räkenskaper, kunde jämförelsen icke ske på annat sätt, än att

verkliga kostnaden å Motala-banan jämfördes med den kostnad, som skulle uppstått, derest samma banas arbetskvantiteter blifvit efter stambanans medelpris beräknade, eller med andra ord, jämförelsen afsåg att lemna svar på frågan: huru mycket hade den enskilda banan kostat om arbetsprisen varit desamma som på statsbanan? De genom dessa reduktioner funna summorna visade, att jordarbeten, bergsprängning, afloppstrummar, trästängsel, telegraf och signaler kostat jämförelsevis mera å statsbanan än å den enskilda; men att öfverbyggnad, bangårdar och husbyggnader betingat ungefär samma pris å båda ställena. Största skilnaden förefanns under rubrikerna undersökningar, byråomkostnader och tjenstemäns aflöning, der statsbanan visade väsentligt större kostnader än den enskilda banan. — Att så skall vara förhållandet ligger ock i sakens natur och skulle påtagligen ej hafva kunnat förekommas, äfven om arbetena utförts på entreprenad, men huruvida skilnaden i kostnad under de förstnämnda rubrikerna berodde af sättet för arbetets ledning (entreprenad eller egen förvaltning), af arbetenas mer eller mindre omsorgsfulla utförande, eller af dessa arbetens svårare eller lättare beskaffenhet, derom har genom de anställda jämförelserna icke något bestämdt omdöme kunnat bildas.

För att belysa frågan, huruvida enskilda på entreprenad utförda jernvägar åter varit billigare än de enskilda jernvägar, som samtidigt byggts af arbetsstyrelsernas egna ingenjörer hafva först försök blifvit gjorda att å de olika banorna jämföra de upprättade kostnadsförslagens slutsummor med de verkliga kostnaderna.

Ehuru denna undersökning syntes i finansiellt hänseende luta till förmån för entreprenadsystemet, voro dock de jernvägar, för hvilka fullständiga uppgifter rörande både beräknad och verklig kostnad kunde anskaffas, allt för få, för att på dem skulle kunna grundas ett säkert omdöme; och då dertill lägges, att förut antagna arbetsplaner ofta varda vid arbetenas utförande förändrade, och detta af nära till hands liggande skäl lättare låter sig göra då ej entreprenadkontrakt till en del fastläst arbetets detaljer, så torde äfven på denna väg vara föga att inhenta.

Dernäst har blifvit försökt att jämföra de enskilda banor, som blifvit under olika tidsperioder byggda, och att tillse, huruvida denna samman-

ställning utvisade bestämda fördelar hos vare sig det ena eller andra arbetssättet.

De första enskilda jernvägar, som byggdes i landet, voro: Gefle—Dala, Köping—Hult, Nora—Ervalla, Christianstad—Hessleholm, Landskrona—Helsingborg—Eslöf samt Ystad—Eslöf af tillsammans 32,4 mils längd, hvilka under åren 1857—1866 öppnades för trafik, och samtliga byggdes direkt genom sina styrelsers försorg. Efter denna tidsperiod hvilade jernvägsbyggandet för enskildes räkning i flere år, men tog derefter en så mycket större fart, så att under tiden från och med 1874—1880 enskilda jernvägar med en sammanlagd längd af mer än 250 mil öppnades för trafik, en del byggda med, en del utan entreprenad. För större delen af dessa jernvägar har Komitén, med ledning af Trafikstyrelsens årsberättelser, upprättat tabeller, hvilka utvisa jernvägarnes längd, vigten å använda räler samt anläggningskostnaden i helt krontal. De under tidsperioden 1857—1866 för trafik öppnade banorna, hvilka alla hafva en spårvidd af 4,83 fot, hafva sammanförts i en tabell för sig (se Tab. N:r 42); och, hvad angår de under 1874—1880 färdigbyggda enskilda jernvägarne, har Komitén upptagit dessa i två särskilda tabeller, af hvilka en (se Tab. N:r 43) afser banor med 4,83 fots (1,435 meter) och en (se Tab. N:r 44) banor med 3 fots (0,89 meter) spårvidd. För erhållande af en, så vidt förhållandena medgifva, riktigare jemförelse har i tabellerna rälsvigten för de bredspåriga banorna antagits utgöra 22,5 skålpund per fot (32,21 kilogram per meter) eller den vigt, som vid stambanorna allmännast förekommer, samt för de smalspåriga banorna 10 skålpund per fot (14,32 kilogram per meter) eller den vid sådana banor vanligen använda; och har jernvägarnes på grund häraf reducerade kostnad införts i en särskild kolumn. Rälskostnaden har dervid för hvarje skålpund beräknats till 5,000 kronor milen, motsvarande ett pris af omkring 6 kronor 50 öre per centner, hvilket under de ifrågavarande tidsperioderna torde kunna anses såsom ett medelpris.

Af de under åren 1874—1880 färdigbyggda banorna med 4,83 fots spårvidd hafva några icke kunnat i tabellen upptagas, nemligen Krylbo—Norbergs (1,8 mil), Vimmerby—Hultsfred (2 mil) och Vexjö—Alfvesta

(1,7 mil), hvilka jernvägar sakna egen rörlig materiel, samt Oxelösund—Flen—Vestmanlands (14,6 mil) och Halmstad—Nässjö (10,8 mil) jernvägar, för hvilka kostnadsuppgifter icke lemnats, äfvensom Bånghammar—Klotens (2 mil) jernväg, hvilken jernväg är byggd med en lutning af 1 : 40 och således icke är jemförlig med de öfriga, hvilka hafva lutning, som icke för någon öfverstiger 1 : 60, samt slutligen Bergslagernas jernväg mellan Göteborg och Falun, hvilken uteslutits af skäl, som nedan angifvas.

Upplysande i det fall, hvarom här är fråga, äro endast de för tidsperioden 1874—1880 uppgjorda tabellerna, enär entreprenadsystemet först under dessa år kom i bruk. Enligt tabellen (Tab. N:r 43) skulle jemförelsen mellan kostnaderna för de å densamma upptagna åtta banorna, som byggts enligt hvarterdera systemet, utfalla till fördel för det system, enligt hvilket vederbörande jernvägsstyrelser sjelfva direkt ombesörjt banornas byggande, i det att medelkostnaden, beräknad enligt antagna grunder, för 60,4 mil bredspårig bana, byggd enligt detta system, utgör 637,737 kronor, men för 72,6 mil likaledes bredspårig jernväg, byggd på entreprenad, 658,825 kronor, eller således 21,088 kronor mera per mil.

Detta resultat erhålles, om från jemförelsen uteslutes Bergslagernas, af vederbörande styrelse sjelf direkt byggda jernväg mellan Göteborg och Falun. Om deremot denna jernväg medtages, utfaller jemförelsen så, att ehuru flere af de på entreprenad utförda banorna äro dyrare än sådana, som byggts direkt genom styrelsernas försorg, dessa senare banor utvisa en (reducerad) medelkostnad af 762,470 kronor per mil. Detta beror derpå, att Bergslagernas jernväg har att uppvisa den höga summan af 926,923 kronor per mil i (reducerad) anläggningskostnad; och då denna jernväg genom stora lokala svårigheter och andra förhållanden är nästan den dyraste i landet samt alldeles saknar motsvarighet bland de på entreprenad utförda, å tabellen (N:r 43) upptagna banorna, så har den samma, enligt Komiténs åsigt, bort utgå vid ifrågavarande jemförelse.

Hvad de smalspåriga jernvägarne angår, så har ur jemförelsetabellen (Tab. N:r 44) uteslutits Norsholm—Vestervik—Hultsfred samt Uddeholms och Filipstads norra bergslags jernvägar, enär dessa äro anlagda å en

delvis särdeles ogynsam terräng samt, såsom afsedda att betjena en stor bruks- och skogsrörelse, blifvit försedda med många utgreningsspår, stora stationer och synnerligen betydlig rörlig materiel, så att de icke lämpligen kunna jemföras med de på entreprenad utförda, i tabellen upptagna banorna.

Medelkostnaden per mil för de direkt genom jernvägsstyrelsernas försorg samt de på entreprenad utförda smalspåriga banorna utvisar icke, att, med hänsyn till kostnaden, företräde kan gifvas åt någotdera systemet, enär den ringa skilnad af 380 kronor, som förefinnes, icke kan tillmätas någon betydelse.

Ehuru Komitén, såsom ofvan är anfördt, ur dessa tabeller uteslutit de jernvägar, som genom sin höga kostnad tydligen gifva vid handen, att de äro anlagda under särdeles svåra terrängförhållanden, kan Komitén emellertid icke tillmäta de siffror, som framgått ur nu anställda jemförelse någon afgörande betydelse för frågan, huruvida tillämpningen af det ena eller andra systemet i och för sig medför besparing i anläggningskostnad, enär åtskilliga på samma kostnad i hög grad inverkan faktorer, såsom t. ex. banornas olika soliditet, de olika svårigheterna med afseende å jordmånnens beskaffenhet och öfriga terrängförhållanden, samt, hvad banor byggda på entreprenad angår, de mellan bolaget och entreprenören öfverenskomna betalningsvilkor, icke äro af Komitén kända.

Efter 1880 har emellertid entreprenadsystemet vid det enskilda jernvägsbyggandet vunnit allt mer och mer insteg; och numera torde knappast finnas något enda företag af denna beskaffenhet, der icke entreprenör anlitas.

Inom de stora kulturländerna användes entreprenadsystemet vid statsjernvägars utförande i Frankrike och Österrike samt delvis äfven i Preussen. Der förekommande banor erbjuda å många ställen vida större terrängsvårigheter än hvad hos oss och särskildt å den bana, hvarom nu är fråga, i allmänhet är fallet; och till följd deraf kräfva de ock vida större personal för tillsyn. Den vid dessa banförvaltningar anställda personalen är nemligen talrikare, än man här föreställer sig, och öfverstiger i antal den personal, som vid byggandet af våra statsbanor bestrider på en gång

både tillsyn och arbetsledning. Huruvida arbetena det oaktadt blifva billigare eller dyrare, än om entreprenör icke begagnades, derom torde vara än svårare att döma, än i afseende å samma förhållanden inom landet.

Att det utländska entreprenadsystemet icke allestädes odeladt gillas, utan tvärtom å vissa håll anses ofördelaktigt, är dock känt, såsom exempel hvarpå kan anföras, att i Würtemberg man helt och hållet frångått detta system. Förut hade vid en konferens af tyske jernvägsteknici, som hölls i Düsseldorf 1874 och vid hvilken 98 olika jernvägsförvaltningar voro representerade, framstälts till besvarande följande fråga:

»Hvilken erfarenhet har vunnits vid den under senare åren särdeles lifliga byggnadsverksamheten angående sättet för jernvägsanläggningars utförande (generalentreprenad, större ackord, mindre ackord eller byggande under egen förvaltning) och hvilket af dessa byggnadssätt erbjuder största garanti för ett solidt och billigt utförande?»

Å frågan lemnade konferensen följande svar:

»Efter det material till frågans besvarande, som föreligger, synes frågan *utan allt tvifvel* vara afgjord till förkastande af generalentreprenader och större ackorder och till fördel för byggande under egen förvaltning med mindre ackord.»

Detta den stora tyska konferensens yttrande har antagligen, om än icke föranlett, åtminstone bidragit till den öfvergång från generalentreprenaden till byggande under egen förvaltning, som under de senare åren mer och mer inom Tyskland egt rum.

Kan alltså på erfarenhetens väg visshet icke ernås om hvilketdera af ifrågavarande system för jernvägsbyggnaders utförande, som är billigast, finnas dock åtskilliga sannolikhetsskäl för att entreprenaden kan medföra besparing.

Främst får då erinras, att samma skäl som tala för beting i stället för arbete mot dagspemning, i stort taget äfven gälla för entreprenad. I betinget är det kroppsarbetarnes flit och omtanke, som eggas genom hoppet om vinst, i entreprenaden arbetar jemväl hufvudledaren, d. v. s. entreprenören, under samma förhoppning om vinst, hvarförutom, der entreprenören använder tantièmesystemet vid uppgörelsen med sina

ingeniörer, äfven desse blifva direkt intresserade i att det arbetas billigt; och den egna fördelen är ju alltid en kraftig sporre till omtanke och ansträngning. Visserligen begagnar entreprenören äfven ingeniörer mot fast aflöning; men dessa stå till honom i icke alldeles samma förhållande, som till en styrelse. Denna senare måste nemligen i vanliga fall med en viss hänsyn till ålder i tjensten, studier m. m. välja sina biträden, en hänsyn, som entreprenören deremot jämförelsevis mindre behöfver fästa sig vid.

Hvad särskildt entreprenadsystemet för den enskilde jernvägsbyggaren vidkommer, kan derjemte påpekas, att entreprenaden sätter honom i stånd att med större noggrannhet, än eljest, beräkna det belopp, han för sin banas fullbordande behöfver; till följd hvaraf han kan med större säkerhet ordna sin penningeanskaffning, än vid byggnad under egen förvaltning; och trots den mindre talrika kontrollpersonal, som i allmänhet blifvit af de enskilda styrelserna använd, hafva dock de af dem anlagda jernvägar i de flesta fall blifvit utförda till de kontrollerande statsmyndigheternas belåtenhet.

Den enskilde jernvägsbyggaren kan dessutom vid valet af entreprenör förfara med fullständig frihet och till täflan inbjuda endast dem, för hvilka han har förtroende, samt på detta sätt möjliggöra entreprenadens verkställande med den minst kostsamma kontroll och med ringa eller ingen risk för försummelse i afseende å ingångna förbindelsers fullgörande; och dessa fördelar förringas ej här af några nämnvärda olägenheter, enär jernvägens längd oftast ej är större, än att den kan i sin helhet utbjudas och risken för konjunkturvexlingar, som skulle kunna föranleda entreprenören att af denna anledning höja sitt anbud, är ringa eller ingen.

I fråga åter om generalentreprenad vid statsjernvägarne och särskildt vid den bana, om hvilken här är fråga, ställer sig saken annorlunda. Komitén torde knappast behöfva förutsätta, det någon tänker på möjligheten att utbjuda hela jernvägen Sollefteå—Luleå i en enda entreprise. Detta omöjliggöres redan af det sätt, hvarpå besluten om stambanors byggande i allmänhet fattas, nemligen så, att Riksdagen beslutar, att en stambana af en viss betydligare längd skall för statens räkning utföras,

men icke på en gång utan i smärre poster beviljar och anvisar de erforderliga medlen, ett tillvägagående, som erbjuder flere och säkrare fördelar än de ovissa, som kunde af en generalentreprenad i ofvannämnda omfattning påräknas. Det återstode således, att på generalentreprenad upplåta de delar af den beslutade stambanan, som kunde byggas med de särskilda anvisningarna. Redan utbudandet af äfven en sådan entreprenad ställer sig dock helt annorlunda för staten än för den enskilde. Man har i Tyskland försökt att till täflan inbjuda endast några få såsom duglige och samvetsgranne kände entreprenörer, alldeles som nu vid de enskilda banorna inom landet eger rum, men detta förfaringssätt har å de från täflan uteslutne entreprenörernes sida föranledt sådana klagomål och tillvitelser mot vederbörande förvaltning för partiskhet och mannarnas, att man omsider måst medgifva allmän och offentlig konkurrens för hugade spekulanter utan undantag i fråga om större delen af de till jernvägsbyggnaderna hörande arbeten.

I enlighet med den princip, hvarpå ett följdriktigt genomfördt entreprenadsystem hvilar, lemnas utförandet af de för generalentreprenad afsedda arbetena åt den bland spekulanterna, som afgifvit lägsta anbudet och tillika förmår ställa nöjaktig säkerhet. I stället för att den bepröfvade dugligheten hos den täflande entreprenören utgör grunden för förtroendet att utföra arbetet, kommer, då konkurrensen varder fri och allmän, grunden för detta förtroende att blifva en annan, nemligen beskaffenheten af den säkerhet, som ställes, hvilken vid generalentreprenad af den storlek, hvarom här är fråga, är ur flere synpunkter mycket vanskelig att uteslutande bygga på. Ty för så vidt icke fordringarna på säkerhetens beskaffenhet skärpas ända derhän, att de faktiskt endast genom medverkan af några få rike förläggare kunna uppfyllas, är det nödvändigt att i den mån modifiera sagda fordringar, att säkerheten blott *vid tiden för pröfningen* finnes tillfredsställande. En så beskaffad säkerhet är naturligtvis underkastad växlingar i följd af dödsfall, förändrad affärsställning i landet o. s. v. och olägenheterna deraf kunna endast i ringa mån förekommas genom en bestämmelse, att säkerheten skall tid efter annan förnyas. Om nemligen den en gång antagne entreprenören icke

är i tillfälle till sådan förnyelse, måste ny täflan om återstående arbetens öfvertagande af annan entreprenör anställas, och i sådant fall naturligtvis under minskade utsigter att erhålla billiga anbud.

I *ett* afseende varder den ställda säkerheten, huru stränga fordringarna å densamma än må vara, alltid otillräcklig, nemligen för den händelse att entreprenören icke fullbordar åtagna arbeten å bestämd tid. De i fixa penningebelopp uppskattbara förluster, som i sådant fall uppstå, kunna visserligen ersättas, om säkerheten dertill lemnar tillgång, men för den skada för den allmänna rörelsen, som förorsakas genom ett på förhand icke beräknadt uppskof med arbetenas fullbordan, finnes icke något medel att skydda sig.

Nödvändigheten af fri täflan och dermed följande risk att erhålla en mindre kunnig eller samvetsgrann entreprenör, medför vidare nödvändigheten för staten att hålla vida större kontrollpersonal än den enskilda jernvägsdirektionen, som eger valfrihet i afseende på entreprenör. Öfver de arbeten, generalentreprenören utför, måste nemligen staten utöfva en oafslätlig och i alla detaljer strängt genomförd kontroll; och hvilken personal härför erfordras, visar sig bäst vid en blick på förhållandena i de länder, der man för statens jernvägsanläggningar tillämpat generalentreprenadsystemet, och hvarest kontrollpersonalen, såsom ofvan är nämnt, varit och är större än den man nu i Sverige använder för både ledningen och utförandet af motsvarande arbeten.

Deremot minskas behofvet af den personal, hvilken nu erfordras vid förvaltningen af arbetsmaterielen samt dennas redovisning och bokföring, men att realisera förrådet för att kunna indraga den dervid anställda personal, torde vara mindre välbetäckt, ty derigenom skulle staten så godt som afskära möjligheten för sig att förkasta för högt tilltagna entreprenadanbud och eventuellt utföra arbetena under egen förvaltning. För närvarande är nemligen inom landet antalet jernvägsentreprenörer, som skulle kunna täfla om generalentreprenad å statsbanan, icke större, än att dessa kunna sammansluta sig om ett gemensamt anbud; hvarigenom förhoppningen om verksam konkurrens blefve illusorisk; och för att möta så väl denna eventualitet, som risken att möjligen behöfva öfvertaga en försumlig

entreprenörs återstående arbeten, måste arbetsförrådet bibehållas. Eljest blefve den för den först upplåtna bandelen antagne generalentreprenören vid utbudande af nästföljande bandelar försatt i så stark ställning, gentemot så väl staten, som nya spekulanter, att täflan blefve i hög grad försvårad. Till sist måste till olägenheterna af generalentreprenad räknas, att, ehuru den naturligtvis förutsätter förberedande fullständiga undersökningar, åtföljda af noggranna kostnadsberäkningar samt en i alla detaljer strängt genomförd plan för arbetenas utförande, upprättad genom statens försorg och af dess ingenjörer, dermed dock icke kan förekommas, att under arbetenas fortgång, förhållanden möjligen yppas, hvilka icke *kunnat* förutses; och då entreprenören vid kontraktssummans bestämmande måste vara beredd att möta konjunkturvexlingar och andra oförutsedda händelser, som kunna inträffa, så måste på grund deraf anbudet ställas högre, än den ursprungligen beräknade kostnaden eljest skulle kräft.

Dessa och flere dylika skäl, jemförda med den omständighet, att någon bindande bevisning ej kunnat förebringas derom, att ovillkorligt entreprenadsystem medför eller medfört sådana fördelar, att dessa böra föranleda till en fullständig öfvergång från hittills antagen praxis vid jernvägsarbetenas utförande, synas därför mana till försigtighet, så att man icke öfvergifver det goda, man eger i det gamla, för ett nytt, som måhända kan vara bättre i vissa fall, men med säkerhet måste medföra olägenheter i andra och som dertill hos oss är nästan alldeles opröfvadt i hvad det rör statsbanebyggande.

Deraf följer dock icke, att man ej bör försöka en utveckling af arbetsbetinget i riktning mot entreprenaden, men med undvikande af de olägenheter, som påtagligen äro förknippade med entreprenad i större omfattning (generalentreprenad) och som ofvan påvisats.

För det system, som hittills varit vid statsbanearbetena tillämpadt, har det ej heller varit främmande att begagna sig af de fördelar, som entreprenaden i mindre omfattning erbjuder, ehuru med undantag i fråga om Värtabanan den i allmänhet endast omfattat husbyggnader. Det synes då ligga nära till hands att utsträcka denna art af entreprenad äfven till andra arbeten, hvilka äro af den beskaffenhet, att de egna sig för

utförande genom entreprenör. Derigenom att vederbörande arbetsförvaltning sjelf skulle komma att utföra alla sådana arbeten, der större noggrannhet och ingenjörsskicklighet är af nöden, kommer antagligen ingenjörspersonal att finnas samlad å de bansträckor, som äro under arbete. Genom denna personal torde styrelsen utan svårighet kunna utöfva erforderlig tillsyn å de arbeten, hvilka anses kunna anförtros åt en eller flere under arbetsbefälets kontroll arbetande, men af dess arbetsledning oberoende entreprenörer.

Att fullständigt bestämma gränsen mellan och omfattningen af de arbeten, som skola på entreprenad utbjudas eller icke, bör enligt Komiténs åsigt öfverlemnas åt styrelsen; likasom styrelsen jemväl i fråga om de arbeten, som utbjudits på entreprenad, bör ega rättighet att, efter pröfning af de inkomna entreprenadanbuden, afgöra huruvida dessa äro af den beskaffenhet, att de böra antagas eller om icke möjligen det skulle bereda staten större fördelar att på annat sätt låta utföra arbetena; och torde vid all entreprenad täflingen böra blifva fri och allmän.

Såsom exempel på sådana arbeten, som synas kunna utlemnas på entreprenad, får Komitén nämna stations- och andra husbyggnader, jordschaktning, bergsprängning, hägnader, trummor i allmänhet, samt större murningsarbeten.

Genom en på detta sätt ordnad entreprenad kunna visserligen icke alla, men dock en väsentlig del af de olägenheter, som vidlåda general-entreprenaden, undvikas. Det varder icke nödvändigt att, allenast för att kunna åstadkomma en entreprenad, anvisa medel på en gång till fullbordande af större delar af banan än som anses vara i och för sig önskligt; och genom att till entreprenören uthyra tillgänglig arbetsmateriel, kan staten draga nytta äfven af den del af samma materiel, som, ifall entreprenör för vissa arbeten antages, icke af staten begagnas. Derigenom bör dels vinnas minskad entreprenadsumma och dels förekommas, att en en gång antagen entreprenör kommer i en bättre ställning i förhållande till möjligen uppträdande spekulanter på samma slags arbeten å en annan del af banan.

Genom den mindre omfattning, som ifrågavarande entreprenad kom-

mer att erhålla, varder dessutom sannolikheten större för att flere entreprenörer skola komma att inlåta sig på täflan, helst någon betydligare svårighet att ställa säkerhet för gjorda åtaganden här icke bör komma att förefinnas. Vården af försummelser, som föranleda tidsutdrägt, varder jemväl vida mindre vid denna entreprenad än vid generalentreprenaden, i det att staten har vida lättare att ingripa och sjelf låta fullgöra de försummade arbetena.

På grund af hvad nu blifvit anfördt i fråga om entreprenadsystemets tillämpande vid byggandet af stambanan genom öfra Norrland från Sollefteå till Luleå får Komitén alltså såsom sin åsigt uttala, *att Komitén saknar tillräckliga skäl att nu förorda en ovillkorlig öfvergång till fullständigt entreprenadsystem, men tillstyrker, det cederbörande förvaltning må erhålla uppdrag att vare sig på beting eller, efter pröfning af infordrade anbud, på entreprenad låta utföra större eller mindre del af arbetet, derest förvaltningen finner sådant med statens fördel förenligt.*

De resultat, till hvilka Komitén för sin del vid fullgörande af det Komitén nådigst lennade uppdrag kommit, äro följaktligen:

att utvecklingen i de tre öfra norrländska länen nu nått en sådan stadga, att befolkningen derstädes väl förtjenar det kraftiga stöd till ytterligare förkofran och framsteg, som en stambana bereder;

att omfattningen och beskaffenheten af den trafik, som är att påräkna för ifrågavarande stambana, synas böra utesluta användandet af vare sig mindre spårvidd, lättare öfverbyggnad eller skarpare lutningar, än vid statens hittills byggda jernvägar i Norrland användas;

att deremot andra förenklingar i byggnadssätt kunna vidtagas för kostnadernas nedsättande utan att en afsevärd minskning i jernvägens trafikförmåga deraf varder en följd;

att, med iakttagande af dylika förenklingar, linien Hjelta—Aspeå—Gideå—Vännäs—Uddfors—Öfver-Luleå, upptagande en sträcka af 535,75 kilometer, skulle kunna byggas för en kostnad i ett för allt af 27,437,750 kronor, rörlig materiel häri inberäknad;

att i fråga om den trafikinkomst, som ifrågavarande stambana kan antagas komma att lemna, nettoinkomsten deraf torde redan i början ut-
härda jämförelse med motsvarande inkomst vid en del af rikets nu tra-
fikerade stambanor och inom en icke aflägsen framtid antagligen öfver-
träffa densamma; samt slutligen

att Komitén saknar tillräckliga skäl att nu förorda en ovilkorlig
öfvergång till fullständigt entreprenadsystem, men tillstyrker, det veder-
börande förvaltning må erhålla uppdrag att vare sig på beting eller, efter
pröfning af infordrade anbud, på entreprenad låta utföra större eller mindre
del af arbetet, derest förvaltningen finner sådant med statens fördel för-
enligt.

Stockholm den 14 December 1885.

GUSTAF RYDING.

F. v. Essen. A. F. O. Cederberg. Rudolf Cronstedt.

Hj. Elworth. P. O. Hörnfeldt. C. Jehander.

F. v. Krusenstierna. J. E. Wikstén.

C. R. Troilius.

TABELLER

TILL BETÄNKANDET

N:ris 1—44.

Tab. Nr 1.

Vesternorrlands län.

Ytinnehåll, folkmängd (1880) och folkmängdstäthet.

O m r å d e.	Ytinnehåll, sv. qv.-mil.			Folkmängd 1880.	Inbyggare på hvarje qv.-mil land.
	Land.	Vatten.	Summa.		
Hela Sverige	3,552,36	317,57	3,869,93	4,565,668	1,285
Ångermanland *	145,39	8,27	153,66	102,983	708
Tingslag.					
Säbrå	6,14	0,23	6,37	8,628	1,400
Gudmundrå	4,21	0,42	4,63	6,534	1,560
Nora	3,28	0,40	3,68	5,990	1,826
Boteå	8,63	0,50	9,13	9,450	1,095
Sollefteå	8,46	0,40	8,86	8,132	961
Resele	17,53	1,09	18,62	5,924	339
Ramsle	36,43	2,78	39,21	11,505	316
Nordingrå	4,74	0,16	4,90	7,087	1,495
Nätra	32,13	1,09	33,22	13,376	416
Själevad	11,69	0,52	12,21	9,514	814
Arnäs	11,80	0,68	12,48	11,473	972
Socknarna i N. Ångermanland.					
Nordingrå	1,65	0,06	1,71	3,352	2,032
Ullånger	1,30	0,04	1,34	1,672	1,286
Vibyggerå	1,79	0,06	1,85	2,063	1,153
Nätra	3,07	0,16	3,23	4,777	1,556
Sidensjö	3,26	0,13	3,39	2,468	757
Skorped	3,87	0,10	3,97	1,682	435
Anundsjö	21,55	0,70	22,25	4,385	203
Själevad	2,48	0,17	2,65	5,470	2,206
Mo	1,46	0,02	1,48	1,739	1,191
Björna	7,75	0,33	8,08	2,305	297
Arnäs	2,90	0,17	3,07	4,397	1,516
Gideå och Trehörningsjö	6,04	0,47	6,51	3,896	645
Grundsunda	2,86	0,04	2,90	3,180	1,112

* I summan för Ångermanland ingår Hernösands stad (0,35 qv.-mil land och 5,370 inb.).

Tab. Nr 2.

Vesternorrlands län.

Folkmängd och folkökning 1810—1884.

O m r å d e.	F o l k m ä n g d.					Folkökning, %.	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
Vesternorrlands län	60,500	85,875	116,669	169,195	181,808	200	56
nemligen:							
Medelpad	19,965	28,814	40,743	66,212	71,978	261	78
Ångermanland	40,535	57,061	75,926	102,983	109,830	171	45
Fögderier (i Ångermanl.)							
Södra Ångermanl. Nedre...	13,815	17,920	22,424	30,602	33,044	139	47
Södra Ångermanl. Öfre ...	7,180	11,560	16,833	25,561	27,418	282	63
Norra Ångermanl.	17,565	25,237	33,158	41,450	43,712	149	32
Tingslag.							
Säbrå	4,081	5,216	6,581	8,628	8,955	119	36
Gudmundrå	2,373	3,353	3,991	6,534	7,280	207	82
Nora	3,114	4,124	4,727	5,990	6,517	109	38
Boteå	4,247	5,227	7,125	9,450	10,292	142	44
Sollefteå	2,792	4,433	6,052	8,132	8,649	210	43
Resele	1,648	2,497	3,884	5,924	6,338	285	63
Ramsele	2,740	4,630	6,897	11,505	12,431	354	80
Nordingrå	4,239	5,331	6,604	7,087	7,253	71	10
Nätra	5,971	8,160	10,393	13,376	14,055	135	35
Själevad	3,333	5,089	6,915	9,514	10,259	208	48
Arnäs	4,022	6,657	9,246	11,473	12,145	202	31
Socknar.							
<i>Säbrå tingslag.</i>							
Säbrå *	1,757	2,163	2,701	4,333	4,568	160	69
Stigsjö	892	1,250	1,707	1,898	1,901	113	11
Viksjö	622	929	1,185	1,295	1,323	113	12
Häggdånger	810	874	988	1,102	1,163	44	18

* I Säbrå socken ingår här Hernösands centralhospital.

Tab. Nr 2. (Forts.)

O m r å d e.	F o l k m ä n g d.					Folkökning, %.	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
<i>Gudmundrå tingslag.</i>							
Gudmundrå	1,225	1,551	2,004	4,163	4,643	279	132
Högsjö	1,148	1,802	1,536	1,856	2,134	130	39
Hemsö			451	515	503		12
<i>Nora tingslag.</i>							
Nora	1,470	2,215	2,517	2,673	2,884	96	15
Bjerträ	1,044	1,179	1,502	2,424	2,724	161	81
Skog	600	730	708	893	909	152	28
<i>Boteå tingslag.</i>							
Torsåker	592	721	847	946	1,042	76	23
Ytter-Lännäs	1,071	1,345	2,083	3,392	3,862	261	85
Dal	474	631	758	839	925	95	22
Boteå med Gålsjö bruk ...	732	931	1,201	1,404	1,445	97	20
Styrnäs	639	663	930	1,229	1,353	112	45
Öfver-Lännäs	546	626	830	1,002	986	81	19
Sånga	193	310	476	629	667	246	14
<i>Sollefteå tingslag.</i>							
Sollefteå	812	1,156	1,542	2,289	2,579	218	67
Multrä	459	634	777	1,134	1,178	157	52
Ed	391	594	831	1,181	1,151	194	39
Långsele	518	1,043	1,592	2,097	2,273	339	43
Graninge (länsdel)	612	1,006	1,310	1,440	1,480	142	13
<i>Resele tingslag.</i>							
Resele	768	1,070	1,513	1,952	2,031	164	34
Ådals-Liden	469	726	1,144	1,853	1,990	324	74
Junsele	411	701	1,227	2,183	2,398	483	95
<i>Ramsele tingslag.</i>							
Helgum	794	1,083	1,527	2,136	2,282	187	49
Ramsele	762	1,331	1,672	2,733	2,937	285	76
Ström (länsdel)	—	—	117	227	269	—	130
Edsele	415	655	984	1,507	1,529	268	55
Bodum	231	370	499	1,016	1,120	385	124
Fjällsjö	252	532	912	1,589	1,809	618	98

Tab. Nr 2. (Forts.)

Område.	F o l k m ä n g d.					Folkökning, %.	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
Tåsjö.....	286	659	1,155	2,188	2,393	737	107
Dorotea (länsdel)	—	—	—	109	92	—	—
<i>Nordingrå tingslag.</i>							
Nordingrå	1,941	2,498	3,092	3,352	3,429	77	11
Ullånger	1,024	1,148	1,484	1,672	1,692	65	14
Vibyggerå	1,274	1,685	2,028	2,063	2,132	67	5
<i>Nätra tingslag.</i>							
Nätra	2,246	2,863	3,933	4,777	4,921	119	25
Sidensjö	1,482	1,966	2,094	2,468	2,509	69	12
Skorped	398	727	1,207	1,682	1,696	326	41
Anundsjö	1,845	2,604	3,159	4,385	4,848	163	53
<i>Själevads tingslag.</i>							
Själevad	2,788	3,172	4,092	5,470	6,001	181	47
Mo		844	1,359	1,739	1,831		35
Björna		535	1,073	1,464	2,305		2,427
<i>Arnäs tingslag.</i>							
Arnäs	2,157	2,948	3,694	4,397	4,584	113	24
Gideå	757	1,943	2,934	2,790	2,954	443	40
Trehörningsjö				1,106	1,160		
Grundsunda	1,108	1,766	2,618	3,180	3,447	211	32
<i>Stad.</i>							
Hernösand *	1,975	2,344	3,511	5,370	5,656	186	61

* Hernö församlings folkmängd är för alla åren räknad till staden.

Tab. Nr 3.

Vesternorrlands län.

Födde och afidne samt folkökning och omflyttning under åren 1861—1880.

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1861—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Afidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfverskott af in- (+) eller utflytt- ning (—).
Vesternorrlands län	116,638	169,086	98,192	56,827	41,365	52,448	+ 11,083
nemligen:							
Medelpad	40,743	66,212	35,475	20,271	15,204	25,469	+ 10,265
Ångermanland	75,895	102,874	62,717	36,556	26,161	26,979	+ 818
Fögderier.							
(i Ångermanland)							
Södra Ångermanl. Nedre	22,424	30,593	18,405	11,518	6,887	8,169	+ 1,282
Södra Ångermanl. Öfre...	16,802	25,525	15,409	7,245	8,164	8,723	+ 559
Norra Ångermanland ...	33,158	41,386	26,158	15,726	10,432	8,228	— 2,204
Tingslag.							
Säbrå	6,581	8,628	5,196	3,332	1,864	2,047	+ 183
Gudmundrå	3,991	6,534	3,650	2,093	1,557	2,543	+ 986
Nora	4,727	5,990	3,743	2,518	1,225	1,263	+ 38
Boteå	7,125	9,441	5,816	3,575	2,241	2,316	+ 75
Sollefteå	6,052	8,141	4,856	2,767	2,089	2,089	+ 0
Resele	3,884	5,988	3,604	1,618	1,986	2,104	+ 118
Ramsele	6,866	11,396	6,949	2,860	4,089	4,530	+ 441
Nordingrå	6,604	7,087	4,299	3,031	1,268	483	— 785
Nätra	10,393	13,312	8,284	5,039	3,245	2,919	— 326
Själevad	6,915	9,514	6,098	3,477	2,621	2,599	— 22
Arnäs	9,246	11,473	7,477	4,179	3,298	2,227	— 1,071
Socknar.							
<i>Säbrå tingslag.</i>							
Säbrå	2,644	4,274	2,436	1,628	808	1,630	+ 822
Stigsjö	1,707	1,898	1,198	764	434	191	— 243
Viksjo	1,185	1,295	862	436	426	110	— 316
Häggdånger	988	1,102	675	487	188	114	— 74

Tab. Nr 3. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1861—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Affidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfverskott af in- (+) eller utflytt- ning (—).
<i>Gudmundrå tingslag.</i>							
Gudmundrå	2,004	4,163	2,192	1,187	1,005	2,159	+ 1,154
Högsjö	1,536	1,856	1,124	707	417	320	— 97
Hemsö	451	515	334	199	135	64	— 71
<i>Nora tingslag.</i>							
Nora	2,517	2,673	1,582	1,120	462	146	— 316
Bjerträ	1,502	2,424	1,608	1,006	602	922	+ 320
Skog	708	893	553	392	161	185	+ 24
<i>Boteå tingslag.</i>							
Torsåker	847	946	654	440	214	99	— 115
Ytter-Lännäs	2,083	3,392	1,967	1,158	809	1,309	+ 500
Dal	758	839	480	298	182	81	— 101
Boteå	1,009	1,230	793	505	288	221	— 67
Gälsjö	192	174	91	49	42	— 18	— 60
Styrnäs	930	1,229	786	489	297	299	+ 2
Öfver-Lännäs	830	1,002	659	406	253	172	— 81
Sånga	476	629	386	230	156	153	— 3
<i>Sollefteå tingslag.</i>							
Sollefteå	1,542	2,289	1,259	787	472	747	+ 275
Multrä	777	1,134	695	406	289	357	+ 68
Ed	831	1,181	674	418	256	350	+ 94
Långsele	1,592	2,097	1,283	704	579	505	— 74
Graninge (länsdel)	1,310	1,440	945	452	493	130	— 363
<i>Resele tingslag.</i>							
Resele	1,513	1,952	1,073	570	503	439	— 64
Ådals-Liden	1,144	1,853	1,201	518	683	709	+ 26
Junsele	1,227	2,183	1,330	530	800	956	+ 156
<i>Ramsele tingslag.</i>							
Helgum	1,527	2,136	1,276	693	583	609	+ 26
Ramsele	1,672	2,733	1,760	691	1,069	1,061	— 8

Tab. Nr 3. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1861—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Afidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfverskott af in- (+) eller utflytt- ning (—).
Ström (länsdel)	117	227	155	62	93	110	+ 17
Edsele	984	1,507	872	386	486	523	+ 37
Bodum	499	1,016	588	207	381	517	+ 136
Fjällsjö	912	1,589	934	339	595	677	+ 82
Täsjö	1,155	2,188	1,364	482	882	1,033	+ 151
<i>Nordingrå tingslag.</i>							
Nordingrå	3,092	3,352	2,049	1,488	561	260	— 301
Ullånger	1,484	1,672	1,065	702	363	188	— 175
Vibyggerå	2,028	2,063	1,185	841	344	35	— 309
<i>Nätra tingslag.</i>							
Nätra	3,933	4,777	2,940	2,071	869	844	— 25
Sidensjö	2,094	2,468	1,615	1,040	575	374	— 201
Skorped	1,207	1,682	1,070	600	470	475	+ 5
Anundsjö	3,159	4,385	2,659	1,328	1,331	1,226	— 105
<i>Sjålevads tingslag.</i>							
Sjålevad	4,092	5,470	3,485	2,175	1,310	1,378	+ 68
Mo	1,359	1,739	1,072	610	462	380	— 82
Björna	1,464	2,305	1,541	692	849	841	— 8
<i>Arnäs tingslag.</i>							
Arnäs	3,694	4,397	2,738	1,702	1,036	703	— 333
Gideå och Trehörningsjö	2,934	3,896	2,729	1,311	1,418	962	— 456
Grundsunda	2,618	3,180	2,010	1,166	844	562	— 282
Stad.							
Hernösand	3,511	5,370	2,745	2,067	678	1,859	+ 1,181

Tab. Nr 3. (Forts.)

O m r å d e.	Medel- folkmängd 1861—1880.	1861—1880 årligen på 1,000 inb.				
		Lefvande födde.	Aflidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Öfverskott af in- eller utflyttning.
Hela Sverige	4,233,000	30,9	19,2	11,7	8,3	— 3,4
Ångermanland	88,200	35,5	20,7	14,8	15,3	+ 0,5
<i>Tingslag.</i>						
Säbrå	7,600	34,2	21,9	12,3	13,5	+ 1,2
Gudmundrå	5,000	36,5	20,9	15,6	25,4	+ 9,8
Nora	5,300	35,3	23,8	11,5	11,9	+ 0,4
Boteå	8,100	35,9	22,1	13,8	14,3	+ 0,5
Sollefteå	7,000	34,7	19,8	14,9	14,9	+ 0,0
Resele	4,900	36,8	16,5	20,3	21,5	+ 1,2
Ramsele	9,100	38,2	15,7	22,5	24,9	+ 2,4
Nordingrå	6,800	31,6	22,3	9,3	3,6	— 5,7
Nätra	11,800	35,1	21,4	13,7	12,4	— 1,3
Sjålevad	8,100	37,6	21,4	16,2	16,0	— 0,2
Arnäs	10,200	36,7	20,5	16,2	10,9	— 5,3
Hernösands stad.....	4,300	31,9	24,0	7,9	21,6	+ 13,7

Tab. Nr 4.

Vesternorrlands län.

Arealen af odlad jord och naturlig äng år 1865.

Område.	Ytinne- håll (land) tunnland.	Deraf		Område.	Ytinne- håll (land) tunnland.	Deraf	
		odlad jord.	naturlig äng.			odlad jord.	naturlig äng.
Ångermanland *.	3,370,063	73,763	152,865	Socknarna i N. Ångermanl.			
Tingslag.				Nordingrå	38,186	2,371	3,634
Säbrå	142,097	6,669	9,336	Ullånger	30,086	1,347	1,844
Gudmundrå	97,431	4,870	2,599	Vibyggerå	41,425	1,404	2,684
Nora	75,909	6,019	4,044	Nätra	71,049	2,843	5,160
Boteå	199,723	9,407	7,478	Sidensjö	75,446	2,019	3,903
Sollefteå	195,788	6,995	9,814	Skorped	89,563	958	3,121
Resele	405,695	4,622	13,202	Anundsjö	498,728	3,343	14,576
Ramsele	848,417	7,554	39,312	Själevad	57,394	3,552	5,859
Nordingrå	109,697	5,122	8,162	Mo	33,789	802	2,666
Nätra	743,580	9,163	26,760	Björna	179,357	1,108	5,145
Själevad	270,540	5,462	13,670	Arnäs	67,114	3,249	6,961
Arnäs	273,086	6,868	18,488	Gideå och Treh.	139,783	1,756	7,913
				Grundsunda ...	66,189	1,863	3,614

* I summan för Ångermanland ingår Hernösands stad (8,100 tld, hvaraf 1,012 tld åker).

Tab. Nr 5.

Vesternorrlands län.

Ångermanlands uppodling samt relativa åkervidd och kreatursantal.

Område.	Ytinnehåll, qvkm (land).	Folkmängd 1880.	Hektar		Nötkreaturs- enheter.	På 100 hektar land komma		Mot 100 inb. svara	
			odlad jord.	naturlig äng.		hektar odlad jord.	inb.	hektar odlad jord.	nötkrea- turs- enheter.
Hela Sverige	406,721	4,565,668	2,986,160	1,905,640	2,945,666	7,4	11	65	64
Ångermanland*	16,610	102,983	40,575	75,500	56,555	2,4	6	39	55
Tingslag.									
Säbrå	701	8,628	3,900	4,610	4,497	6	12	45	52
Gudmundrå	481	6,534	2,680	1,280	2,549	6	14	41	39
Nora	375	5,990	3,310	2,000	3,632	9	16	55	61
Boteå	986	9,450	5,175	3,690	5,245	5	10	55	56
Sollefteå	966	8,132	3,850	4,850	5,554	4	8	47	68
Resele	2,003	5,924	2,540	6,520	3,834	1	3	43	65
Ramsele	4,162	11,505	4,155	19,420	7,281	1	3	36	63
Nördingrå	542	7,087	2,820	4,030	4,059	5	13	40	57
Nätra	3,671	13,376	5,040	13,220	8,217	1,4	4	38	61
Själevad	1,335	9,514	3,005	6,750	4,548	2	7	32	48
Ärnäs	1,348	11,473	3,780	9,130	6,600	3	9	33	58

* I summorna för Ångermanland ingår Hernösands stad (och Hernö socken) med 40 qvkms ytinnehåll, 5,370 inb., 320 har odlad jord och 539 nötkreatursenheter.

Tab. Nr 6.

Vesternorrlands län.

Folkmängd, åkerareal och kreatursstock år 1805 och i närvarande tid.

Område.	Folkmängd.		Åkerjord tunnland.		Kreatursstock (nötkr.-enheter).		Om 1805 års tal = 1, så är det nyaste talet för		
	1805	1884	1805	1865	1805	1880	folk- m.	åker- vidd.	krea- turs- stock.
Hela Sverige ...	2,422,039	4,643,128	1,370,580	4,754,000	2,000,000	2,945,666	1,9	3,5	1,5
Ångermanland*.	39,701	109,830	16,242	73,763	42,200	56,555	2,8	4,5	1,3
Tingslag.									
Säbrå	3,980	8,955	894	6,669	3,900	4,497	2,3	7,5	1,2
Gudmundrå	2,270	7,280	708	4,870	2,350	2,549	3,2	6,9	1,1
Nora	3,091	6,517	1,168	6,019	3,250	3,632	2,1	5,2	1,1
Boteå	4,151	10,292	1,441	9,407	3,800	5,245	2,5	6,5	1,4
Sollefteå	2,737	8,649	911	6,995	2,800	5,554	3,2	7,7	2,0
Resele	1,569	6,338	586	4,622	2,500	3,834	4,0	7,9	1,5
Ramsele	2,457	12,431	624	7,554	4,000	7,281	5,1	12,1	1,8
Nordingrå	4,311	7,253	2,426	5,122	4,100	4,059	1,7	2,1	1,0
Nätra	5,781	14,055	2,500	9,163	6,300	8,217	2,4	3,7	1,3
Själebad	3,396	10,259	3,440	5,462	3,750	4,548	3,0	1,6	1,5
Arnäs	3,905	12,145	1,432	6,868	5,000	6,600	3,1	4,8	1,3
Socknarna i N. Ångermanl.									
Nordingrå	1,923	3,429	1,120	2,371	1,850	1,854	1,8	2,1	1,0
Ullånger	1,144	1,692	520	1,347	950	980	1,5	2,6	1,0
Vibyggerå	1,244	2,132	786	1,404	1,300	1,225	1,7	1,8	0,9
Nätra	2,279	4,921	1,000	2,843	2,400	2,286	2,2	2,8	1,0
Sidensjö	1,446	2,509	700	2,019	1,550	1,757	1,7	2,9	1,1
Skorped	393	1,696	200	958	350	999	4,3	4,8	2,9
Anundsjö	1,663	4,848	600	3,343	2,000	3,175	2,9	5,5	1,6
Själebad och Mo	2,837	7,832	2,940	4,354	3,000	3,544	2,8	1,5	1,2
Björna	559	2,427	500	1,108	750	1,004	4,3	2,2	1,3
Arnäs, Gideå och Trehörningsjö	2,830	8,698	1,032	5,005	3,800	4,373	3,1	4,8	1,2
Grundsunda ...	1,075	3,447	400	1,863	1,200	2,227	3,2	4,7	1,9

* I summorna för Ångermanland ingår Hernösands stad (och Hernö socken) med 2,053 inb. år 1805 och 5,656 år 1884; 112 tld åker år 1805 (endast Hernö) och 1,012 år 1865, samt omkr. 450 nötkr.-enheter år 1805 och 539 år 1880.

Tab. Nr 7.

Vesternorrlands län.

Skörden (i kubikfot) år 1882.

Område.	Hela skörden af säd och rotfr., reducerad till råg.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Potatis.	Lin Lisp.	Hö Ctr.
Angermanland*.	1,031,427	68,599	798,446	64,295	13,339	736,057	9,094	1,064,655
Tingslag.								
Säbrå	74,193	4,132	51,710	5,050	356	78,100	403	139,000
Gudmundrå	52,538	3,551	36,875	4,857	275	47,868	295	56,620
Nora	83,414	6,360	61,800	2,900	955	70,300	1,120	40,800
Boteå	106,582	10,118	79,579	8,946	2,471	61,672	472	92,028
Sollefteå	78,172	9,551	56,284	8,036	1,629	42,224	280	92,887
Resele	50,363	2,210	43,300	2,450	595	25,900	80	51,000
Ramsele	53,308	5,472	46,824	4,123	740	61,173	147	149,420
Nordingrå	103,140	9,425	79,920	951	565	75,680	1,000	100,400
Nätra	178,125	5,875	147,120	8,760	4,210	102,340	2,705	112,000
Själevad	130,673	4,607	99,270	9,931	888	86,228	1,147	86,500
Arnäs	111,141	6,948	90,264	4,791	655	71,572	1,437	129,000
Socknarna i N. Ångermanl.								
Nordingrå	40,824	2,975	31,220	261	295	33,680	—	45,300
Ullånger	25,190	2,000	19,200	580	150	20,000	200	25,000
Vibyggerå	37,126	4,450	29,500	110	120	22,000	800	30,100
Nätra	61,102	2,320	52,920	2,960	2,160	24,000	600	55,000
Sidensjö	36,909	1,125	29,400	2,500	300	26,500	1,500	25,000
Skorped	20,520	530	16,800	1,800	250	11,840	205	12,000
Anundsjö	59,594	1,900	48,000	1,500	1,500	40,000	400	20,000
Själevad	90,711	3,112	70,000	8,800	420	71,330	750	60,000
Mo	26,631	1,200	18,700	795	410	2,450	280	12,500
Björna	13,331	295	10,570	336	58	12,448	117	14,000
Arnäs	42,396	4,675	36,774	531	601	10,772	197	86,000
Gideå och Treh.	43,591	1,548	32,040	3,360	54	43,200	340	32,000
Grundsunda ...	25,154	725	21,450	900	—	17,600	900	11,000

* I summan för Ångermanland ingår Hernösands stad med 350 kbft råg, 5,500 kbft korn, 3,500 kbft hafre, 13,000 kbft potatis, 8 lisp. lin och 15,000 ctr hö; skörden i rågvärde = 9,778 kbft.

Tab. Nr 8.

Vesternorrlands län.

Antalet vid 1883 års slut underhållna kreatur.

O m r å d e.	Hästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.
Ångermanland *	10,165	162	1,096	30,732	5,954	35,174	10,298	4,801
Tingslag.								
Säbrå	777	1	89	3,076	548	2,253	394	324
Gudmundrå	510	1	50	1,484	201	1,029	129	177
Nora	635	2	93	1,703	470	2,064	50	497
Boteå	1,124	10	78	2,631	472	2,425	313	407
Sollefteå	1,025	36	82	2,444	500	3,066	985	367
Resele	678	1	69	1,960	258	2,800	475	327
Ramsele	1,431	4	109	3,645	586	6,310	5,088	382
Nordingrå	700	4	116	2,192	387	1,691	68	253
Nätra	1,079	12	186	4,730	940	4,705	163	874
Själevad	837	12	90	2,397	623	3,066	176	538
Arnäs	1,269	79	128	4,107	954	5,692	2,421	606
Socknarna i N. Ångermanland.								
Nordingrå	355	4	51	992	197	791	18	73
Ullånger	150	—	15	550	130	400	25	80
Vibyggerå	195	—	50	650	60	500	25	100
Nätra	312	2	49	1,370	425	1,360	55	260
Sidensjö	225	—	45	1,000	225	845	18	219
Skorped	182	1	22	560	90	600	15	75
Anundsjö	360	9	70	1,800	200	1,900	75	320
Själevad	430	6	46	1,419	300	1,260	27	299
Mo	167	1	15	530	130	600	30	135
Björna	240	5	29	448	193	1,206	119	104
Arnäs	755	51	58	2,007	463	2,827	886	306
Gideå och Trehörn.	285	20	40	1,200	295	1,605	1,000	160
Grundsunda	229	8	30	900	196	1,260	535	140

* I summan för Ångermanland ingår Hernösands stad med 100 hästar, 6 tjurar, 363 kor, 15 ungnöt, 73 får, 36 getter och 49 svin.

Tab. N:r 9.

Vesternorrlands län.

Arealen af den skogbärande marken.

Område.	Areal (land).	Deraf skog.	Skog %.	Område.	Areal (land).	Deraf skog.	Skog %.
	Hektar.				Hektar.		
Hela Sverige.....	40,584,532	17,659,200	44	Styrnäs	15,880	11,860	75
Ångermanland *	1,648,358	1,206,530	73	Öfver-Lännäs	14,167	11,810	83
Tingslag.				Sänga	7,198	5,850	81
1. Säbrå	70,148	57,140	81	5. Sollefteå ...	18,508	16,230	88
2. Gudmundrå	48,098	41,200	86	Multrä	13,253	11,900	90
3. Nora	37,473	27,830	74	Ed	16,794	13,680	81
4. Boteå	98,596	81,630	83	Långsele och			
5. Sollefteå	96,653	83,940	87	Gräninge...	48,098	42,130	88
6. Resele	204,616	136,260	67	6. Resele	50,383	41,290	82
7. Ramsle	403,521	285,890	71	Liden (Åd.-)	45,013	32,010	71
8. Nordingrå ...	54,153	40,190	74	Junsele	109,220	62,960	58
9. Nätra	362,735	268,860	74	7. Helgum ...	44,442	35,280	79
10. Själevad	133,554	78,340	59	Ramsle ...	94,368	83,700	89
11. Arnäs	134,812	103,330	77	Edsele	39,181	30,790	79
Socknar.				Bodum	64,327	36,470	57
1. Säbrå	22,507	17,050	76	Fjällsjö	71,633	40,530	57
Stigsjö	17,251	14,910	86	Tåsjö	89,570	59,120	66
Viksjo	20,679	17,440	85	8. Nordingrå ...	18,851	11,630	62
Häggdånger	9,711	7,740	80	Ullånger ...	14,852	12,140	82
2. Gudmundrå	22,621	18,560	82	Vibyggerå ...	20,450	16,420	80
Högsjö och				9. Nätra	35,074	27,560	79
Hemsö ...	25,477	22,640	89	Sidensjö ...	37,245	24,400	66
3. Nora	18,965	12,960	68	Skorped ...	44,214	38,330	87
Bjerträ	12,796	10,540	82	Anundsjö ...	246,202	178,570	73
Skog	5,712	4,330	76	10. Själevad ...	28,333	20,660	73
4. Torsåker	9,140	7,260	79	Mo	16,680	13,060	78
Ytter-Lännäs	26,734	20,820	78	Björna	88,541	44,620	50
Dal	10,168	8,650	85	11. Arnäs	33,132	23,330	70
Boteå	15,309	15,380	?	Gideå med			
				Trehörming-			
				sjö **	69,005	54,070	78
				Grundsunda	32,675	25,930	79

* I summan för Ångermanland ingår Hernösands stad (med Hernö), egande 1,920 hektar skog (hela yttnehållet = 3,999 har).

** Skogbärande marken uppgifves särskildt för Gideå socken till 33,070 har, och för Trehörningsjö till 20,340 har.

Tab. Nr 10.

Vesternorrlands län.

Trävaruutförseln (i kubikfot) från Ångermanland åren 1871—1883.

Å r.	Timmer, master m. m. 8,3 tums (25 cm.).	Timmer, master m. m. derunder.	Bjelkar och sparrar 6,6 tums (20 cm.).	Bjelkar och sparrar derunder.	Bräder och plankor.	Bräd- och plankstump.	S u m m a.	D:o i kubik- meter.
1871	1,297,097	3,676	232,526	5,191	11,963,228	666,695	14,168,413	371,212
1872	1,305,140	—	233,161	—	12,622,435	691,209	14,851,945	389,121
1873	1,336,328	49,503	367,687	6,090	14,152,901	586,776	16,499,285	432,281
1874	1,087,409	44,155	298,838	22,500	13,991,900	693,260	16,138,062	422,817
1875	954,290	2,964	145,346	10,157	14,155,111	1,298,768	16,566,636	434,046
1876	896,060	23,165	348,693	—	15,682,700	855,854	17,806,472	466,530
1877	809,475	28,552	446,776	14,025	18,501,424	858,071	20,658,323	541,248
1878	1,121,272	70,916	582,106	17,745	15,343,994	1,058,839	18,194,872	476,706
1879	1,007,803	77,782	105,714	8,495	18,850,262	1,294,179	21,344,235	559,219
1880	730,552	259,492	196,061	1,822	17,536,489	1,391,053	20,115,469	527,025
1881	916,609	157,460	205,898	7,564	19,132,508	1,522,690	21,942,729	574,417
1882	674,497	143,594	196,654	8,862	24,324,576	1,524,218	26,872,401	703,466
1883	514,860	295,859	171,671	22,538	25,989,714	1,713,041	28,707,683	751,510
<i>Årligt medeltal.</i>								
1871—75	1,196,053	20,060	255,511	8,788	13,377,115	787,341	15,644,868	409,896
1876—80	913,032	91,982	335,870	8,417	17,182,974	1,091,599	19,623,874	514,146
1881—83	701,989	198,971	191,408	12,988	23,148,932	1,586,650	25,840,938	676,464

Vesternorrlands län.

Öfversigt af trävaruexporten under år 1883 samt beskattningen af trävarurörelsen för år 1884.

O m r å d e.	Antal sågverk.	Taxeringsvärde, 1884 å sågverk, lastageplatser och åbyggnader.	U t f ö r s e l, 1 8 8 3.			Beskattning för 1884.
			Plankor, bräder, bräd- o. plankstump, bjelkar, sparrar, timmer, spiror, ved.	Bärlingar, är- ännen m. m.	Stäfver.	Af taxeringsnämnden uppskattad inkomst.
		Kronor.	Standard.	Stycken.		Kronor.
Ångermanland	86	3,558,200	161,956	55,734	3,516,976	1,790,859
Fögderier.						
Södra Ångermanl. Nedre	53	2,327,700	115,037	900	1,488,556	1,263,814
Södra Ångermanl. Öfre	5	144,000	492	—	—	7,000
Norra Ångermanl.	27	986,500	38,732	486	2,028,420	416,095
Tingslag.						
1. Säbrå.....	13	215,800	6,988	—	—	121,884
2. Gudmundrå	17	1,047,400	54,480	—	145,056	564,300
3. Nora	7	707,000	25,023	—	1,343,500	326,800
4. Boteå.....	16	357,500	28,546	900	—	250,830
5. Sollefteå	4	124,000	492	—	—	7,000
6. Resele	—	—	—	—	—	—
7. Ramsele	1	20,000	—	—	—	—
8. Nordingrå	3	105,000	3,845	—	—	31,300
9. Nätra.....	10	214,500	3,848	—	—	46,250
10. Själevad	7	321,000	17,685	—	—	177,700
11. Arnäs	7	346,000	13,354	486	2,028,420	160,845
Hernösands stad ...	1	100,000	7,695	54,348	—	103,950
Socknar.						
1. Säbrå.....	9	194,300	6,988	—	—	121,884
Stigsjö	4	21,500	—	—	—	—
2. Gudmundrå	11	851,400	45,097	—	—	471,900
Högsjö och Hemsö	6	196,000	9,383	—	145,056	92,400

Tab. Nr 11. (Forts.)

O m r å d e.	Antal sågverk.	Taxerings- värde 1884 å sågverk, lastageplatser och åbyggnader.	U t f ö r s e l, 1 8 8 3.			Beskattning för 1884.
		Plankor, brä- der, bräd- o. plankstump, bjelkar, sparrar, tim- mer, spiror, ved.	Bär- lin- gar, år- ämnen m. m.	Stälfver.	Af taxerings- nämnden uppskattad inkomst.	
		Kronor.	Standard.	Stycken.	Kronor.	
3. Nora	1	25,000	—	—	—	1,500
Bjerträ	6	682,000	25,023	—	1,343,500	325,300
4. Sänga	1	15,000	552	—	—	11,000
Öfver-Lännäs.....	2	44,000	1,491	900	—	30,000
Boteå.....	1	10,000	—	—	—	—
Styrnäs	2	20,000	481	—	—	11,500
Dal	2	8,500	—	—	—	1,000
Ytter-Lännäs	8	260,000	26,022	—	—	197,330
5. Sollefteå	1	100,000	—	—	—	1,500
Ed	1	6,000	492	—	—	3,100
Långsele	1	15,000	—	—	—	2,100
Gräninge	1	3,000	—	—	—	300
7. Helgum.....	1	20,000	—	—	—	—
8. Nordingrå	2	65,000	1,518	—	—	20,500
Ullånger	1	40,000	2,327	—	—	10,800
9. Nätra.....	6	196,000	3,848	—	—	46,250
Sidensjö	4	18,500	—	—	—	—
10. Själevad med Örn- sköldsvik.....	4	252,000	16,273	—	—	120,700
Mo.....	3	69,000	1,412	—	—	57,000
11. Arnäs	4	163,000	4,500	—	—	43,500
Grundsunda	3	183,000	8,854	486	2,028,420	117,345

Tab. Nr 12.

Vesternorrlands län.

Tulluppbörden vid Hernösands Tullkammare åren 1871—1883.

År.	Kronor.	År.	Kronor.	År.	Kronor.
1871	60,467	1876	61,787	1881	102,811
1872	88,565	1877	100,161	1882	118,239
1873	100,491	1878	87,270	1883	138,391
1874	68,258	1879	76,448		
1875	76,327	1880	119,417		

Medeltal årligen 1871—1875 Kr. 78,822.
 » » 1876—1880 » 89,017.
 » » 1881—1883 » 119,814.

Anmärkningar till tabellerna N:ris 1—12.

Tab. 1. Siffrorna hemtade ur Bidrag till Sveriges Officiella Statistik A) Befolkningsstatistik; ny följd; XXII: 2, — utom sista kolumnen för socknarna, hvilka tal särskildt beräknats.

Tab. 2. Folkmängdsbeloppen äro angifna i öfverensstämmelse med Bidrag till Sveriges Off. Stat. A) XXII: 2, utom för 1884, för hvilket år siffrorna direkt hemtats ur presterskapets summariska redogörelser.

Folkmängden 1880 och 1884 afser resp. fögderier och tingslag inom deras verkliga gränser, alltså med iakttagande af vissa socknars fördelning på olika tingslag och fögderier. För äldre år äro dessa delningar icke iakttagna, hvadan för åren 1810—1860 länsdelen af Graninge är förd odelad på Sollefteå tingslag och Junsele socken odelad på Resele tingslag.

För 1860, men ej för öfriga år, är en mindre del af Borgvattnets församling (med 31 inb. år 1860) påförd länet och räknad till Ramsele tingslag.

För 1860 och följande år (men icke förut) är till länet och Ramsele tingslag räknad en mindre del af Ströms förs.

För 1880 och 1884 (men icke förut) är till samma tingslag räknad en länsdel af Dorotea förs.

Tab. 3. De mindre skiljaktigheter, som, i fråga om folkmängdsbeloppen, förekomma mellan denna och föregående tabell, ha sin grund deri, att socknarna här måst föras odelade på resp. tingslag. — Länsdelen af Dorotea är alldeles utelemnad, emedan uppgifter saknas angående derinom födde och aflidne. — Länsdelen af Borgvattnet är utesluten (ur 1860 års folkmängd).

I Säbrå tingslag ingår Hernösands centralhospital, med 57 inb. år 1860 och 59 år 1880 samt under åren 1861—80: 25 födde, 17 aflidne.

Uppgifterna angående födde och aflidne äro hemtade: för åren 1861—70 ur Bidrag etc. A) XII: 2, och för åren 1871—80 ur A) XXII: 2.

Tab. 4. Uppgifterna om odlad jord (åker och trädgård) och äng ur Hushållningssällskapets berättelse för 1865. Uppgifterna om yttinnehållet ur Stat. Tidskr. h. 47.

Tab. 5. Tabellen är hemtad ur Stat. Tidskr. h. 66. Arealen af odlad jord år 1865 års uppgifna (se tab. 4), höjld med 10 proc. (och reducerad till hektar efter förhållandet 1 hektar = 2 tld). Naturlig äng = 1865 års siffror (se tab. 4). Kreatursstocken 1880 reducerad till »nötkreatursenheter» efter den beräkningsgrund, som är angifven i 1877 års jordbruksstatistik.

Tab. 6. Folkmängden 1805 enligt Bidrag etc. A) XXII: 2. Åkerjord och kreatursstock år 1805 enligt officiella uppgifter, förvarade i Stat. Centralbyrån. Reduktionen till nötkreatursenheter endast ungefärlig, emedan 1805 års uppgifter ej skilja mellan vuxna hästar och unghästar samt ej angifva antalet getter och svin. Getternas antal har då antagits lika med år 1880 och svinens lika med hälften af 1880 års tal. Antalet unghästar har i allmänhet antagits = år 1880 (hela antalet hästar i Sverige år 1805 = 392,000, år 1880 = 465,000). Antalet renar har likaledes antagits lika med år 1880.

Åkerjorden för hela riket år 1865 ur detta års jordbruksstatistik. — Kreatursstocken 1880 ur Stat. Tidskr. h. 66.

Tab. 7. Ur Hushållningssällskapets berättelse för år 1882. Reduktionen till rågvärde är gjord efter de grunder, som angifvas i 1877 års jordbruksstatistik.

Tab. 8. Ur Hushållningssällskapets berättelse för 1883.

Tab. 9. Hela arealen (land) är hemtad ur Bidrag etc. A) XXII: 2. Reduktion till hektar: 1 sv. qv.-mil = 11,424,7 hektar. — Arealen af skogbärande mark ur Skogskomiténs betänkande af 1870. Reduktionen till hektar: 1 qv.-ref = 0,0882 hektar.

Länsdelen af Gräninge är odelad förd på Sollefteå tingslag, och Junsele socken odelad på Resele tingslag.

Tab. 10. Efter Bidrag till Sveriges Officiella Statistik, Lit. F. Från och med 1881 lemnas uppgifterna i kubikmeter. Vid reduktionen har 1 kbft antagits = 0,0262 kubikmeter, och 1 kubikmeter = 38,2 kubikfot.

Tab. 11. Enligt utdrag ur taxeringslängderna. De uppgifna taxeringsvärdena äfvensom den uppskattade inkomsten äro å en eller annan socken helt obetydligt för höga, beroende derpå, att i några fall annan industriell rörelse, idkad i förening med trävarurörelsen, ej kunnat vederbörligen fränskiljas.

Exporten är i allmänhet påförd den socken, inom hvilken resp. sågverk äro belägna; i några fall är deremot den taxerade inkomsten påförd sjelfva exportplatsen. Antal sågverk omfattar endast de större.

Tab. 12. Efter Bidrag till Sveriges Off. Stat., Lit. F.

Tab. Nr 13.

Vesterbottens län.

Ytinnehåll, folkmängd (1880) och folkmängdstäthet.

Område.	Ytinnehåll, svenska qv.-mil.			Folkmängd 1880.	Inb. på hvarje qv.-mil land.
	Land.	Vatten.	Summa.		
Hela Sverige	3,552,36	317,57	3,869,93	4,565,668	1,285
Vesterbottens län*	471,48	25,93	497,41	106,435	226
Tingslag.					
Nordmalings och Bjurholms ...	19,78	0,78	20,56	10,300	521
Umeå	20,34	0,75	21,09	18,845	926
Degerfors	24,59	1,62	26,21	5,358	225
Bygdeå	7,83	0,19	8,02	5,403	691
Nysätra	2,96	0,06	3,02	3,070	1,039
Löfångers	4,28	0,27	4,55	3,926	917
Burträsk	20,16	1,35	21,51	6,755	335
Skellefteå	37,42	1,27	38,69	23,355	624
Norsjö och Malå	32,10	2,35	34,45	4,776	149
Lycksele lappmarks	170,71	9,86	180,57	10,403	61
Åsele lappmarks	131,21	7,43	138,64	10,549	80
Socknar.					
Nordmaling	10,04	0,34	10,38	7,051	702
Bjurholm	9,74	0,44	10,18	3,249	334
Umeå landsförsaml. med Holm- sund	9,23	0,39	9,62	12,054	1,306
Vännäs	5,50	0,21	5,71	3,282	597
Säfvar	5,25	0,13	5,38	3,199	609
Holmö	0,36	0,02	0,38	361	1,003
Degerfors	24,59	1,62	26,21	5,358	225
Bygdeå med Robertsfors	7,83	0,19	8,02	5,352	691
Nysätra	2,96	0,06	3,02	3,070	1,039

* I summan för länet ingå städerna (0,10 qv.-mil land och 3,695 inb.).

Tab. Nr 13. (Forts.)

Område.	Ytinnehåll, svenska qv.-mil.			Folkmängd 1880.	Inb. på hvarje qv.-mil land.
	Land.	Vatten.	Summa.		
Löfånger	4,28	0,27	4,55	3,926	917
Burträsk	20,16	1,35	21,51	6,755	335
Skellefteå landsförsamling	14,49	0,52	15,01	14,836	1,023
Byske	8,94	0,29	9,23	6,116	684
Jörn	13,99	0,46	14,45	2,403	172
Norsjö	15,75	1,31	17,06	3,268	207
Malå	16,35	1,04	17,39	1,352	83
Lycksele med Örtträks kapell...	49,53	1,90	51,43	5,783	117
Stensele med Tärna kapell.....	61,20	5,33	66,53	2,827	46
Sorsele	59,98	2,63	62,61	1,949	32
Åsele.....	27,88	1,12	29,00	2,862	103
Fredrika	9,32	0,37	9,69	923	99
Vilhelmina	70,44	4,78	75,22	4,660	66
Länsdel af Dorotea	23,57	1,16	24,73	2,104	89

Tab. Nr 14.

Vesterbottens län.

Folkmängd och folkökning 1810—1884.

O m r å d e.	F o l k m ä n g d.					Folkökning, %.	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
Vesterbottens län.....	32,205	55,003	82,158	106,435	112,209	248	37
nemligen:							
Kustlandet	27,191	45,127	65,771	83,975	88,112	224	34
Lappmarken	5,014	9,876	16,387	22,460	24,097	381	47
Fögderier.							
Första fögderiet	12,652	21,059	31,513	39,906	41,547	228	32
Andra »	13,700	23,199	32,736	41,726	44,396	224	36
Lappmarks-fögderiet.....	4,814	9,476	15,707	21,108	22,360	364	42
Tingslag.							
Nordmalings och Bjurh.	2,885	4,925	7,520	10,300	10,964	280	46
Umeå	6,713	11,039	15,886	18,896	19,488	190	23
Degerfors	1,145	2,066	3,426	5,358	5,681	396	66
Bygdeå	1,909	3,029	4,681	5,352	5,414	184	16
Nysätra	1,615	2,321	3,058	3,070	3,186	97	4
Löfångers	2,135	3,042	3,713	3,926	4,003	87	8
Burträsk	2,609	3,986	5,766	6,766	7,088	172	23
Skellefteå	7,341	12,148	17,402	23,344	24,808	310	43
Norsjö och Malå		1,702	2,797	4,620	5,311		90
Lycksele lappmarks.....	2,166	4,732	7,537	10,559	11,272	420	50
Åsele »	2,648	4,744	8,170	10,549	11,088	319	36
Socknar.							
<i>Nordmalings tingslag.</i>							
Nordmaling	2,517	3,591	5,289	7,051	7,537	199	43
Bjurholm	368	1,334	2,231	3,249	3,427	831	54

Tab. Nr 14. (Forts.)

O m r å d e.	F o l k m ä n g d.					Folkökning, %.	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
<i>Umeå tingslag.</i>							
Umeå landsförsamling	6,713	7,217	10,229	11,607	11,747	190	19
Holmsunds kapell				447	437		
Vännäs		1,787	2,746	3,282	3,620		32
Säfvar		1,828	2,601	3,199	3,321		28
Holmö kapell		207	310	361	363		17
<i>Degerfors tingslag.</i>							
Degerfors	1,145	2,066	3,426	5,358	5,681	396	66
<i>Bygdeå tingslag.</i>							
Bygdeå	1,669	2,614	4,092	4,671	4,774	186	17
Robertsfors	240	415	589	681	640	167	9
<i>Nysätra tingslag.</i>							
Nysätra	1,615	2,321	3,058	3,070	3,186	97	4
<i>Löfångers tingslag.</i>							
Löfånger	2,135	3,042	3,713	3,926	4,003	87	8
<i>Burträsk tingslag.</i>							
Burträsk	2,609	3,986	5,766	6,766	7,088	172	23
<i>Skellefteå tingslag.</i>							
Skellefteå landsförsaml. ...	7,141	11,453	15,898	14,825	15,575	297	39
Byske				6,116	6,588		
Jörn		695	1,504	2,403	2,645		76
<i>Norsjö o. Malå tingslag.</i>							
Norsjö	200	1,302	2,117	3,268	3,574	769	69
Malå		400	680	1,352	1,737		155
<i>Lycksele lappm. tingslag.</i>							
Lycksele	2,166	2,692	3,672	5,040	5,337	420	45
Örträsk kapell			631	743	747		18
Stensele		1,066	1,321	1,906	2,085		58
Tärna kapell			496	921	957		93
Sorsele		974	1,417	1,949	2,146		51

Tab. Nr 14. (Forts.)

O m r å d e.	F o l k m ä n g d.					Folkökning, %.	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
<i>Åsele lappm. tingslag.</i>							
Åsele	916	1,415	2,228	2,862	2,948	222	32
Fredrika	441	686	1,050	923	977	122	— 7
Vilhelmina	854	1,759	3,184	4,660	4,971	482	56
Dorotea (länsdel)	437	884	1,556	2,104	2,192	402	41
Tåsjö (länsdel)	—	—	100	—	—	—	—
Anundsjö (länsdel)	—	—	52	—	—	—	—
<i>Städer.</i>							
Umeå	1,039	1,269	1,855	2,818	2,887	178	56
Skellefteå	—	—	347	877	1,019	—	194

Tab. Nr 15.

Vesterbottens län.

Födde och aflidne samt folkökning och omflyttning under åren 1861—1880.

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1860—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Aflidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfverskott af in- (+) eller utflytt- ning (—).
Vesterbottens län	82,006	106,435	64,926	34,423	30,503	24,429	— 6,074
nemligen:							
Kustlandet	65,771	83,975	51,053	28,591	22,462	18,204	— 4,258
Lappmarken	16,235	22,460	13,873	5,832	8,041	6,225	— 1,816
Fögderier.							
Första fögderiet	31,513	39,906	25,933	14,527	11,406	8,393	— 3,013
Andra fögderiet	32,736	41,726	24,144	13,105	11,039	8,990	— 2,049
Lappmarks-fögderiet ...	15,555	21,108	13,117	5,573	7,544	5,553	— 1,991
Tingslag.							
Nordmalings och Bjurh.	7,520	10,300	6,737	3,499	3,238	2,780	— 458
Umeå	15,886	18,896	12,477	7,449	5,028	3,010	— 2,018
Degerfors	3,426	5,358	3,371	1,372	1,999	1,932	— 67
Bygdeå	4,681	5,352	3,348	2,207	1,141	671	— 470
Nysätra	3,058	3,070	1,632	1,158	474	12	— 462
Löfångers	3,713	3,926	2,156	1,255	901	213	— 688
Burträsk	5,766	6,766	3,965	2,277	1,688	1,000	— 688
Skellefteå	17,402	23,344	13,754	7,375	6,379	5,942	— 437
Norsjö och Malå	2,797	4,620	2,637	1,040	1,597	1,823	+ 226
Lycksele lappmarks ...	7,537	10,559	6,759	2,910	3,849	3,022	— 827
Åsele »	8,018	10,549	6,358	2,663	3,695	2,531	— 1,164

Tab. Nr 15. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1860—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Aflidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfverskott af in- (+) eller utflytt- ning (—).
Socknar.							
<i>Nordmalings tingslag.</i>							
Nordmaling	5,289	7,051	4,602	2,603	1,999	1,762	— 237
Bjurholm	2,231	3,249	2,135	896	1,239	1,018	— 221
<i>Umeå tingslag.</i>							
Umeå landsförsamling...	10,229	11,607	7,422	4,647	2,775	1,825	— 1,142
Holmsunds kapell		447	350	158	192		
Vännäs	2,746	3,282	2,268	1,252	1,016	536	— 480
Säfvar	2,601	3,199	2,203	1,222	981	598	— 383
Holmö kapell	310	361	234	170	64	51	— 13
<i>Degerfors tingslag.</i>							
Degerfors	3,426	5,358	3,371	1,372	1,999	1,932	— 67
<i>Bygdeå tingslag.</i>							
Bygdeå	4,092	4,671	2,848	1,867	981	579	— 402
Robertsfors bruksförs....	589	681	500	340	160	92	— 68
<i>Nysätra tingslag.</i>							
Nysätra	3,058	3,070	1,632	1,158	474	12	— 462
<i>Löfångers tingslag.</i>							
Löfånger	3,713	3,926	2,156	1,255	901	213	— 688
<i>Burträsk tingslag.</i>							
Burträsk	5,766	6,766	3,965	2,277	1,688	1,000	— 688
<i>Skellefteå tingslag.</i>							
Skellefteå landsförs. ---	15,898	14,825	12,225	6,748	5,477	5,043	— 434
Byske		6,116					
Jörn		2,403					
	1,504	2,403	1,529	627	902	899	— 3

Tab. Nr 15. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1860—1880.					Således: Öfverskott af in- (+) eller utflytt- ning (—).	
	1860	1880	Lefvande födde.	Aflidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.			
<i>Norsjö och Malå tingsl.</i>									
Norsjö	2,117	3,268	1,881	781	1,100	1,151	+	51	
Malå.....	680	1,352	756	259	497	672	+	175	
<i>Lycksele lappm. tingsl.</i>									
Lycksele	3,672	5,040	3,320	1,445	1,875	1,368	—	507	
Örträsk kapell	631	743	543	255	288	112	—	176	
Stensele	1,321	1,906	1,170	516	654	585	—	69	
Tärna kapell	496	921	547	196	351	425	+	74	
Sorsele	1,417	1,949	1,179	498	681	532	—	149	
<i>Åsele lappm. tingslag.</i>									
Åsele	2,228	2,862	1,674	692	982	634	—	348	
Fredrika	1,050	923	616	289	327	— 127	—	454	
Vilhelmina	3,184	4,660	2,766	1,233	1,533	1,476	—	57	
Dorotea	1,556	2,104	1,302	449	853	548	—	305	
<i>Städer.</i>									
Umeå	1,855	2,818	1,406	1,023	383	963	+	580	
Skellefteå	347	877	326	195	131	530	+	399	

Tab. Nr 15. (Forts.)

O m r å d e.	Medel- folkmängd 1861—80	1861—80 årligen på 1,000 inb.				
		Lefvande födde.	Aftidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Öfverskott af in- eller utflyttning.
Hela Sverige	4,233,000	30,9	19,2	11,7	8,3	— 3,4
Vesterbottens län.....	93,400	34,8	18,4	16,4	13,1	— 3,3
Tingslag.						
Nordmalings och Bjurh.....	8,900	37,9	19,7	18,2	15,6	— 2,6
Umeå	17,300	36,1	21,5	14,6	8,7	— 5,9
Degerfors	4,300	39,3	16,0	23,3	22,6	— 0,7
Bygdeå	5,100	32,7	21,6	11,1	6,7	— 4,4
Nysätra.....	3,000	27,3	19,3	8,0	0,2	— 7,8
Löfångers	3,800	28,4	16,6	11,8	2,9	— 8,9
Burträsk	6,200	31,9	18,4	13,5	8,1	— 5,4
Skellefteå	20,200	34,1	18,3	15,8	14,7	— 1,1
Norsjö och Malå	3,600	37,2	14,4	22,8	25,3	+ 2,5
Lycksele lappmarks	9,000	37,6	16,2	21,4	16,8	— 4,6
Asele »	9,000	35,3	14,8	20,5	14,1	— 6,4
Umeå	2,400	29,2	21,3	7,9	20,0	+ 12,1
Skellefteå	600	26,7	16,7	10,0	45,0	+ 35,0

Vesterbottens län.

Arealen af odlad jord och naturlig äng år 1871.

O m r å d e.	Ytimnehåll (land) tunnland.	D e r a f		O m r å d e.	Ytimnehåll (land) tunnland.	D e r a f	
		odlad jord.	naturlig äng.			odlad jord.	naturlig äng.
Vesterbottens län*	10,911,355	64,233	280,116	Degerfors	569,055	3,290	20,296
Tingslag.				Bygdeå	181,070	3,066	15,283
Nordmalings och				Robertsfors bruks- församling			
Björholms	457,784	7,800	19,974	Nysätra	68,355	3,850	5,137
Umeå	470,730	21,249	39,205	Löfånger	99,052	3,600	9,119
Degerfors	569,055	3,290	20,296	Burträsk	466,671	4,085	23,830
Bygdeå	181,070	3,066	15,283	Skellefteå landsf. }	542,378	8,269	51,843
Nysätra	68,355	3,850	5,137	Byske			
Löfångers	99,052	3,600	9,119	Jörn	323,704	496	17,523
Burträsk	466,671	4,085	23,830	Norsjö	364,546	843	14,642
Skellefteå	866,082	8,765	69,366	Malå	378,432	228	?
Norsjö och Malå	742,978	1,071	14,642	Lycksele	1,146,266	2,165	17,549
Lycksele lappm.	3,950,717	3,804	33,910	Örträsk kapell...			
Åsele »	3,036,491	2,717	29,354	Stensele	1,416,343	668	7,939
Socknar.				Tärna kapell			
Nordmaling	297,117	6,000	11,164	Sorsele	1,388,108	455	6,081
Björholm	160,667	1,800	8,810	Åsele	645,223	1,144	7,106
Umeå landsförs. }	213,673	14,494	22,598	Fredrika	215,691	283	3,181
Holmsunds kapell }				Vilhelmina	1,630,183	869	12,631
Vännäs	127,193	3,030	8,035	Dorotea	545,394	421	6,436
Säfvar	129,864	3,725	8,572				
Holmö kapell ... }							

* I summan för länet ingå städerna (2,370 tld, hvaraf 936 tld åker).

Vesterbottens län.

Vesterbottens läns uppodling samt relativa åkervidd och kreatursantal.

O m r å d e.	Ytinne- håll, qvkm. (land).	Folkmängd 1880.	H e k t a r		Nötkreaturs- enheter.	På 100 hektar land komma		Mot 100 inb. svara	
			odlad jord.	naturlig äng.		hektar odlad jord.	inb.	hektar odlad jord.	nötkre- aturs- enhe- ter.
Hela Sverige	406,721	4,565,668	2,986,160	1,905,640	2,945,666	7,4	11	65	64
Vesterbottens län *	53,851	102,740	33,870	135,670	76,368	0,6	1,9	33	74
Tingslag.									
Nordmalings och Bjurholms	2,260	10,300	4,210	9,500	5,799	2	5	41	56
Umeå	2,324	18,838	11,245	18,600	11,893	5	8	60	63
Degerfors	2,809	5,358	1,810	9,830	3,654	0,6	2	34	68
Bygdeå	894	5,410	1,685	7,370	4,178	2	6	31	77
Nysätra	337	3,070	2,120	2,320	2,771	6	9	69	90
Löfångers	489	3,926	1,380	4,900	2,921	3	8	35	74
Burträsk	2,304	6,755	2,070	11,710	4,315	0,9	3	31	64
Skellefteå	4,276	23,355	4,790	33,780	11,539	1,1	5	21	49
Norsjö och Malå	3,668	4,776	585	7,180	4,075	0,2	1,3	12	85
Lycksele lappmarks	19,500	10,403	2,530	16,090	13,552	0,1	0,5	24	130
Åsele »	14,990	10,549	1,445	14,390	11,671	0,1	0,7	14	111

* Landsbygden.

Vesterbottens län.

Folkmängd, åkerareal och kreatursstock år 1805 och i närvarande tid.

O m r å d e.	F o l k m ä n g d.		Å k e r j o r d, t u n n l a n d.		K r e a t u r s s t o c k (nötkreatursenheter).		Om 1805 års tal = 1, så är det nyaste talet för		
	1805.	1884.	1805.	1871.	1805.	1880.	folk- m.	åker- vidd.	krea- tursst.
Hela Sverige	2,422,039	4,644,448	1,370,580	5,245,871	2,000,000	2,945,666	1,9	3,8	1,5
Vesterbottens län*	32,491	112,209	9,695	64,233	41,447	77,010	3,5	6,6	1,9
Tingslag.									
Nordmalings och									
Bjurholms	2,755	10,964	767	7,800	2,845	5,799	4,0	10,2	2,0
Umeå	7,439	19,488	1,950	21,249	8,196	11,893	2,6	10,9	1,5
Degerfors	1,057	5,681	492	3,290	1,472	3,654	5,4	6,7	2,5
Bygdeå	1,891	5,414	732	3,066	1,478	4,178	2,9	4,2	2,8
Nysätra	1,678	3,186	805	3,850	1,702	2,771	1,9	4,8	1,6
Löfångers	2,233	4,003	910	3,600	2,666	2,921	1,8	4,0	1,1
Burträsk	2,579	7,088	656	4,085	2,558	4,315	2,7	6,2	1,7
Skellefteå	7,460	30,119	2,917	9,836	7,240	15,614	4,0	3,4	2,2
Norsjö och Malå...									
Lycksele lappm....	2,023	11,272	?	3,804	7,240	13,552	5,6	?	1,9
Åsele »	2,366	11,088	412	2,717	5,738	11,671	4,7	6,6	2,0
Socknar.									
Nordmaling ** ...	2,755	10,964	767	7,800	2,845	5,799	4,0	10,2	2,0
Umeå landsförs.***	7,439	19,488	1,950	21,249	8,196	11,893	2,6	10,9	1,5

* I summan för länet ingå städerna med 1,010 inb. år 1805 och 3,906 år 1884; 54 tid åker år 1805 och 936 år 1871, samt omkr. 312 nötkr.-enh. år 1805 och 642 år 1880.

** + Bjurholm.

*** + Holmsunds kapell, Vännäs, Säfvar och Holmö kap.

Tab. Nr 18. (Forts.)

O m r å d e.	Folk m ä n g d.		Åkerjord, tunnland.		Kreatursstock (nötkreatursenheter).		Om 1805 års tal = 1, så är det nyaste talet för		
	1805.	1884.	1805.	1871.	1805.	1880.	folk- m.	äker- vidd.	krea- turst.
Degerfors	1,057	5,681	492	3,290	1,472	3,654	5,4	6,7	2,5
Bygdeå	1,891	5,414	732	3,066	1,478	4,178	2,9	4,2	2,8
Nysätra	1,678	3,186	805	3,850	1,702	2,771	1,9	4,8	1,6
Löfånger	2,233	4,003	910	3,600	2,666	2,921	1,8	4,0	1,1
Burträsk	2,579	7,088	656	4,085	2,558	4,315	2,7	6,2	1,7
Skellefteå landsf. †	7,280	28,382	2,917	9,608	7,240	13,270	3,9	3,3	1,8
Malå	200	1,737	?	228	?	2,344	8,7	?	?
Lycksele ††	2,023	11,272	?	3,349	4,575	9,377	5,6	?	2,0
Sorsele			?	455	2,665	4,175		?	1,6
Åsele	845	2,948	220	1,144	1,254	2,373	3,5	5,2	1,9
Fredrika	372	977	81	283	429	804	2,6	3,5	1,9
Vilhelmina	791	4,971	50	869	3,514	6,722	6,3	17,4	1,9
Dorotea	358	2,192	61	421	541	1,772	6,1	6,9	3,3

† + Byske, Jörn och Norsjö.

†† + Örträsk's kapell, Stensele och Tärna kap.

Tab. Nr 19.

Vesterbottens län.

Skörden (i kubikfot) år 1882.

O m r å d e.	Hela skörden af säd och rotfrukter, reducerad till råg.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Potatis.	Lin, centner.	Hö, centner.
Vesterbottens län *	1,553,498	31,106	1,356,390	50,759	25,061	964,858	1,077	2,823,370
Tingslag.								
Nordmalings o. Bjurholms	172,759	3,459	138,285	13,633	13,954	102,407	60	300,500
Umeå	247,710	8,278	206,212	24,343	3,219	141,378	614	454,158
Degerfors	111,831	819	104,296	4,410	441	52,920	90	165,952
Bygdeå	97,908	1,096	85,617	4,763	1,109	61,110	95	190,000
Nysätra	26,044	315	18,900	—	945	31,500	145	94,500
Löfångers	93,410	1,418	79,380	1,575	—	75,600	10	100,000
Burträsk	138,317	466	145,908	1,481	—	17,325	—	160,000
Skellefteå	367,528	8,964	334,379	—	3,604	207,333	40	444,000
Norsjö och Malå ...	75,657	1,093	68,985	50	—	47,250	3	96,100
Lycksele lappmarks	107,106	2,792	81,037	378	1,789	116,613	20	396,000
Åsele »	110,679	2,312	89,359	—	—	108,555	—	407,500
Socknar.								
Nordmaling	125,509	2,426	91,035	12,751	13,639	92,327	—	215,500
Bjurholm	47,250	1,033	47,250	882	315	10,080	60	85,000
Umeå landsförsaml.	161,664	7,377	125,824	18,887	3,219	105,972	409	297,798
Vännäs	41,612	611	36,855	2,835	—	23,310	100	100,000
Säfvar	44,434	290	43,533	2,621	—	12,096	105	56,360

* I summan för länet ingå städerna med 94 kbft råg, 4,032 kbft korn, 126 kbft hafre, 2,867 kbft potatis och 14,660 ctr hö; skörden i rågvärde = 4,549 kbft.

Tab. Nr 19. (Forts.)

O m r å d e.	Hela skörden af säd och rotfrukter, reducerad till råg.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Potatis.	Lin, centner.	Hö, centner.
Degerfors	111,821	819	104,296	4,410	441	52,920	90	165,952
Bygdeå	97,908	1,096	85,617	4,763	1,109	61,110	95	190,000
Nysätra	26,044	315	18,900	—	945	31,500	145	94,500
Löfånger	93,410	1,418	79,380	1,575	—	75,600	10	100,000
Burträsk	138,317	466	145,908	1,481	—	17,325	—	160,000
Skellefteå	228,708	5,216	206,615	—	2,268	135,828	30	340,000
Byske	117,734	3,339	110,124	—	643	55,125	10	79,000
Jörn	21,086	409	17,640	—	693	16,380	—	25,000
Norsjö	58,930	1,084	56,700	—	—	25,200	3	61,100
Malå	16,727	9	12,285	50	—	22,050	—	35,000
Lycksele	60,341	1,544	46,368	—	1,260	63,000	—	120,000
Örträsk's kapell	12,701	554	11,605	—	378	5,292	4	109,000
Stensele	15,983	347	11,025	—	151	22,050	16	22,000
Tärna kapell	2,318	—	1,417	—	—	4,095	—	25,000
Sorsele	15,763	347	10,622	378	—	22,176	—	120,000
Asele	35,608	441	31,399	—	—	26,504	—	80,000
Fredrika	7,396	57	5,922	—	—	7,787	—	25,000
Vilhelmina	45,329	1,625	32,508	—	—	56,624	—	218,000
Dorotea	22,346	189	19,530	—	—	17,640	—	84,500

Tab. Nr 20.

Vesterbottens län.

Antalet vid 1883 års slut underhållna kreatur.

O m r å d e.	Hästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.	Renar.
Vesterbottens län *	12,861	434	1,676	38,937	7,102	44,302	3,404	6,126	12,000
Tingslag.									
Nordmalings och									
Bjurholms	1,040	32	90	3,330	928	4,550	346	684	—
Umeå	2,084	125	239	7,839	1,030	5,987	532	1,621	—
Degerfors	650	15	100	2,300	500	3,500	150	300	—
Bygdeå	590	130	96	2,500	230	2,100	60	220	—
Nysätra	395	12	40	1,725	450	1,870	20	250	—
Löfångers	500	2	80	1,600	400	1,000	20	400	—
Burträsk	890	15	70	2,200	140	1,050	175	450	—
Skellefteå	2,850	27	200	5,440	850	6,000	585	1,650	—
Norsjö och Malå ...	600	26	65	1,480	230	3,630	237	60	?
Lycksele lappmarks	1,595	22	273	5,380	1,320	9,520	250	118	12,000
Åsele »	1,511	28	417	4,828	1,004	5,059	1,029	235	?
Socknar.									
Nordmaling	620	12	40	2,130	598	2,900	146	609	—
Bjurholm	420	20	50	1,200	330	1,650	200	75	—
Umeå landsförsaml.	1,409	93	194	4,924	780	4,387	432	1,196	—
Vännäs	350	7	15	1,550	150	1,100	50	225	—
Säfvar	325	25	30	1,365	100	500	50	200	—
Degerfors	650	15	100	2,300	500	3,500	150	300	—
Bygdeå	590	130	96	2,500	230	2,100	60	220	—

* I summan för länet ingå städerna med 156 hästar, 6 tjurar, 315 kor, 20 ungnöt, 36 får och 138 svin.

Tab. Nr 20. (Forts.)

O m r å d e.	Hästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ugnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.	Renar.
Nysätra	395	12	40	1,725	450	1,870	20	250	—
Löfänger	500	2	80	1,600	400	1,000	20	400	—
Burträsk	890	15	70	2,200	140	1,050	175	450	—
Skellefteå landsförs.	1,760	15	110	3,250	380	2,700	175	1,390	—
Byske	750	10	40	1,450	300	2,000	250	200	—
Jörn	340	2	50	740	170	1,300	160	60	—
Norsjö	360	16	35	850	100	1,600	150	30	—
Malå	240	10	30	630	130	2,030	87	30	?
Lycksele	680	5	60	1,900	650	2,850	90	60	?
Örträsk's kapell ...	105	4	8	300	100	850	40	30	?
Stensele	410	10	100	1,760	290	2,700	50	10	?
Tärna kapell	100	—	20	425	90	520	10	10	?
Sorsele	300	3	85	995	190	2,600	60	8	12,000
Åsele	375	4	95	1,355	200	450	140	135	?
Fredrika	130	5	20	475	65	565	90	40	?
Vilhelmina	711	14	236	1,913	476	2,213	86	3	?
Länsdel af Dorotea	295	5	66	1,085	263	1,831	713	57	?

Tab. Nr 21.

Vesterbottens län.

Arealen af den skogbärande marken.

Område	Areal (land)	Deraf skog	Skog, proc.	Område	Areal (land)	Deraf skog	Skog, proc.
	Hektar				Hektar		
Hela Sverige.....	40,584,532	17,659,200	44	Vännäs	62,790	27,709	44
Vesterbottens län *	5,386,498	2,120,703	39	Säfvar med Holmö kapell	64,108	37,655	58
Tingslag.				3. Degerfors ...	280,920	185,815	66
1. Nordmalings o. Bjurh. ...	225,990	195,333	86	4. Bygdeå	89,387	49,010	55
2. Umeå	232,380	145,603	63	5. Nysätra	33,744	24,298	72
3. Degerfors ...	280,920	185,815	66	6. Löfångers ...	48,898	33,973	69
4. Bygdeå	89,387	49,010	55	7. Burträsk.....	230,377	75,214	33
5. Nysätra	33,744	24,298	72	8. Skellefteå landsf.	165,586	183,597	69
6. Löfångers ...	48,898	33,973	69	Byske	102,164		
7. Burträsk ...	230,377	75,214	33	Jörn	159,799	94,419	59
8. Skellefteå ...	427,549	278,016	65	9. Norsjö	179,962	77,053	43
9. Norsjö och Malå **	366,779	77,053	21	Malå **	186,817	?	?
10. Lycksele lapp- mark	1,950,310	604,526	31	10. Lycksele.....		263,471	49
11. Åsele lappm.	1,498,994	451,481	30	Örträsk ka- pell	565,865	13,999	
Socknar.				Stensele	699,191	208,826	
1. Nordmaling ...	114,686	98,463	86	Tärna kapell			
Bjurholm	111,304	96,870	87	Sorsele	685,254	118,230	17
2. Umeå landsf. }	105,482 }	80,239 }	76	11. Åsele	318,521	135,810	43
Holmsunds k. }				Fredrika	106,478	28,324	27
				Vilhelmina...	804,756	238,061	30
				Dorotea	269,239	49,286	18

* I samman för länet ingå städerna, som ega 381 hektar skog (hela yttnehållet = 1,170 hektar).

** Malå sockens skog ingår i Arvidsjaur.

Tab. Nr 22.

Vesterbottens län.

Trävaruutförseln (i kubikfot) från Umeå åren 1871—1883.

År.	Timmer, master, m. m. 8,3 tums (25 cm.).	Timmer, master, m. m. derunder.	Bjelkar och sparrar 6,6 tums (20 cm.).	Bjelkar och sparrar derunder.	Bräder och plankor.	Bräder och plankstump.	Summa.	D:o i kubik- meter.
1871	—	1,916	4,530	19,900	4,408,714	269,805	4,704,865	123,267
1872	—	1,470	9,857	—	5,347,175	303,486	5,661,988	148,344
1873	—	255	15,902	29,916	4,002,895	325,775	4,374,743	114,618
1874	1,885	689	4,854	68,638	4,480,074	392,055	4,948,195	129,643
1875	26,400	265	4,025	33,700	4,344,136	412,540	4,821,066	126,312
1876	116,555	20,820	35,601	117,179	4,065,393	539,368	4,894,916	128,247
1877	—	5,305	83,208	41,818	4,626,126	343,781	5,100,238	133,626
1878	39,402	825	55,378	300	3,021,480	240,043	3,357,428	87,965
1879	—	1,060	20,355	47,241	3,851,501	321,442	4,241,599	111,130
1880	34,290	3,654	108,842	190,455	4,764,301	561,162	5,662,704	148,363
1881	63,985	1,490	308,389	262,587	3,891,167	471,579	4,999,197	130,979
1882	—	—	497,479	441,439	4,829,435	388,418	6,156,771	161,307
1883	—	38	548,552	414,088	3,759,453	443,235	5,165,366	135,333
<i>Årligt medeltal.</i>								
1871—75	5,657	919	7,834	30,431	4,516,599	340,732	4,902,172	128,437
1876—80	38,049	6,333	60,677	79,399	4,065,760	401,159	4,651,377	121,866
1881—83	21,328	509	451,473	372,705	4,160,018	434,411	5,440,444	142,540

Tab. Nr 23.

Vesterbottens län.

Antalet sågverk och deras taxeringsvärde samt för dem beskattad inkomst
år 1884.

O m r å d e.	Antal sågverk.	Taxerings- värde, 1884 å sågverk, lastageplatser och åbyggnader.	Beskattning för 1884. Af taxerings- nämnden uppskattad inkomst.
		Kronor.	Kronor.
Vesterbottens län	129	2,078,250	416,009
Fögderier.			
Första fögderiet	39	1,070,650	203,100
Andra fögderiet	89	994,200	177,409
Lappmarksfögderiet	—	—	—
Tingslag.			
1. Nordmalings och Bjurholms	14	415,800	74,500
2. Umeå	6	635,700	127,100
3. Degerfors	14	6,150	—
4. Bygdeå	5	13,000	1,500
5. Nysätra	2	2,500	—
6. Löfångers	4	5,700	—
7. Burträsk	22	43,500	2,800
8. Skellefteå	47	935,400	174,609
9. Norsjö och Malå	14	7,100	—
10. Lycksele lappmarks	—	—	—
11. Åsele »	—	—	—
Umeå stad	1	13,400	35,500
Skellefteå stad	—	—	—
Socknar.			
1. Nordmaling	11	413,500	74,500
Bjurholm	3	2,300	—

Tab. Nr 23. (Forts.)

O m r å d e.	Antal sågverk.	Taxerings- värde, 1884 å sågverk, lastageplatser och åbyggnader.	Beskattning för 1884.
			Af taxerings- nämnden uppskattad inkomst.
		Kronor.	Kronor.
2. Umeå landsförsamling.....	3	627,100	126,300
Säfvar	3	8,600	800
3. Degerfors	14	6,150	—
4. Bygdeå	5	13,000	1,500
5. Nysätra	2	2,500	—
6. Löfånger	4	5,700	—
7. Burträsk	22	43,500	2,800
8. Skellefteå landsförsamling	28	533,000	42,397
Byske	14	399,000	132,000
Jörn	5	3,400	212
9. Norsjö	10	5,900	—
Malå	4	1,200	—

Tab. Nr 24.

Vesterbottens län.

Tulluppbörden vid Umeå Tullkammare åren 1871—1883.

År.	Kronor.	År.	Kronor.	År.	Kronor.
1871	40,753	1876	35,143	1881	39,931
1872	33,922	1877	34,099	1882	44,570
1873	48,310	1878	34,513	1883	43,637
1874	36,413	1879	22,996		
1875	32,394	1880	27,060		

Medeltal årligen 1871—1875 Kr. 38,358.

» » 1876—1880 » 30,762.

» » 1881—1883 » 42,713.

Anmärkningar till tabellerna N:ris 13—24.

Tab. 13. Siffrorna hemtade ur Bidrag till Sveriges Officiela Statistik A) Befolkningsstatistik; ny följd; XXII: 2, — utom sista kolumnen för socknarna, hvilka tal särskildt beräknats.

Folkmängden 1880 afser respektiva tingslag inom deras verkliga gränser,* alltså med iakttagande af vissa socknars fördelning på olika tingslag.

Tab. 14. Folkmängdsbeloppen äro angifna i öfverensstämmelse med Bidrag till Sveriges Officiela Statistik A) XXII: 2, utom för 1884, för hvilket år siffrorna direkt hemtats ur presterskapets summariska redogörelser.

För 1810 äro Arvidsjaurs och Arjeplogs socknar (1,528 inbyggare) från-räknade länet och Norsjö och Malå tingslag samt öfverflyttade till Norrbottens län; Malå kapell, hvars folkmängd ingick i Arvidsjaurs socken, antages till 200 personer. För 1840 och 1860 är Malå kapell räknadt till länet och Norsjö och Malå tingslag med en folkmängd af 400 år 1840 och 680 år 1860.

Tab. 15. Den mindre skiljaktigheten, som i fråga om folkmängden förekommer mellan denna och föregående tabeller, har sin grund deri, att länsdelarne af Anundsjö och Täsjö äro alldeles uteslutna vid beräkningen af 1860 års folkmängd. Uppgifterna angående födde och aflidne äro hemtade: för åren 1861—70 ur Bidrag etc. A) XII: 2, och för åren 1871—80 ur A) XXII: 2.

Tab. 16. Uppgifterna om odlad jord (åker och trädgård) och äng äro hemtade ur Hushållningssällskapets berättelse för 1871. Uppgifterna om yttinnehållet ur Statistisk Tidskrift, häft. 47.

Tab. 17. Tabellen är hemtad ur Statistisk Tidskrift, häft. 66. Arealen af odlad jord är den för år 1871 uppgifna (se tab. 16), höjd med 10 proc. Naturlig äng = 1871 års siffror (se tab. 16). Kreatursstocken 1880 reducerad till »nötkreatursenheter» efter den beräkningsgrund, som är angifven i 1877 års jordbruksstatistik. Dessutom hafva tillagts 30 renar för hvarje lapp inom befolkningen, hvarjemte 5 renar antagits motsvara 1 nötkreatur.

Tab. 18. Folkmängden 1805 enligt Bidrag etc. A) XXII: 2. Åkerjord och kreatursstock år 1805 enligt officiela uppgifter, förvarade i Statistiska Centralbyrån. Reduktionen till nötkreatursenheter endast ungefärlig, emedan 1805 års uppgifter ej skilja mellan vuxna hästar och unghästar samt ej angifva antalet getter och svin. Getternas samt renarnes antal har då antagits lika med antalet år 1880, svinens och unghästarnes lika med hälften af 1880 års tal.

* Sådana dessa äro angifna i nämnda häfte af Bidr. till Sveriges Off. Statistik.

Uppgift om åkerjorden för hela riket år 1871 är hemtad ur detta års jordbruksstatistik. Kreatursstocken 1880 ur Statistisk Tidskrift, häft. 66.

Tab. 19. Ur Hushållningssällskapets berättelse för år 1882. Reduktionen till rågvärde är gjord efter de grunder, som angifvas i 1877 års jordbruksstatistik.

Tab. 20. Ur Hushållningssällskapets berättelse för 1883.

Tab. 21. Hela arealen (land) är hemtad ur Bidrag etc. A) XXII: 2. Reduktion till hektar: 1 svensk qvadratmil = 11,424,7 hektar. — Arealen af skogbärande mark ur Skogskomiténs betänkande af 1870. Reduktion till hektar: 1 qvadratref = 0,0882 hektar.

Tab. 22. Efter Bidrag till Sveriges Officiela Statistik, Litt. F. Från och med 1881 lemnas uppgifterna i kubikmeter. Vid reduktionen har 1 kubikfot antagits = 0,0262 kubikmeter och 1 kubikmeter = 38,2 kubikfot.

Tab. 23. Uppgifterna äro utdragna ur till Statistiska Centralbyrån inkomna uppgifter för utarbetande af en statistik angående den politiska rösträtten.

Tab. 24. Efter Bidrag till Sveriges Officiela Statistik, Litt. F.

Tab. Nr 25.

Norrbottens län.

Yttnnehåll, folkmängd (1880) och folkmängdstäthet.

O m r å d e.	Yttnnehåll, svenska qvadratmil.			Folkmängd 1880.	Inbyggare på hvarje qv.-mil land.
	Land.	Vatten.	Summa.		
Hela Sverige	3,552,36	317,57	3,869,93	4,565,668	1,285
Norrbottens län *	855,1362	58,7906	913,9268	90,761	106
Tingslag.					
Piteå	40,4666	2,5519	43,0185	16,597	410
Arvidsjaur lappmarks	49,757	3,552	53,309	3,164	64
Arjeplogs »	114,251	14,281	128,532	1,352	12
Neder-Luleå	9,3156	1,0327	10,3483	10,105	1,085
Öfver-Luleå	24,3010	1,3421	25,6431	8,386	345
Jockmocks lappmarks	159,052	10,883	169,935	2,522	16
Råneå	17,6568	1,3904	19,0472	7,135	404
Neder-Kalix	14,7822	1,0499	15,8321	9,419	637
Öfver-Kalix	23,8552	1,3875	25,2427	4,217	177
Gällivare lappmarks	138,639	9,880	148,519	3,253	23
Neder-Torneå och Karl Gust.	7,6963	0,4425	8,1388	5,630	732
Öfver-Torneå	20,5568	1,1595	21,7163	4,940	240
Korpilombolo	12,9272	0,3171	13,2443	1,415	109
Pajala	55,324	1,592	56,916	3,903	71
Juckasjärvi lappmarks	165,832	7,920	173,752	1,973	20
Enontekis »				1,293	
Socknar					
Piteå landsförsamling	26,5096	1,7324	28,2420	13,682	516
Elfsby	13,9570	0,8195	14,7765	2,915	209
Arvidsjaur	49,757	3,552	53,309	3,164	64
Arjeplog	114,251	14,281	128,532	1,352	12
Neder-Luleå	9,3156	1,0327	10,3483	10,105	1,085
Öfver-Luleå	24,3010	1,3421	25,6431	8,386	345
Jockmock	159,052	10,883	169,935	2,092	16
Qvickjocks kapell				430	

* I summan för länet ingå städerna (0,8825 qv.-mil land, 0,0106 qv.-mil vatten och 6,496 inb.).

Tab. Nr 25. (Forts.)

O m r å d e.	Yttinnehåll, svenska kvadrathil.			Folkmängd 1880.	Inbyggare på hvarje qv.-mil land.
	Land.	Vatten.	Summa.		
Råneå	17,6568	1,3904	19,0472	7,135	404
Neder-Kalix	14,7822	1,0499	15,8321	9,419	637
Öfver-Kalix	23,8552	1,3875	25,2427	4,217	177
Gellivare	138,639	9,880	148,519	3,253	23
Neder-Torneå	3,6636	0,1855	3,8491	2,347	641
Karl Gustaf	3,8737	0,2554	4,1291	2,244	579
Öfver-Torneå	12,8976	0,5838	13,4814	2,942	228
Hietaniemi	7,6592	0,5757	8,2349	1,998	261
Korpilombolo kapell	12,9272	0,3171	13,2443	1,415	109
Pajala	55,324	1,592	56,916	3,903	71
Juckasjärvi	165,832	7,920	173,752	1,973	20
Enontekis				1,293	

Tab. Nr 26.

Norrbottens län.

Folkmängd och folkökning 1810—1884.

O m r å d e.	Folkmängd.					Folkökning, %	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
Norrbottens län	33,930	48,928	68,545	90,761	95,340	181	39
nemligen:							
Kustlandet	28,422	41,567	57,935	77,204	80,791	184	39
Lappmarken	5,508	7,361	10,610	13,557	14,549	164	37
Fögderier.							
Piteå	7,390	11,113	15,526	21,113	22,534	205	45
Luleå	8,394	11,860	15,997	21,013	21,622	158	35
Kalix	8,715	12,606	17,812	24,024	25,177	189	41
Torneå	7,924	11,038	15,403	18,115	18,961	139	23
Tingslag.							
Piteå	5,862	8,952	12,253	16,597	17,601	200	44
Arvidsjaurs lappmarks	771	1,216	2,046	3,164	3,454	348	69
Arjeplogs »	757	945	1,227	1,352	1,479	95	21
Neder-Luleå	7,062	6,432	8,283	10,105	10,142	166	22
Öfver-Luleå		3,861	5,809	8,386	8,651		49
Jockmocks lappmarks	1,332	1,567	1,905	2,522	2,829	112	49
Råneå	2,465	3,910	5,487	7,135	7,298	196	33
Neder-Kalix	3,473	4,961	6,969	9,419	10,006	188	44
Öfver-Kalix	1,537	2,123	2,913	4,217	4,463	190	53
Gellivare lappmarks	1,240	1,612	2,443	3,253	3,410	175	40
Neder-Torneå o. Karl Gustafs	2,334	3,517	4,280	4,591	4,652	99	9
Öfver-Torneå	2,924	3,556	4,164	4,940	5,132	76	23
Korpilombolo	—	962	1,415	1,530	—	—	59
Pajala	1,258	1,944	3,008	3,903	4,270	239	42
Juckasjärvi lappmarks	965	1,250	1,750	1,973	2,065	114	18
Enontekis »	443	771	1,239	1,293	1,312	196	6

Tab. Nr 26. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.					Folkökning, %	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
Socknar.							
<i>Piteå tingslag.</i>							
Piteå landsförsamling -----	5,862	{	7,869	10,451	13,682	200	{
Elfsby -----			1,083	1,802	2,915		
<i>Arvidsjaur lappm. t:g.</i>							
Arvidsjaur -----	771	1,216	2,026	3,164	3,454	348	70
Länsdel af Norsjö -----	—	—	20	—	—	—	—
<i>Arjeplogs lappm. t:g.</i>							
Arjeplog -----	757	945	1,207	1,352	1,479	95	23
Länsdel af Sorsele -----	—	—	20	—	—	—	—
<i>Neder-Luleå tingslag.</i>							
Neder-Luleå -----	7,062	{	6,432	8,283	10,105	166	{
<i>Öfver-Luleå tingslag.</i>							
Öfver-Luleå -----	3,861	5,809	8,386	8,651	49		
<i>Jockmocks lappm. tingslag.</i>							
Jockmock -----	636	1,006	1,378	2,092	2,379	274	73
Qvickjocks kapell -----	696	561	527	430	450	— 55	— 17
<i>Råneå tingslag.</i>							
Råneå -----	2,465	3,910	5,487	7,135	7,298	196	33
<i>Neder-Kalix tingslag.</i>							
Neder-Kalix -----	3,473	4,961	6,969	9,419	10,006	188	44
<i>Öfver-Kalix tingslag.</i>							
Öfver-Kalix -----	1,537	2,123	2,913	4,217	4,463	190	53
<i>Gellivare lappm. tingslag.</i>							
Gellivare -----	1,240	1,612	2,443	3,253	3,410	175	40
<i>Neder-Torneå o. Karl Gust. t.</i>							
Neder-Torneå -----	1,237	1,986	1,995	2,347	2,403	94	20
Karl Gustaf -----	1,097	1,531	2,285	2,244	2,249	105	— 2

Tab. Nr 26. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.					Folkökning, %.	
	1810	1840	1860	1880	1884	1811—84	1861—84
<i>Öfver-Torneå tingslag.</i>							
Öfver-Torneå	1,808	2,113	2,368	2,942	3,091	71	31
Hietaniemi	1,116	1,443	1,796	1,998	2,041	83	14
<i>Korpilombolo tingslag.</i>							
Korpilombolo kapell *	—	—	962	1,415	1,530	—	59
<i>Pajala tingslag.</i>							
Pajala	1,258	1,944	3,008	3,903	4,270	239	42
<i>Juckasjärvi lappm. t.g.</i>							
Juckasjärvi	965	1,250	1,750	1,973	2,065	114	18
<i>Enontekis lappm. tingslag.</i>							
Enontekis	443	771	1,239	1,293	1,312	196	6
<i>Städer.</i>							
Luleå	873	1,139	1,516	3,120	3,306	279	118
Piteå	634	1,172	1,554	2,337	2,557	303	65
Haparanda **	—	—	737	1,039	1,183	—	61

* Korpilombolo kapell bildades 1856 ur Öfver-Torneå, Öfver-Kalix och Pajala socknar.

** Ingick förut med sin folkmängd i Neder-Torneå församling.

Norrbottens län.

Födde och aflidne samt folkökning och omflyttning under åren 1861—1880.

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1861—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Aflidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfver- skottafin- (+) eller utflytt- ning (—).
Norrbottens län	68,505	90,761	58,465	34,618	23,847	22,256	—1,591
nemligen:							
Kustlandet	57,935	77,204	50,351	29,921	20,430	19,269	—1,161
Lappmarken	10,570	13,557	8,114	4,697	3,417	2,987	— 430
Fögderier.							
Piteå	15,486	21,113	13,177	6,870	6,307	5,627	— 680
Luleå	15,997	21,013	13,041	7,493	5,548	5,016	— 532
Kalix	17,812	24,024	16,389	9,731	6,658	6,212	— 446
Torneå	15,403	18,115	12,508	8,217	4,291	2,712	—1,579
Tingslag.							
Piteå	12,253	16,597	10,419	5,621	4,798	4,344	— 454
Arvidsjaurs lappmarks	2,026	3,164	1,963	812	1,151	1,138	— 13
Arjeplogs »	1,207	1,352	795	437	358	145	— 213
Neder-Luleå	8,283	10,105	6,021	3,690	2,331	1,822	— 509
Öfver-Luleå	5,809	8,386	5,683	2,956	2,727	2,577	— 150
Jockmocks lappmarks	1,905	2,522	1,337	847	490	617	+ 127
Råneå	5,487	7,135	5,095	3,129	1,966	1,648	— 318
Neder-Kalix	6,969	9,419	6,357	3,921	2,436	2,450	+ 14
Öfver-Kalix	2,913	4,217	2,811	1,359	1,452	1,304	— 148
Gellivare lappmarks	2,443	3,253	2,126	1,322	804	810	+ 6
Neder-Torneå och Karl Gust.	4,280	4,591	3,387	2,548	839	311	— 528
Öfver-Torneå	4,164	4,940	3,522	2,166	1,356	776	— 580
Korpilombolo	962	1,415	1,104	709	395	453	+ 58
Pajala	3,008	3,903	2,602	1,515	1,087	895	— 192
Juckasjärvi lappmarks	1,750	1,973	1,166	680	486	223	— 263
Enontekis »	1,239	1,293	727	599	128	54	— 74

Tab. Nr 27. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1861—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Afödne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfver- skottafin- (+) eller utflytt- ning (—).
Socknar.							
<i>Piteå tingslag.</i>							
Piteå landsförsamling	10,451	13,682	8,443	4,722	3,721	3,231	— 490
Elfsby	1,802	2,915	1,976	899	1,077	1,113	+ 36
<i>Arvidsjaurs lappm. t.g.</i>							
Arvidsjaur	2,026	3,164	1,963	812	1,151	1,138	— 13
<i>Arjeplogs lappm. tingslag.</i>							
Arjeplog	1,207	1,352	795	437	358	145	— 213
<i>Neder-Luleå tingslag.</i>							
Neder-Luleå	8,283	10,105	6,021	3,690	2,331	1,822	— 509
<i>Öfver-Luleå tingslag.</i>							
Öfver-Luleå	5,809	8,386	5,683	2,956	2,727	2,577	— 150
<i>Jockmocks lappm. tingslag.</i>							
Jockmock	1,378	2,092	1,142	659	483	714	+ 231
Qvickjocks kapell	527	430	195	188	7	— 97	— 104
<i>Råneå tingslag.</i>							
Råneå	5,487	7,135	5,095	3,129	1,966	1,648	— 318
<i>Neder-Kalix tingslag.</i>							
Neder-Kalix	6,969	9,419	6,357	3,921	2,436	2,450	+ 14
<i>Öfver-Kalix tingslag.</i>							
Öfver-Kalix	2,913	4,217	2,811	1,359	1,452	1,304	— 148
<i>Gellivare lappm. tingslag.</i>							
Gellivare	2,443	3,253	2,126	1,322	804	810	+ 6
<i>Neder-Torneå o. Karl Gust. t.</i>							
Neder-Torneå	1,995	2,347	1,634	1,211	423	352	— 71
Karl Gustaf	2,285	2,244	1,753	1,337	416	— 41	— 457

Tab. Nr 27. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.		Under åren 1861—1880.				
	1860	1880	Lefvande födde.	Aflidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Således: Öfver- skottafin- (+) eller utflytt- ning (—).
<i>Öfver-Torneå tingslag.</i>							
Öfver-Torneå	2,368	2,942	2,034	1,225	809	574	— 235
Hietaniemi	1,796	1,998	1,488	941	547	202	— 345
<i>Korpilombolo tingslag.</i>							
Korpilombolo kapell	962	1,415	1,104	709	395	453	+ 58
<i>Pajala tingslag.</i>							
Pajala	3,008	3,903	2,602	1,515	1,087	895	— 192
<i>Juckasjärvi lappm. t:g.</i>							
Juckasjärvi	1,750	1,973	1,166	680	486	223	— 263
<i>Enontekis lappm. tingslag.</i>							
Enontekis	1,239	1,293	727	599	128	54	— 74
<i>Städer.</i>							
Luleå	1,516	3,120	1,455	957	498	1,604	+ 1,106
Piteå	1,554	2,337	1,223	837	386	783	+ 397
Haparanda	737	1,039	672	513	159	302	+ 143

Tab. Nr 27. (Forts.)

O m r å d e.	Medel- folkmängd 1861—1880.	1861—80 årligen på 1,000 inbyggare.				
		Lefvande födde.	Affidne.	Öfver- skott af födde.	Folk- ökning.	Öfver- skott af in- eller utflytt- ning.
Hela Sverige.....	4,233,000	30,9	19,2	11,7	8,3	— 3,4
Norrbottnens län	78,500	37,2	22,0	15,2	14,2	— 1,0
Tingslag.						
Piteå	14,300	36,4	19,7	16,7	15,2	— 1,5
Arvidsjaurs lappmarks.....	2,600	37,7	15,8	21,9	21,9	— 0,0
Arjeplogs »	1,300	30,8	16,9	13,9	5,4	— 8,5
Neder-Luleå	9,000	33,4	20,6	12,8	10,1	— 2,7
Öfver-Luleå	7,100	40,0	20,8	19,2	18,2	— 1,0
Jockmocks lappmarks	2,100	31,9	20,0	11,9	14,8	+ 2,9
Råneå	6,200	41,1	25,2	15,9	13,2	— 2,7
Neder-Kalix	8,000	39,8	24,5	15,3	15,4	+ 0,1
Öfver-Kalix	3,600	39,2	18,9	20,3	18,1	— 2,2
Gällivare lappmarks.....	2,800	37,9	23,6	14,3	14,6	+ 0,3
Neder-Torneå och Karl Gustafs	4,300	39,3	29,5	9,8	3,7	— 6,1
Öfver-Torneå	4,500	39,1	24,0	15,1	8,7	— 6,4
Korpilombolo	1,200	45,8	29,2	16,6	19,2	+ 2,6
Pajala	3,400	38,2	22,4	15,8	13,2	— 2,6
Juckasjärvi lappmarks.....	1,800	32,2	18,9	13,3	6,1	— 7,2
Enontekis »	1,300	27,7	23,1	4,6	2,8	— 2,3
Luleå.....	2,200	33,2	21,8	11,4	36,4	+ 25,0
Piteå	1,900	32,1	22,1	10,0	20,5	+ 10,5
Haparanda	900	37,8	28,9	8,9	16,7	+ 7,8

Norrbottens län.

Arealen af odlad jord och naturlig äng år 1884.

O m r å d e.	Ytimnehåll (land) tunnland.	Deraf		O m r å d e.	Ytimnehåll (land) tunnland.	Deraf	
		odlad jord.	naturlig äng.			odlad jord.	naturlig äng.
Norrbottens län *	19,956,849	57,888	346,057	Socknar.			
Tingslag.				Piteå landsförs....	961,563	11,421	38,946
				Elfsby		1,689	11,604
Piteå	961,563	13,110	50,550	Arvidsjaur.....	1,151,519	1,982	56,357
Arvidsjaur's lappm.	1,151,519	1,982	56,357	Arjeplogs	2,765,571	394	7,183
Arjeplogs »	2,765,571	394	7,183	Neder-Luleå	215,599	9,283	27,911
Neder-Luleå	215,599	9,283	27,911	Öfver-Luleå	562,395	8,414	26,411
Öfver-Luleå	562,395	8,414	26,411	Jockmock	3,680,918	1,680	15,268
Jockmocks lappm.	3,680,918	1,680	15,268	Qvickjocks kap....		1,680	15,268
Råneå	408,633	3,790	21,366	Råneå	408,633	3,790	21,366
Neder-Kalix	342,098	4,696	23,732	Neder-Kalix	342,098	4,696	23,732
Öfver-Kalix.....	547,259	1,690	17,071	Öfver-Kalix	547,259	1,690	17,071
Gellivare lappm....	3,208,502	1,718	14,186	Gellivare	3,208,502	1,718	14,186
Neder-Torneå	174,451	3,399	21,268	Neder-Torneå ...	84,795	1,745	9,589
Öfver-Torneå	503,288	2,237	21,911	Karl Gustaf	89,656	1,654	11,679
Korpilombolo	296,622	375	10,866	Öfver-Torneå.....	503,288	1,140	13,268
Pajala	1,280,355	2,174	24,808	Hietaniemi		1,097	8,643
Juckasjärvi lappm.	3,837,826	580	4,815	Korpilombolo ...	296,622	375	10,866
Enontekis »		155	1,727	Pajala	1,280,355	2,174	24,808
				Juckasjärvi	3,837,826	580	4,815
				Enontekis		155	1,727

* I summan för länet ingå städerna (20,250 tld, hvaraf 2,211 tld åker och 627 tld äng).

Norrbottens län.

Norrbottens läns uppodling samt relativa åkervidd och kreatursantal.

O m r å d e.	Yttinnehåll, qvkm (land).	Folkmängd 1880	H e k t a r		Nötkreaturs- enheter.	På 100 hektar land komma		Mot 100 inb. svara	
			odlad jord.	naturlig äng.		hektar odlad jord.	inh.	hektar odlad jord.	nötkre- aturs- en- heter.
Hela Sverige	406,721	4,565,668	2,986,160	1,905,640	2,945,666	7,4	11	65	64
Norrbottens län *	98,420	84,265	25,760	148,040	79,574	0,3	0,9	31	94
Tingslag.									
Piteå	4,747	16,597	6,150	25,000	8,772	1,3	3	37	53
Arvidsjaurs lappmarks ...	5,685	3,164	820	6,250	3,133	0,1	0,6	26	99
Arjeplogs »	13,653	1,352	180	3,540	3,671	0,01	0,1	13	272
Neder-Luleå	1,064	10,105	4,320	13,580	6,993	4	9	43	69
Öfver-Luleå	2,777	8,386	4,020	12,950	7,553	1,4	3	48	90
Jockmocks lappmarks ...	18,170	2,522	770	7,260	4,756	0,04	0,1	31	189
Råneå	2,017	7,135	1,775	10,500	3,287	0,9	4	25	46
Neder-Kalix	1,689	9,419	2,170	11,590	4,274	1,3	6	23	45
Öfver-Kalix	2,702	4,217	780	8,370	2,494	0,3	1,6	18	59
Gellivare lappmarks	15,839	3,253	730	7,050	7,087	0,05	0,2	23	218
Neder-Torneå	861	4,591	1,585	10,490	3,790	2	5	35	83
Öfver-Torneå	2,485	4,940	890	10,750	4,824	0,4	2	18	98
Korpilombolo	1,464	1,415	175	5,250	1,441	0,1	1	12	102
Pajala	6,321	3,903	1,040	12,230	3,479	0,2	0,6	27	89
Juckasjärvi lappmarks ...	12,631	1,973	280	2,380	6,101	0,02	0,2	14	309
Enontekis »	6,315	1,293	75	850	7,919	0,01	0,2	6	612

* Landshygden.

Tab. Nr 30.

Norrbottens län.

Folkmängd, åkerareal och kreatursstock år 1805 och i närvarande tid.

O m r å d e.	Folkmängd.		Åkerjord tunnland.		Kreatursstock (nötkr.-enheter).		Om 1805 års tal = 1, så är det nyaste talet för		
	1805	1884	1805	1884	1805	1880	folk- m.	åker- vidd.	krea- turst.
Hela Sverige	2,422,039	4,644,448	1,370,580	6,105,854	2,000,000	2,945,666	1,9	4,5	1,5
Norrbottens län *	35,398	95,340	7,162	57,888	59,490	80,417	2,7	8,1	1,4
Tingslag.									
Piteå	6,151	17,601	1,500	13,110	6,221	8,772	2,9	8,7	1,4
Arvidsjaur's lappm.	712	3,454	99	1,982	1,825	3,133	4,9	20,0	1,7
Arjeplogs »	669	1,479	?	394	3,077	3,671	2,2	?	1,2
Neder-Luleå	7,742	18,793	1,775	17,697	8,918	14,546	2,4	10,0	1,6
Öfver-Luleå.....									
Jockmocks lappm.	1,294	2,829	50	1,680	3,545	4,756	2,2	33,6	1,3
Råneå	2,497	7,298	400	3,790	3,156	3,287	2,9	9,5	1,0
Neder-Kalix	3,497	10,006	433	4,696	3,238	4,274	2,9	10,8	1,3
Öfver-Kalix	1,481	4,463	225	1,690	2,317	2,494	3,0	7,5	1,1
Gellivare lappm.	1,272	3,410	60	1,718	5,028	7,087	2,7	28,6	1,4
Neder-Torneå	2,724	4,652	1,471	3,399	3,408	3,790	1,7	2,3	1,1
Öfver-Torneå	2,836	5,132	775	2,237	2,979	4,824	1,8	2,9	1,6
Korpilombolo	—	1,530	—	375	—	1,441	—	—	—
Pajala	1,290	4,270	312	2,174	1,835	3,479	3,3	7,0	1,9
Juckasjärvi	953	2,065	?	580	5,345	6,101	2,2	?	1,1
Enontekis	434	1,312	?	155	7,775	7,919	3,0	?	1,0
Socknar.									
Piteå landsförs. med Elfsby	6,151	17,601	1,500	13,110	6,221	8,772	2,9	8,7	1,4
Arvidsjaur	712	3,454	99	1,982	1,825	3,133	4,9	20,0	1,7
Arjeplogs	669	1,479	?	394	3,077	3,671	2,2	?	1,2
Luleå landsförs....	7,742	18,793	1,775	17,697	8,918	14,546	2,4	10,0	1,6

* I summan för länet ingå städerna med 1,846 inb. år 1805 och 7,046 år 1884, 62 tld åker år 1805 och 2,211 år 1884 samt omkring 823 nötkr.-enh. år 1805 och 843 år 1880.

Tab. Nr 30. (Forts.)

O m r å d e.	Folkmängd.		Åkerjord tunnland.		Kreatursstock (nötkr.-enheter).		Om 1885 års tal = 1, så är det nyaste talet för		
	1805	1884	1805	1884	1805	1880	folk- m.	åker- vidd.	krea- turst.
Jockmock med Qvickjocks kapell	1,294	2,829	50	1,680	3,545	4,756	2,2	33,6	1,3
Råneå	2,497	7,298	400	3,790	3,156	3,287	2,9	9,5	1,0
Neder-Kalix	3,497	10,006	433	4,696	3,238	4,274	2,9	10,8	1,3
Öfver-Kalix	1,481	4,463	225	1,690	2,317	2,494	3,0	7,5	1,1
Gellivare	1,272	3,410	60	1,718	5,028	7,087	2,7	28,6	1,4
Neder-Torneå	1,416	2,403	961	1,745	2,198	1,870	1,7	1,8	—
Karl Gustaf	1,308	2,249	510	1,654	1,210	1,920	1,7	3,2	1,6
Öfver-Torneå	1,674	3,091	300	1,140	1,542	2,588	1,8	3,8	1,7
Hietaniemi	1,162	2,041	475	1,097	1,437	2,236	1,8	2,3	1,6
Korpilombolo	—	1,530	—	375	—	1,441	—	—	—
Pajala	1,290	4,270	312	2,174	1,835	3,479	3,3	7,0	1,9
Juckasjärvi	953	2,065	?	580	5,345	6,101	2,2	?	1,1
Enontekis	434	1,312	?	155	7,775	7,919	3,0	?	1,0

Tab. Nr 31.

Norrbottens län.

Skörden (i kubikfot) år 1884.

O m r å d e.	Hela skörden af säd och rotfr. reducerad till råg.	Råg.	Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Potatis.	Län, lisp.	Hö, cetr.
Norrbottens län* ...	1,449,926	52,006	1,327,528	68,116	1,789	582,246	36	3,560,030
Tingslag.								
Piteå	313,618	34,810	261,077	27,950	800	92,950	27	621,200
Arvidsjaur lappm.	56,154	280	54,160	—	—	26,250	—	146,900
Arjeplogs »	12,942	—	9,780	—	—	16,000	—	44,200
Neder-Luleå	213,818	5,355	200,040	14,500	—	68,918	3	439,500
Öfver-Luleå	211,405	3,780	199,920	10,250	—	78,000	2	415,150
Jockmocks lappm.	18,007	66	15,540	—	—	14,995	—	129,000
Råneå	90,117	1,350	77,490	4,296	196	61,420	2	210,600
Neder-Kalix	117,157	2,460	106,645	6,800	595	51,510	2	275,800
Öfver-Kalix	55,322	532	54,725	—	198	19,200	—	159,500
Gellivare lappm.	35,490	168	33,129	—	—	19,800	—	178,500
Neder-Torneå	96,728	1,003	96,460	1,920	—	26,988	—	240,000
Öfver-Torneå	84,965	405	84,695	800	—	27,990	—	315,880
Korpilombolo	20,671	—	21,235	—	—	5,440	—	67,900
Pajala	66,321	120	66,742	—	—	22,100	—	186,800
Juckasjärvi	16,917	—	15,795	—	—	10,237	—	75,300
Enontekis	1,619	—	—	—	—	6,475	—	21,500
Socknar.								
Piteå landsförs.	263,411	29,410	219,725	25,000	800	71,500	25	509,600
Elfsby	50,207	5,400	41,352	2,950	—	21,450	2	111,600
Arvidsjaur	56,154	280	54,160	—	—	26,250	—	146,900
Arjepluog	12,942	—	9,780	—	—	16,000	—	44,200
Neder-Luleå	213,818	5,355	200,040	14,500	—	68,918	3	439,500
Öfver-Luleå	211,405	3,780	199,920	10,250	—	78,000	2	415,150
Jockmock	18,007	66	15,540	—	—	14,995	—	129,000

* I summan för länet ingå städerna med 1,677 kubikfot råg, 30,095 kubikfot korn, 1,600 kubikfot hafre, 33,973 kubikfot potatis och 32,300 centner hö; skörden i rågvärde = 38,675 kubikfot.

Tab. Nr 31. (Forts.)

O m r å d e.	Hela skör- den af säd och rotfr. reducerad till råg.	Råg.	Korn.	Hafre.	Bland- säd.	Potatis.	Lån, hsp.	Hö, ctr.
Råneå	90,117	1,350	77,490	4,296	196	61,420	2	210,600
Neder-Kalix	117,157	2,460	106,645	6,800	595	51,510	2	275,800
Öfver-Kalix	55,322	532	54,725	—	198	19,200	—	159,500
Gellivare	35,490	168	33,129	—	—	19,800	—	178,500
Neder-Torneå	48,966	527	49,000	1,050	—	12,688	—	119,000
Karl Gustaf	47,762	476	47,460	870	—	14,300	—	121,000
Öfver-Torneå	49,759	135	51,740	300	—	9,450	—	171,980
Hietaniemi	35,206	270	32,955	500	—	18,540	—	143,900
Korpilombolo	20,671	—	21,235	—	—	5,440	—	67,900
Pajala	66,321	120	66,742	—	—	22,100	—	186,800
Juckasjärvi	16,917	—	15,795	—	—	10,237	—	75,300
Enontekis	1,619	—	—	—	—	6,475	—	21,500

Tab. Nr 32.

Norrbottens län.

Antalet vid 1884 års slut underhållna kreatur.

O m r å d e.	Hästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ugnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.	Renar.
Norrbottens län*	9,270	41	1,065	33,239	6,668	34,269	1,411	3,109	171,500
Tingslag.									
Piteå	1,632	4	137	6,106	1,165	2,390	305	2,496	—
Arvidsjaurs lappmarks	442	—	84	1,072	224	2,142	83	6	7,000
Arjeplogs »	85	5	30	400	65	750	200	—	13,000
Neder-Luleå	1,100	1	80	4,000	1,200	4,800	30	100	—
Öfver-Luleå	1,530	1	72	3,465	520	4,000	33	165	3,500
Jockmocks lappmarks...	494	2	41	755	194	2,000	200	16	22,300
Råneå	609	2	62	1,780	310	2,250	150	45	500
Neder-Kalix	688	1	75	2,610	512	2,360	200	110	250
Öfver-Kalix	358	1	44	1,437	236	2,585	—	8	2,500
Gällivare lappmarks ...	490	2	75	1,375	370	2,620	60	—	38,000
Neder-Torneå	487	4	87	2,645	500	1,500	55	23	650
Öfver-Torneå	604	3	84	3,510	660	2,560	11	32	200
Korpilombolo	166	—	20	630	140	640	—	—	2,400
Pajala	400	15	130	1,751	425	2,400	20	7	4,900
Juckasjärvi	83	—	26	908	85	850	30	—	28,300
Enontekis	10	—	12	250	34	400	25	—	48,000
Socknar.									
Piteå landsförsamling...	1,300	4	100	5,200	1,000	1,300	120	2,400	—
Elfsby	332	—	37	906	165	1,090	185	96	—
Arvidsjaur	442	—	84	1,072	224	2,142	83	6	7,000
Arjeplog	85	5	30	400	65	750	200	—	13,000
Neder-Luleå	1,100	1	80	4,000	1,200	4,800	30	100	—
Öfver-Luleå	1,530	1	72	3,465	520	4,000	33	165	3,500
Jockmock	494	2	41	755	194	2,000	200	16	22,300

* I summan för länet ingå städerna med 92 hästar, 6 tjurar, 545 kor, 28 ungnöt, 22 får, 9 getter och 101 svin.

Tab. Nr 32. (Forts.)

O m r å d e.	Hästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.	Renar.
Råneå	609	2	62	1,780	310	2,250	150	45	500
Neder-Kalix	688	1	75	2,610	512	2,360	200	110	250
Öfver-Kalix	358	1	44	1,437	236	2,585	—	8	2,500
Gellivare	490	2	75	1,375	370	2,620	60	—	38,000
Neder-Torneå	242	2	43	1,245	215	800	45	15	250
Karl Gustaf	245	2	44	1,400	285	700	10	8	400
Öfver-Torneå	329	1	40	1,850	335	1,250	5	—	200
Hietaniemi	275	2	44	1,660	325	1,310	6	32	—
Korpilombolo	166	—	20	630	140	640	—	—	2,400
Pajala	400	15	130	1,751	425	2,400	20	7	4,900
Juckasjärvi	83	—	26	908	85	850	30	—	28,300
Enontekis	10	—	12	250	34	400	25	—	48,000

Tab. Nr 33.

Norrbottens län.

Arealen af den skogbärande marken.

O m r å d e.	Areal (land).	Deraf skog.	Skog. %.	O m r å d e.	Areal (land).	Deraf skog.	Skog. %.
	Hektar.				Hektar.		
Hela Sverige ...	40,584,532	17,659,200	44	Socknar.			
Norrbottens län*	9,769,675	2,674,740	27	1. Piteå landsf.	302,864	317,637	69
				Elfsby	159,455		
Tingslag.				2. Arvidsjaur**	568,459	327,409	58
1. Piteå	462,319	317,637	69	3. Arjepluog...	1,305,283	139,447	11
2. Arvidsjaur lappm. ...	568,459	327,409	58	4. Neder-Luleå	106,428	70,249	66
3. Arjepluogs lappm. ...	1,305,283	139,447	11	5. Öfver-Luleå	277,632	180,423	65
4. Neder-Luleå	106,428	70,249	66	6. Jockmock...	1,817,121	248,353	14
5. Öfver-Luleå	277,632	180,423	65	Qvickjocks kapell.....			
6. Jockmocks lappm. ...	1,817,121	248,353	14	7. Råneå	201,724	144,345	72
7. Råneå	201,724	144,345	72	8. Neder-Kalix	168,882	75,841	45
8. Neder-Kalix	168,882	75,841	45	9. Öfver-Kalix	272,539	134,189	49
9. Öfver-Kalix	272,539	134,189	49	10. Gellivare ...	1,583,909	365,878	23
10. Gellivare lappm. ...	1,583,909	365,878	23	11. Ned.-Torneå	41,856	21,402	51
11. Ned.-Torneå	86,112	41,310	48	Karl Gustaf	44,256	19,908	45
12. Öfv.-Torneå	234,855	117,236	50	12. Öfv.-Torneå	147,351	117,236	50
13. Korpilom- bolo	147,689	74,138	50	Hietaniemi	87,504		
14. Pajala	632,060	262,199	41	13. Korpilom- bolo	147,689	74,138	50
15. Juckasjärvi	1,894,581	168,553	9	14. Pajala	632,060	262,199	41
16. Enontekis...				15. Juckasjärvi	1,894,581	121,998	9
		16. Enontekis...	46,555				

* I summan för länet ingå städerna, egande 7,333 hektar skog (hela yttinnehållet = 10,082 hektar).

** + Måla skog.

Tab. Nr 34 A.

Norrbottnens län.

Trävaruutförseln (i kubikfot) från Luleå åren 1871—1883.

År.	Timmer, master m. m. 8,3 tums (25 cm.).	Timmer, master m. m. derunder.	Bjelkar och sparrar 6,6 tums (20 cm.).	Bjelkar och sparrar derunder.	Bräder och plankor.	Bräd- och plank- stump.	Summa.	Dito i kubikmeter.
1871	—	300	527,151	878,275	2,251,574	19,285	3,676,585	96,327
1872	51	112	943,649	666,045	2,337,974	77,019	4,024,850	105,451
1873	—	—	826,655	1,161,472	1,823,786	27,240	3,839,153	100,586
1874	—	—	646,636	1,341,978	1,902,200	108,864	3,999,678	104,792
1875	588	601	402,214	691,146	1,680,899	47,536	2,822,984	73,962
1876	279	—	860,220	924,653	1,949,925	148,906	3,883,983	101,760
1877	—	16,995	773,260	719,258	3,466,218	126,493	5,102,224	133,678
1878	—	350	450,952	183,535	2,416,344	98,407	3,149,588	82,519
1879	—	940	450,778	90,720	3,017,163	360,383	3,919,984	102,704
1880	263	1,349	1,128,578	165,880	2,800,559	188,518	4,285,147	112,271
1881	115	955	1,642,485	78,348	2,276,682	182,290	4,180,875	109,539
1882	382	1,872	1,530,445	156,658	3,517,762	231,950	5,439,069	142,504
1883	115	649	1,320,116	89,388	3,078,500	320,116	4,808,884	125,993
<i>Årligt medeltal.</i>								
1871—75	128	203	669,261	947,783	1,999,286	55,989	3,672,650	96,223
1876—80	108	3,927	732,758	416,809	2,730,042	184,541	4,068,185	106,586
1881—83	204	1,159	1,497,682	108,131	2,957,648	244,785	4,809,609	126,012

Tab. Nr 34 B.

Norrbottens län.

Trävaruutförseln (i kubikfot) från Piteå åren 1871—1883.

År.	Timmer, master m. m. 8,3 tums (25 cm.).	Timmer, master m. m. derunder.	Bjelkar och sparrar 6,6 tums (20 cm.).	Bjelkar och sparrar derunder	Bräder och plankor.	Bräd- och plank- stump.	Summa.	Dito i kubikmeter.
1871	1,185	374	451,159	3,373,089	3,969,998	100,262	7,896,067	206,877
1872	590	226	607,291	3,651,563	5,408,294	53,508	9,721,472	254,703
1873	770	563	536,414	4,975,544	3,929,719	110,087	9,553,097	250,291
1874	120	2,040	457,953	4,467,636	4,123,928	109,658	9,161,335	240,027
1875	—	387	390,304	2,665,525	4,026,566	289,268	7,372,050	193,148
1876	357	20	432,220	3,958,399	4,559,131	227,705	9,177,832	240,459
1877	—	—	405,271	3,191,239	5,450,815	158,233	9,205,558	241,186
1878	250	1,512	233,533	2,455,079	4,277,870	244,258	7,212,502	188,968
1879	171	271	288,798	2,819,720	4,300,631	503,740	7,913,331	207,329
1880	100	1,576	416,746	4,166,430	5,670,468	227,486	10,482,806	274,650
1881	535	688	332,684	3,785,391	5,268,926	394,453	9,782,677	256,306
1882*	229	267	316,831	1,868,438	3,052,333	304,569	5,542,667	145,218
1883	802	191	197,341	424,058	2,576,552	204,523	3,403,467	89,171
<i>Årligt medeltal.</i>								
1871—75	533	718	488,624	3,826,671	4,291,701	132,557	8,740,804	229,009
1876—80	176	676	355,314	3,318,173	4,851,783	272,284	8,798,406	230,518
1881—83	522	382	282,285	2,025,962	3,632,604	301,182	6,242,937	163,565

* Minskningen under de båda senaste åren beror derpå, att Skellefteå under dessa år räknats såsom eget tullkammardistrikt, under det att exporten derifrån under föregående år ingår i Piteås.

Tab. Nr 34 C.

Norrbottens län.

Trävaruutförseln (i kubikfot) från Haparanda åren 1871—1883.

År.	Timmer, master m. m. 8,3 tums (25 cm.).	Timmer, master m. m. derunder.	Bjelkar och sparrar 6,6 tums (20 cm.).	Bjelkar och sparrar derunder.	Bräder och plankor.	Bräd- och plank- stump.	Summa.	Dito i kubikmeter.
1871	727	574	52,279	65,193	2,440,805	20,779	2,580,357	67,605
1872	—	977	112,734	9,403	2,872,401	33,565	3,029,080	79,362
1873	—	4,386	31,088	23,124	3,051,442	123,238	3,233,278	84,712
1874	—	1,000	51,936	27,168	2,587,978	62,307	2,730,389	71,536
1875	1,212	551	109,998	20,914	2,337,187	17,578	2,487,440	65,171
1876	872	—	182,009	12,811	2,654,103	206,956	3,056,751	80,087
1877	—	1,229	124,803	73,568	2,975,137	128,581	3,303,318	86,547
1878	1,680	—	60,127	82,925	2,546,765	73,536	2,765,033	72,444
1879	802	556	305,706	3,844	3,288,582	204,087	3,803,577	99,654
1880	1,565	470	416,314	938	3,215,141	208,174	3,842,602	100,676
1881	1,528	344	398,120	3,285	2,283,902	157,881	2,845,060	74,541
1882	2,407	115	491,787	16,655	3,579,760	138,666	4,229,390	110,810
1883	2,559	—	366,987	18,260	2,293,108	175,605	2,856,519	74,841
<i>Årligt medeltal.</i>								
1871—75	388	1,498	71,607	29,160	2,657,963	51,493	2,812,109	73,677
1876—80	984	451	217,792	34,817	2,935,945	164,267	3,354,256	87,882
1881—83	2,165	153	418,965	12,733	2,718,923	157,884	3,310,323	86,730

Norrbottens län.

Öfversigt af sågverkens antal och taxeringsvärde inom länet år 1884.

O m r å d e.	Antal sågverk.	Taxerings- värde 1884 å sågverk, lastageplatser och åbyggnader.	Beskattning för 1884. Af taxerings- nämnden uppskattad inkomst.
		Kronor.	Kronor.
Norrbottens län	48	1,626,500	?
Fögderier.			
Piteå	15	453,100	52,800
Luleå	12	616,800	?
Kalix	16	337,200	62,900
Torneå	5	219,400	10,000
Tingslag.			
1. Piteå	15	453,100	52,800
2. Arvidsjaurs lappmark	—	—	—
3. Arjeplogs »	—	—	—
4. Neder-Luleå	2	410,000	?
5. Öfver Luleå	10	206,800	?
6. Jockmocks lappmark	—	—	—
7. Råneå	12	142,200	20,000
8. Neder-Kalix	2	75,000	23,900
9. Öfver-Kalix	2	120,000	19,000
10. Gellivare lappmark	—	—	—
11. Neder-Torneå	1	135,900	2,000
12. Öfver-Torneå	2	67,000	1,500
13. Korpilombolo	1	10,000	3,500
14. Pajala	1	6,500	3,000
15. Juckasjärvi lappmark	—	—	—
16. Enontekis »	—	—	—
Luleå	2	37,500	15,750
Piteå	1	50,000	6,635
Haparanda	—	—	—

Tab. Nr 35. (Forts.)

O m r å d e.	Antal sågverk.	Taxerings- värde 1884 å sågverk, lastageplatser och äbyggnader.	Beskattning för 1884. Af taxerings- nämnden uppskattad inkomst.
		Kronor.	Kronor.
		Socknar.	
1. Piteå landsförsamling	12	434,100	50,300
Elfsby.....	3	19,000	2,500
4. Neder-Luleå	2	410,000	?
5. Öfver-Luleå	10	206,800	?
7. Råneå	12	142,200	20,000
8. Neder-Kalix	2	75,000	23,900
9. Öfver-Kalix	2	120,000	19,000
11. Neder-Torneå	1	135,900	2,000
12. Öfver-Torneå	1	42,000	1,500
Hietaniemi	1	25,000	—
13. Korpilombolo	1	10,000	3,500
14. Pajala	1	6,500	3,000

Tab. Nr 36 A.

Norrbottens län.

Tulluppbörden vid Luleå Tullkammare åren 1871—1883.

År.	Kronor.	År.	Kronor.	År.	Kronor.
1871.....	3,544	1876.....	10,604	1881.....	14,087
1872.....	6,072	1877.....	16,084	1882.....	13,326
1873.....	12,124	1878.....	15,358	1883.....	16,022
1874.....	9,859	1879.....	14,558		
1875.....	7,321	1880.....	13,706		

Medeltal årligen 1871—1875..... Kr. 7,784.

» » 1876—1880..... » 14,062.

» » 1881—1883..... » 14,478.

Tab. Nr 36 B.

Tulluppbörden vid Piteå Tullkammare åren 1871—1883.

År.	Kronor.	År.	Kronor.	År.	Kronor.
1871.....	9,788	1876.....	11,363	1881.....	17,232
1872.....	16,408	1877.....	17,317	1882.....	19,154
1873.....	30,268	1878.....	11,023	1883.....	21,333
1874.....	35,525	1879.....	12,631		
1875.....	13,574	1880.....	13,884		

Medeltal årligen 1871—1875..... Kr. 21,113.

» » 1876—1880..... » 13,244.

» » 1881—1883..... » 19,240.

Tab. Nr 36 C.

Tulluppbörden vid Haparanda Tullkammare åren 1871—1883.

År.	Kronor.	År.	Kronor.	År.	Kronor.
1871.....	29,931	1876.....	41,485	1881.....	57,159
1872.....	32,458	1877.....	29,059	1882.....	56,862
1873.....	46,259	1878.....	36,072	1883.....	51,804
1874.....	43,047	1879.....	35,193		
1875.....	40,363	1880.....	34,835		

Medeltal årligen 1871—1875..... Kr. 38,412.

» » 1876—1880..... » 35,329.

» » 1881—1883..... » 55,275

Anmärkningar till tabellerna N:ris 25—36.

Tab. 25. Siffrorna hemtade ur Bidrag till Sveriges Officiela Statistik A) Befolkningsstatistik; ny följd; XXII: 2, — utom sista kolumnen för socknarna, hvilka tal särskildt beräknats.

Staden Haparanda lyder under landsrätt och räknas till Neder-Torneå och Karl Gustafs tingslag.

Tab. 26. Folkmängdsbeloppen äro angifna i öfverensstämmelse med Bidrag till Sveriges Off. Stat. A) XXII: 2, utom för 1884, för hvilket år siffrorna direkt hemtats ur presterskapets summariska redogörelser.

För 1810 äro Arvidsjaur och Arjeplogs socknar (771 och 757 inv.) räknade till länet.

För 1840 och 1860 är Malå kapellförsamling frånräknad länet och öfverflyttad till Vesterbottens län.

Tab. 27. Den mindre skiljaktighet, som i fråga om folkmängden förekommer mellan denna och föregående tabeller, har sin grund deri, att länsdelarne af Sorsele och Norsjö äro alldeles uteslutna vid beräkningen af 1860 års folkmängd.

Uppgifterna angående födde och aflidne äro hemtade: för åren 1861—70 ur Bidrag etc. A) XII: 2, och för åren 1871—80 ur A) XXII: 2.

Tab. 28. Uppgifterna om odlad jord (åker och trädgård) och äng ur Hushållningssällskapets berättelse för år 1884. Uppgifterna om yttinnehållet ur Stat. Tidskr. h. 47.

Tab. 29. Tabellen är hemtad ur Stat. Tidskr., h. 66.

Tab. 30. Folkmängden 1805 enligt Bidrag etc. A) XXII: 2. Åkerjord och kreatursstock år 1805 enligt officiela uppgifter, förvarade i Stat. Centralbyrån. Reduktionen till nötkreatursenheter endast ungefärlig, emedan 1805 års uppgifter ej skilja mellan vuxna hästar och unghästar samt ej angifva antalet getter och svin. Getternas samt renarnes antal har då antagits lika med år 1880, svinens och unghästarnes lika med hälften af 1880 års tal.

Tab. 31. Ur Hushållningssällskapets berättelse för år 1884. Reduktionen till rågvärde är gjord efter de grunder, som angifvas i 1877 års jordbruksstatistik.

Tab. 32. Ur Hushållningssällskapets berättelse för 1884.

Tab. 33. Hela arealen (land) är hemtad ur Bidrag etc. A) XXII: 2. Reduktion till hektar: 1 sv. qv.-mil = 11,424,7 hektar. — Arealen af skogbärande

mark ur Skogskomiténs betänkande af 1870. Reduktion till hektar: 1 qv.-ref = 0,0882 hektar.

Tab. 34. Efter Bidrag till Sveriges Off. Stat., Lit. F. Från och med 1881 lemnas uppgifterna i kubikmeter. Vid reduktionen har 1 kubikfot antagits = 0,0262 kubikmeter, och 1 kubikmeter = 38,2 kubikfot.

Tab. 35. Uppgifterna för Neder- och Öfver-Luleå socknar äro hemtade ur de taxeringslängder, som förvaras i Kammarrätten; för öfriga socknar ur till Statistiska Centralbyrån insända uppgifter i och för den politiska rösträttsstatistiken.

Tab. 36. Efter Bidrag till Sveriges Off. Stat., Lit. F.

37 A.

lands län.

nad årlig trafik

Fors—Gideå—Länegränsen (mot Vesterbottens län).

(C e n t n e r).

Snickeriarbeten.	Asfalt och tjära.	Frö, mjöl, gryn, span- nål och rotfrukter.	Foderämnen, konstgjorda.	Bark, näfver, cement och salt.	Jern och stål.	Träkol.	Gödningssämnen.	Trävaror (icke snickerifabrikat).	Kalk, malmer och stenkol.	Gods, diverse slag.	Mejeriprodukter.	Summa Centner.
g.	h.	i.	j.	k.	l.	m.	n.	o.	p.	q.		
10,000	105,000	800,000	12,000	60,000	350,000	—	25,000	—	600,000	110,000	—	2,806,500
8,500	100,000	760,000	9,500	19,000	290,200	—	19,000	—	470,000	101,000	—	2,481,500
8,300	100,000	755,000	9,000	18,500	290,000	180,000	18,500	66,000	460,000	98,000	—	2,703,200
7,800	101,000	745,000	8,500	18,000	288,000	—	17,500	352,000	435,000	94,000	400	2,755,320
6,300	111,000	595,000	6,500	15,000	263,000	300,000	12,000	926,000	235,000	74,000	3,900	3,115,920
500	50,000	50,000	1,000	1,000	20,000	300,000	3,000	926,000	30,000	5,000	3,900	—
5,800	61,000	545,000	5,500	14,000	243,000	—	9,000	—	205,000	69,000	—	1,661,020
—	1,000	10,000	300	5,000	3,000	—	200	—	—	2,000	—	—
5,800	61,500	550,000	5,700	18,500	245,500	6,000	9,000	—	200,000	70,500	—	1,695,920
5,300	60,500	500,000	5,200	15,500	240,500	—	8,000	—	175,000	67,500	—	1,587,400

Vesternorr-

Uppgift på beräk-

å Stambana Länegränsen (mot Vesterbottens län)—Gideå—

Från.	Till.	Antal nyml.	Resande, antal.	Boskap, antal.	G o d s					
					Fjäder, garn, klä- den, väfnader och dylligt.	Brännvin.	Fisk, färsk, rök, torr, specier och vikunliet.	Hudar och skinn, råa.	Maln och hö.	Sill, strömming och annan fisk, saltad.
					a.	b.	c.	d.	e.	f.
Transitogods från Norr- och Vesterbotten		—	—	200	—	—	100,000	10,000	—	2,000
Flärke	Gideå	1,1	3,000	400	—	—	100,000	10,000	—	2,000
Gideå	Fors	2,6	6,000	600	—	—	101,000	10,200	—	1,800
Fors	Gottne	0,8	3,000	900	—	—	101,500	10,300	5,000	1,700
Af det i Gottne samlade godset anses följande komma att föras på bibana till Örnsköldsvik		—	—	600	—	—	1,500	1,300	—	700
Återstoden och genom bibana från Örnsköldsvik ankommet gods										
Gottne	Bredbyn	1,7	5,000	450	7,500	1,500	110,000	9,000	13,000	7,000
Bredbyn	Lännäs (Skorped)	2,2	4,000	700	2,500	200	110,000	11,000	3,000	2,000
Lännäs (Skorped)	Aspeå	1,5	3,000	900	2,000	100	109,000	11,000	1,000	500
Aspeå	Ed	3,1	2,000	975	1,500	—	108,500	11,025	—	400
Ed	Hjelta (Nässjö)	0,9	10,000	1,975	—	—	120,000	12,000	—	—

37 B.

lands län.

nad årlig trafik

Fors—Gottne—Anundsjö—Aspeå—Hjelta (Nässjö).

(C e n t n e r).

Snickeriarbeten.	Asfalt och tjärn.	Frö, mjöl, gryn, spanmål och rofinkter.	Foderämnen, konstgjorda.	Bank, näfver, cement och salt.	Jern och stål.	Träkol.	Gödningssämen.	Trävaror (icke snickerifabrikat).	Kalk, malmer och stenkol.	Gods, diverse slag.	Mejeriprodukter.	Summa Centner.
g.	h.	i.	j.	k.	l.	m.	n.	o.	p.	q.		
5,000	20,000	40,000	—	—	25,000	6,000	—	10,000	800,000	3,000	10,000	—
5,000	30,000	40,000	—	—	25,000	36,000	—	55,000	800,000	3,000	10,500	1,116,500
4,000	38,000	35,000	—	—	210,000	—	—	414,000	300,000	2,000	12,500	1,128,500
4,000	39,500	33,000	—	—	209,000	—	—	555,000	300,000	1,700	13,500	1,274,200
2,000	39,500	5,000	—	—	53,000	—	—	555,000	—	500	6,500	—
2,300	1,000	43,000	700	5,000	158,000	—	300	—	301,500	4,200	7,000	671,000
800	300	13,000	300	2,000	152,000	—	100	—	300,500	1,200	9,000	607,900
600	100	10,000	100	500	150,500	—	—	—	300,000	1,000	9,000	595,400
500	4,000	9,000	—	—	150,000	180,000	—	100,000	300,000	800	9,000	874,725
—	6,000	5,000	—	—	150,000	200,000	—	200,000	300,000	—	14,000	1,007,000

Tab.

Vesterbot-

Uppgift å beräk-

å den del af Norra Stambanan, som

Från.	Till.	Antal nyml.	Resande, antal.	Boskap, antal.	G o d s					
					Fjäder, garn, klä- den, väfnader och dyllke.	Brännvin.	Fisk, färsk, rökt, torr, specier och viktvarier.	Utudar och skinn, råa.	Halm och hö.	Sill, strömming och annan fisk, saltad.
					a.	b.	c.	d.	e.	f.
Vesternorr. gräns...	Djupsjö	} 2,6	15,000	—	54,000	15,500	372,000	4,460	—	30,300
Djupsjö	Vesternorr. gräns		13,500	3,000	—	—	100,000	10,000	—	2,000
D:o	Gräsmyr	} 2,3	15,000	—	51,000	14,300	330,200	3,660	—	23,800
Gräsmyr	Djupsjö		13,500	2,500	—	—	90,000	9,200	—	—
D:o	Vännäs	} 2,3	15,000	500	50,000	14,200	323,800	3,510	—	21,800
Vännäs	Gräsmyr		13,500	2,000	—	—	85,000	9,000	—	—
D:o	Rödå	} 2,2	18,000	—	38,000	11,700	219,800	2,510	1,000	13,000
Rödå	Vännäs		18,000	5,000	—	—	80,000	8,000	—	—
D:o	Botsmark	} 2,9	7,500	—	30,000	10,800	219,800	2,310	—	12,300
Botsmark	Rödå		7,500	1,000	—	—	66,000	4,900	—	300
D:o	Bygdsiljum	} 2,2	7,500	—	29,000	10,600	217,100	2,275	—	11,850
Bygdsiljum	Botsmark		7,500	1,500	—	—	65,000	4,800	—	—
D:o	Burträsk	} 2,5	11,000	—	28,500	10,400	211,700	2,255	—	10,750
Burträsk	Bygdsiljum		11,000	1,500	—	—	58,000	4,700	—	—
D:o	Skellefte elf	} 2,2	18,000	3,500	21,500	9,800	187,700	2,055	1,000	3,100
Skellefte elf	Burträsk		18,000	—	—	—	48,000	4,200	—	300
D:o	Storkågeträsk	} 3,0	15,000	—	10,000	6,800	87,700	1,555	—	3,000
Storkågeträsk	Skellefte elf		15,000	3,500	—	—	38,000	3,200	—	100
D:o	Byske elf	} 3,0	13,500	—	9,000	6,700	81,700	1,455	—	2,600
Byske elf	Storkågeträsk		13,500	1,000	—	—	37,000	3,000	—	50
D:o	Norrbottens gräns	} 1,8	7,000	—	6,000	6,500	81,700	1,455	1,000	2,356
Norrbottens gräns	Byske elf		7,000	1,000	—	—	36,700	2,800	—	30
			280,500	26,000						

Norrbot-

Uppgift på beräk-

å den del af Norra Stambanan, som ifrågasatts mellan

Från.	Till.	Antal nyml.	Resande, antal.	Boskap, antal.	G o d s					
					Fjäder, garn, klä- den, väfnader och dykt.	Brännvin.	Fisk, färsk, rök- tort, specier och vikunheter.	Utdar och skinn, råa.	Halm och hö.	Sill, strömming och annan fisk, saltad.
					a.	b.	c.	d.	e.	f.
Boden	Heden	0,6	10,950	1,300	700	—	37,800	2,400	6,000	200
Heden	Boden	0,6	10,950	—	2,447	3,549	15,865	801	—	1,209
D:o	Selet	1,6	9,125	1,250	660	—	32,700	2,400	5,000	200
Selet	Heden	1,6	9,125	—	2,667	3,919	17,155	876	—	1,302
D:o	Rosfors	1,5	7,300	1,200	660	—	31,600	2,400	5,000	200
Rosfors	Selet	1,5	7,300	—	2,727	3,999	17,512	899	—	1,326
D:o	Alter	1,2	9,125	1,175	610	—	33,400	2,500	8,000	150
Alter	Rosfors	1,2	9,125	—	3,245	4,349	19,129	955	—	1,529
D:o	Sikfors	0,6	10,950	1,025	510	—	34,600	2,570	7,000	350
Sikfors	Alter	0,6	8,760	—	3,973	4,925	21,805	1,088	—	1,834
D:o	Lill-Piteå	2,2	8,760	925	660	—	36,600	2,720	—	120
Lill-Piteå	Sikfors	2,2	5,840	—	4,956	5,751	24,433	1,438	1,000	2,047
D:o	Stormyran	0,5	5,840	875	510	—	37,350	2,700	1,000	60
Stormyran	Lill-Piteå	0,5	5,110	—	5,434	6,127	25,609	1,472	—	2,202
D:o	Vesterbottens gräns	1,8	4,380	825	410	—	36,700	2,800	1,000	30
Vesterbottens gräns	Stormyran	1,8	4,385	—	5,912	6,502	26,685	1,455	—	2,356

Nr 39.

tens län.

nad årlig trafik

Norrbottens södra länegräns och Boden vid Lule elf.

(C e n t n e r).												
Snickeriarbeten.	Asfalt och tjära.	Frö, mjöl, gryn, spanmål och rofffrukter.	Foderimnen, konstgjorda.	Bark, näfver, cement och salt.	Jern och stål.	Träkol.	Gödningssimnen.	Trävaror (icke snickeriarbrikat).	Kalk, malmer och stenkol.	Gods, diverse slag.	Maskiner, redskap och ejutgods.	Summa Centner.
g.	h.	i.	j.	k.	l.	m.	n.	o.	p.	q.		
500	25,000	52,000	—	12,000	—	58,750	—	415,000	1,294,000	1,000	100	1,905,450
37	84	41,135	60	812	82,897	—	272	35,000	6,020	13,682	1,093	204,963
500	25,000	49,500	—	2,000	—	58,750	—	415,000	1,294,000	1,000	100	1,886,810
41	89	44,255	70	912	83,208	—	302	35,000	6,570	14,109	1,319	211,794
500	25,000	47,000	—	2,000	—	58,750	—	215,000	1,112,000	1,000	100	1,501,210
44	91	47,690	82	942	3,310	—	319	—	6,773	14,236	1,457	101,407
450	27,000	47,500	—	2,200	100,000	25,000	—	255,000	952,000	6,950	90	1,460,850
114	131	57,289	360	1,602	3,469	—	599	—	16,432	15,388	1,770	126,361
400	29,000	47,500	—	2,300	170,000	25,000	—	335,000	792,000	8,850	70	1,455,150
243	191	72,189	677	3,342	3,708	—	1,044	—	26,119	17,365	2,263	160,766
100	25,000	59,500	—	4,000	10,000	25,000	500	15,000	472,000	5,550	20	656,770
281	2,291	80,886	628	2,061	4,425	16,500	1,229	—	7,182	19,999	2,595	177,702
50	25,000	54,400	—	3,000	9,000	25,000	250	15,000	472,000	5,120	—	650,440
260	291	87,185	745	2,301	4,664	1,500	1,424	86,000	7,270	19,976	2,838	255,298
30	25,000	52,000	—	2,500	8,500	25,000	100	15,000	472,000	4,350	—	645,420
239	91	93,684	862	2,541	4,903	—	1,619	86,000	7,358	20,754	3,082	264,043

Anmärkingar till Tab. Nr 40.

A) Norrut gående trafik. a) *Fjäder, garn, kläden, väfnader och dylikt.* Från Vesternorrlands län afsändes endast 1,398 tons. Detta parti är tillräckligt för aflastningarna söder om Vännäs. Hvad som derutöfver af Vesterbottens och Norrbottens landstingskomitéer ansetts böra vid resp. stationer aflastas antages vara på bibana infördt till Vännäs.

b) *Bränvin.* Vesternorrlands läns landstingskomité har antagit, att 3,294 tons skulle inkomma vid Hjelta under förutsättning att till Vesterbotten skulle afgå 3,018 tons, men enär landstingskomitén i Vesterbottens län antagit en införsel af endast 659 tons, är transportmängden inom Vesternorrland minskad med skilnaden = 2,359 tons.

c) *Fisk, färsk, rökt, torr, specier och viktualier.* Norrbottens läns landstingskomité har beräknat införseln till länet till allenast 1,134 tons under det att de båda öfriga landstingskomitéerna beräknat en afsändning norr ut af 3,472 tons. Skilnaden, 2,338 tons, är afdragen från den af de båda sydligare länens komitéer beräknade transportmängd.

d) *Hudar och skinn, råa.* Af denna artikel har Vesternorrlands läns landstingskomité beräknat afsättningen till de norra länen 84 tons lägre än dessa läns komitéer uppgifvit. Med anledning häraf har den för Vesternorrlands län beräknade kvantiteten höjts med nämnda belopp.

e) *Halm och hö.* Vesterbottens läns landstingskomité har antagit en afsättning derifrån norr ut af 43 tons, under det att Norrbottens läns landstingskomité icke beräknat någon import af ifrågavarande artikel. Posten har därför uteslutits.

f) *Sill, strömming och annan fisk, saltad.* Vesternorrlands läns landstingskomité har beräknat en afsättning af denna artikel norr ut af 51 tons mera än der beräknats komma att mottagas. Af sådan anledning är detta belopp uteslutet.

g) *Snickeriarbeten.* Med beräkningen af detta godsslag är förhållandet enahanda, som i nästföregående punkt för sill m. m. angifvits. Skilnaden beträffande nu förevarande artikel utgör 129 tons och har afdragits från den beräknade trafiken i Vesternorrlands län.

h) *Asfalt och tjära.* Här gäller samma anmärkning, som i de två nästföregående punkterna. Skilnadsbeloppet 2,306 tons har afdragits.

j) *Foderämnen.* Vid denna artikel har för de båda nordligare länen beräknats 246 tons mera än landstingskomitén i Vesternorrlands län beräknat skola komma att från detta län transporteras norr ut. Nämnda skilnad, 246 tons, har tillagts beräkningarna för sistnämnda län.

Sammandrag och bearbetning

af de af landstingskomitéerna i Vesternorrlands samt Vester- och Norrbottens län meddelade oppgifter angående påräknelig godstrafik för stambanan Hjelta—Aspeå—Fors—Gideå—Vännäs—Örver-Luleå.

	Hjelta— Ed.	Ed— Aspeå.	Aspeå— Skorpel.	Skorpel— Bredbyn.	Bredbyn— Gotne.	Gotne— Fors.	Fors— Gideå.	Fläcke— Fläcke.	Gideå— Djupsjö.	Djupsjö— Gränsnyr.	Gränsnyr— Vännäs.	Vännäs— Roda.	Roda— Bosmark.	Bosmark— Bygdsiljum.	Bygdsiljum— Burrask.	Burrask— Skellefte elf.	Skellefte elf— Storkägetrask.	Storkägetrask— Byske elf.	Byske elf— Stormyr.	Stormyr— Lillpite.	Lillpite— Siktors.	Siktors— Alter.	Alter— Rosfors.	Rosfors— Selet.	Selet— Heden.	Heden— Boden.	Summa.	Summa.	
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.
Tjäder, garn, kläden, väf- nader och dylikt ... (a)	2,550 17	2,010 81	1,997 102	1,912 123	1,275 336	1,147 17	1,462 17	1,398 17	1,390 17	1,262 17	1,220 17	1,615 17	1,275 17	1,232 17	1,211 17	914 17	425 17	382 17	251 17	231 22	211 28	169 22	138 26	116 28	113 28	104 30	3,260 355	3,615	
Brännvin (b)	935 —	828 —	824 4	816 8	688 64	646 —	680 —	659 —	658 —	608 —	604 —	497 —	459 —	451 —	443 —	416 —	289 —	285 —	276 —	260 —	244 —	210 —	185 —	170 —	167 —	151 —	969 64	1,033	
Fisk, färsk, rökt, torr; spe- cerier och viktualier (c)	20,612 5,695	20,230 4,993	20,187 5,015	19,949 5,057	15,848 4,972	13,557 4,887	13,897 4,823	13,472 4,696	13,470 4,250	11,695 3,825	11,423 3,613	7,004 3,400	6,889 2,805	6,889 2,763	6,659 2,465	5,639 2,040	1,389 1,615	1,134 1,572	1,134 1,560	1,088 1,587	1,038 1,555	927 1,470	813 1,420	744 1,343	729 1,390	674 1,606	20,952 6,039	26,991	
Hudar och skinn, råa (d)	296 510	296 469	296 467	297 468	297 382	191 438	191 434	190 425	189 425	156 391	149 383	107 340	98 208	97 204	96 200	87 179	66 136	62 128	62 119	63 115	61 116	46 109	41 106	38 102	37 102	34 102	297 568	865	
Halm och hö (e)	85 —	170 —	85 43	— 128	— 552	— 213	— —	— —	— —	— —	— —	42 —	— —	— —	— —	42 —	— —	— —	— —	— —	43 —	— 298	— 340	— 212	— 212	— 255	297 892	1,189	
Sill, strömming och an- nan fisk, saltad ... (f)	2,074 —	1,734 17	1,692 21	1,624 85	1,543 298	1,203 72	1,351 77	1,288 85	1,280 85	1,012 —	926 —	553 —	523 13	504 —	457 —	132 13	127 4	111 2	100 1	94 3	87 5	78 15	65 6	56 8	55 8	51 8	2,222 340	2,562	
Snickeriarbeten (g)	296 —	232 22	224 26	203 34	139 98	118 170	118 170	96 213	95 213	70 170	68 170	42 26	40 17	36 17	30 17	13 8	13 4	11 2	10 1	11 2	12 4	10 17	5 19	2 21	2 21	2 21	298 233	531	
Asfalt och tjära (h)	2,157 255	1,944 170	1,944 4	1,986 13	2,411 43	286 1,679	308 1,615	265 1,275	262 1,275	252 4,250	248 3,400	138 3,400	129 3,315	125 2,550	119 2,550	13 2,550	13 2,168	4 1,904	4 1,063	12 1,062	97 1,063	8 1,232	6 1,148	4 1,063	4 1,063	4 1,063	2,739 5,055	7,794	
Frö, mjöl, gryn, spanmål och rotfrukter (i)	33,498 213	32,798 382	31,586 425	31,161 553	24,786 1,827	22,660 1,402	22,873 1,487	20,748 1,700	20,740 1,700	18,709 3,153	18,390 3,153	12,142 2,983	11,122 2,983	10,612 2,941	9,592 2,933	9,592 2,848	4,492 2,210	4,492 2,210	3,982 2,210	3,705 2,312	3,438 2,529	3,068 2,019	2,435 2,019	2,027 1,997	1,881 2,104	1,748 2,210	37,711 4,110	37,821	
Foderämnen, konstgjorda (j)	756 —	650 —	629 4	607 13	522 30	480 —	488 —	467 —	460 —	378 —	378 —	293 —	272 —	264 —	200 —	136 —	60 —	60 —	37 —	32 —	27 —	29 —	15 —	3 —	3 —	3 —	764 30	794	
Bark, näfver, cement, salt (k)	2,550 —	807 —	786 21	765 85	637 213	595 —	786 —	659 —	659 —	425 —	425 —	850 —	425 —	382 —	340 —	255 —	213 —	170 —	108 106	97 127	88 170	142 98	68 93	40 85	39 85	35 510	3,220 808	4,028	
Jern och stål (l)	12,321 6,375	9,790 6,375	9,771 6,396	9,686 6,460	8,624 6,715	7,773 8,883	7,880 8,925	9,667 1,063	7,665 1,063	6,605 425	6,447 42	5,266 595	4,416 1,233	4,352 1,275	3,442 42	2,954 85	446 361	425 361	208 361	198 382	188 425	158 7,225	147 4,250	141 —	3,536 —	3,523 —	15,823 17,341	33,164	
Träkol (m)	— 8,500	— 7,650	7,650 —	— —	12,750 —	— —	255 —	255 1,530	— 1,530	— 8,713	— 8,713	— 7,225	— —	1,700 —	3,188 —	— —	3,187 —	4,249 —	— 1,063	64 1,063	701 1,063	— 1,063	— 1,063	— 2,497	— 2,497	— 2,497	28,793 19,710	48,503	
Gödningsämnen (n)	1,698 —	1,446 —	1,424 —	1,382 13	1,148 —	1,020 —	1,021 —	978 —	978 —	213 —	88 —	3,060 —	2,210 —	2,146 —	1,827 —	1,445 —	170 —	102 —	69 4	61 11	52 21	44 —	25 —	14 —	13 —	12 —	4,671 34	4,705	
Trävaror (icke snickeri- fabrikat) (o)	— 8,500	— 4,250	2,805 —	14,960 —	39,355 —	— 23,587	— 17,595	— 2,337	— 425	— 850	— —	— 5,950	— 127	— —	1,700 298	— —	— 1,700	— 638	3,655 637	3,655 637	— 637	— 14,237	— 10,837	— 9,138	— 17,638	1,488 17,638	1,487 17,638	36,198 62,560	98,758
Kalk, malmer, stenkol (p)	18,375 12,750	12,850 12,750	12,425 12,750	11,362 12,771	2,863 12,814	1,588 12,750	1,375 12,750	313 34,000	313 34,000	313 34,077	313 34,119	313 34,459	313 34,671	313 34,680	313 36,422	313 36,422	313 36,423	313 36,423	313 20,060	309 20,060	305 20,060	1,110 33,660	698 40,460	288 47,260	279 54,995	256 54,995	19,180 71,422	90,602	
Gods, diverse slag ... (q)	4,675 —	4,293 34	4,165 43	3,995 51	3,145 178	2,933 72	2,996 85	2,868 127	2,868 —	2,890 —	— —	3,357 —	2,082 —	1,912 —	1,699 —	— —	2,677 —	2,550 —	880 185	849 218	850 236	738 376	654 295	605 43	600 43	581 43	10,795 609	11,404	
Machiner, gjutgoods, red- skap (r)	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	131 —	131 —	131 —	131 —	131 —	131 —	131 —	131 —	121 —	110 1	96 3	75 4	62 4	56 4	46 4	131 4	135	
Summa ton	102,878 42,815	90,078 37,193	98,490 25,321	100,705 25,853	116,031 28,535	54,197 54,170	55,681 47,978	51,323 47,468	51,027 44,983	44,588 55,871	40,679 53,610	35,410 53,395	30,384 45,389	31,146 44,447	31,447 44,944	22,082 44,162	14,011 44,638	14,481 43,257	11,220 27,387	10,850 27,601	7,552 27,913	6,833 61,844	5,370 62,086	4,310 63,801	9,002 80,190	8,711 80,982	374,494		
Afstånd i kilometer	9	31	21	16	17	8	26	11	32	23	24	22	28	22	25	22	30	30	40	11	22	9	13	20	18	6	536		
Ton kilometer	1,311,237	3,945,401	2,600,031	2,024,928	2,457,622	866,936	2,695,134	1,086,701	3,072,320	2,310,557	2,262,936	2,063,710	2,121,644	1,663,046	1,909,775	1,457,368	1,759,470	1,732,140	1,544,280	422,961	780,230	618,093	876,928	1,362,220	1,605,456	538,158	45,089,282		

l) Jern och stål. Vesternorrlands läns landstingskomité har beräknat en export från länet till Vesterbottens län af 2,554 tons mera än för detta län af dess landstingskomité beräknats. Detta belopp har derfor afdragits.

m) Träkol. Af Vesterbottens läns landstingskomité beräknad afsättning till Norrbotten, 8,713 tons, som der ej mottages, har uteslutits; och motsvarande nedsättning har gjorts äfven söder om Byske elf.

n) Gödningsämnen hafva af Vesterbottens läns landstingskomité beräknats komma att till länet införas i vida större mängd än Vesternorrlands läns landstingskomité beräknat blifva från detta län afskickad till Vesterbottens. Då större delen af skillnaden antagits komma per jernväg från Umeå, har emellertid Vesternorrlands läns landstingskomité's beräkning höjts endast med ett ringare belopp.

p) Kalk, malmer, stenkol. De 313 tons, som Norrbottens läns landstingskomité ansett komma att söder ifrån införas i länet, hafva tillagts i beräkningarna för de båda sydligare länen.

q) Gods, diverse slag. Den myckenhet här af, som Vesterbottens läns landstingskomité antagit skola till länet införas och som ej betäckes af den beräknade exporten från Vesternorrlands län, har antagits tillförd från Umeå.

Mejeriprodukter äro upptagna under rubriken för specierier m. m.

B) Söder ut gående trafik. *a) och e) Fjäder, garn, kläden, väfnader och dylikt samt halm och hö.* I fråga om dessa artiklar äro endast obetydligare ändringar vidtagna.

g) Snickeriarbeten. 170 tons, som af Vesternorrlands läns landstingskomité beräknats, antagas inkomma vid Vännäs från Holmsund.

h) Asfalt och tjära. Den export af tjära, som af Vesterbottens läns landstingskomité beräknats komma att ske till Vesternorrlands län, men af detta läns landstingskomité icke tagits i beräkning, antages gå söder ut öfver Nordmalings hamn.

i) Frö, mjöl, gryn, spannmål och rotfrukter. I fråga om dessa artiklar är samma antagande gjordt, som angifvits beträffande artikeln tjära.

m) Träkol. Antagas stadna vid Djupsjö för Olofsfors bruks räkning.

Tab. Nr 41 A.

Kostnadsförslag

för

bredspårig bana mellan Hedlunda och Skellefteå.

Spårvidden 1,435 meter; rälsvigten 21,5 kilogram pr meter; högsta lutning 1:60; banans längd 105,26 kilometer (= 9,85 gammal mil).

Arbetskvantiteter.	à		Kostnad.		S u m m a.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Underbyggnad.						
Röjning af 105,260 meter	—	80	84,208	—		
Jordschaktning (inbegripet 5 stationsplaner) af 1,030,548 kubikmeter	1	22	1,257,268	56		
Terrassering nära markens plan, 13,064 meter	3	—	39,192	—		
Doseringars befästade; 6 % å jordschakt- ningsbeloppet	—	—	75,436	11		
Stenbeklädning å sjöbankar	—	—	20,000	—		
Bergsprängning af 44,149 kubikmeter ...	4	80	211,915	20		
Slutplanering af 105,260 meter	—	70	73,682	—		
Trummor: 130 stycken enkla 1,750 meter	50	—	87,500	—		
D:o 17 » dubbla 317 »	155	—	49,135	—		
1 kulvert; 4,5 meter spann	—	—	13,570	—		
1 bro öfver Skellefte elf; 3 spann å till- sammans 104 meter	—	—	123,487	50		
7 mindre broar med tillsammans 97 meter spann	—	—	105,525	50		
Rätning af vattendrag	—	—	3,600	—		
Vägoövergångar: 4 större	250	—	1,000	—		
D:o 190 mindre	125	—	23,750	—		
Vägomläggningar: landsvägar 831 meter	5	—	4,155	—		
D:o mindre vägar 4,810 »	3	—	14,430	—		
Stängsel, 210,520 meter	—	35	73,682	—	2,261,536	87
Öfverbyggnad.						
Ballast, 184,205 kubikmeter	1	07	197,099	35		
Sliprar, 158,627 stycken (1,507 pr kilom.)	—	75	118,970	25		
Transport	—	—	316,069	60	2,261,536	87

Tab. Nr 41 A. (Forts.).

Arbetskvantiteter.	à		Kostnad.		S u m m a.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Transport	—	—	316,069	60	2,261,536	87
Räler à 43 tons per kilometer, 4,526 tons	114	—	515,964	—		
Skarfjern, 299 tons (6,6 % af rälsvigten						
= 2,84 tons pr kilometer)	156	—	46,644	—		
Skarfbult à 0,64 ton pr kilom., 67 tons	336	—	22,512	—		
Rälsspik à 1,48 ton pr kilom., 156 tons	220	—	34,320	—		
Nedläggning af spåret, 105,260 meter ...	1	18	124,206	80	1,059,716	40
Stationer och husbyggnader m. m.						
Sidospår vid 3 stationer: Rödå, Burträsk						
och Skellefteå, à 800 meter vid hvarje						
= 2,400 meter	10	07	24,168	—		
18 stycken vaxlar vid dessa 3 stationer	500	—	9,000	—		
Husbyggnader » » » »	27,600	—	82,800	—		
Sidospår vid 2 mindre stationer: Botsmark						
och Bygdsiljum à 425 meter = 850 m.	10	07	8,559	50		
6 stycken vaxlar	500	—	3,000	—		
Husbyggnader vid 2 mindre stationer ...	18,600	—	37,200	—		
Stationsinventarier	—	—	8,000	—		
Telegrafer och signaler, 106 kilometer ...	300	—	31,800	—		
Banvaktstugor, 37 stycken	4,000	—	148,000	—	352,527	50
Öfrig kostnad.						
Expropriation, jordlösen för 296 hektar...	330	—	97,680	—		
Extra ersättningar, 50 % af						
förenämnda post	—	—	48,840	—		
Administrations-, förråds- m. fl. kostnader,						
15 % à summan af förestående poster,						
3,820,300: 77, för erhållande af jemn						
slutsumma utförda med	—	—	573,699	23	720,219	23
Summa kr.	—	—	—	—	4,394,000	—

Kostnaden alltså per kilometer 41,744: — Kronor.
 » » » gammal mil 446,091: — »

Tab. Nr 41 B.

Kostnadsförslag

för

smalspårig bana mellan Hedlunda och Skellefteå.

Spårvidden 0,89 meter; rälsvigtan 21,5 kilogram pr meter; högsta lutning 1:60; banans längd 105,26 kilometer (= 9,85 gammal mil).

Arbetskvantiteter.	a		Kostnad.		S u m m a.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Underbyggnad.						
Röjning af 105,260 meter	—	79	83,155	40		
Jordschaktning (inbegripet 5 stationsplaner) 967,505 kubikmeter	1	22	1,180,356	10		
Terrassering nära markens plan, 13,064 meter	2	80	36,579	20		
Doseringars befästande; 6 % å jordschakt- ningsbeloppet	—	—	75,436	11		
Stenbeklädnad af sjöbankar	—	—	20,000	—		
Bergsprängning af 39,778 kubikmeter ...	4	80	190,934	40		
Slutplanering af 105,260 meter	—	67	70,524	20		
Trummor: 130 stycken enkla 1,680 meter	50	—	84,000	—		
D:o 17 » dubbla 308 »	155	—	47,740	—		
1 kulvert	—	—	13,268	50		
1 bro öfver Skellefte elf, 3 spann å till- sammans 104 meter	—	—	121,837	10		
7 mindre broar med tillsammans 97 meter spann	—	—	101,613	50		
Rätning af vattendrag	—	—	3,600	—		
Vägförgångar: 4 större	230	—	920	—		
D:o 190 mindre	115	—	21,850	—		
Vägomläggningar: landsvägar 831 meter	5	—	4,155	—		
D:o mindre vägar 4,810 »	3	—	14,430	—		
Stängsel, 210,520 meter	—	35	73,682	—	2,144,081	51
Öfverbyggnad.						
Ballast, 168,416 kubikmeter	1	07	180,205	12		
Sliprar, 158,627 stycken (1,507 pr kilom.)	—	56	88,831	12		
Transport	—	—	269,036	24	2,144,081	51

Tab. Nr 41 B. (Forts.).

Arbetskvantiteter.	Å		Kostnad.		S u m m a.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Transport	—	—	269,036	24	2,144,081	51
Räler å 43 tons pr kilometer, 4,526 tons	114	—	515,964	—		
Skarfjern, 299 tons (6,6 % af rälsvigten = 2,84 tons pr kilometer)	156	—	46,644	—		
Skarfbult å 0,64 ton pr kilom., 67 tons	336	—	22,512	—		
Rälsspik å 1,48 ton pr kilom, 156 tons	220	—	34,320	—		
Nedläggning af spåret, 105,260 meter ...	1	08	113,680	80	1,002,157	04
Stationer och husbyggnader m. m.						
Sidospår vid 3 stationer: Rödå, Burträsk och Skellefteå, å 800 meter vid hvarje = 2,400 meter	9	52	22,848	—		
18 stycken vaxlar vid dessa 3 stationer	500	—	9,000	—		
Husbyggnader » » » »	27,600	—	82,800	—		
Sidospår vid 2 mindre stationer: Botsmark och Bygdsiljum, å 425 meter = 850 m.	9	52	8,092	—		
6 stycken vaxlar	500	—	3,000	—		
Husbyggnader	18,600	—	37,200	—		
Stationsinventarier	—	—	8,000	—		
Telegrafer och signaler, 106 kilometer ...	300	—	31,800	—		
Banvaktstugor, 37 stycken	4,000	—	148,000	—	350,740	—
Öfrig kostnad.						
Expropriationer: jordlösen för 290 hektar	330	—	95,700	—		
Extra ersättningar	—	—	48,840	—		
Administrations-, förråds- m. fl. kostnader, 15 % å summan af förestående poster, 3,641,518: 55, för erhållande af jemn slutsumma utförda med	—	—	546,481	45	691,021	45
Summa Kr.	—	—	—	—	4,188,000	—

Kostnaden alltså per kilometer 39,787: — Kronor.
 » » » gammal mil. 425,178: — »

Anmärkningar till tabell N:r 41 B.

De nedsättningar i anläggningskostnaden för en smalspårig jernväg mellan Hedlunda och Skellefteå, som, enligt hvad förestående tabell utvisar, ansetts kunna göras, bero på följande förhållanden.

Underbyggnaden.

a) *Röjning af banan.* Genom spårviddens minskning och i samma mån som denna kan medelbredden på banområdet för den smalspåriga banan minskas, eller med 1,83 fot (= 0,545 meter);

b) *Jordschaktning.* Då för den bredspåriga banan erfordras omflyttning af 1,030,540 kubikmeter jord, kräfvär den smalspåriga omflyttning af endast 967,505 kubikmeter;

c) *Terrassering nära markens plan.* I kostnaden för en mindre del af de arbeten, som innefattas under denna post, uppstår genom spårviddens minskning möjligheten att göra en nedsättning, hvilken uppskattats till 8 % i förhållande till kostnaden för den bredspåriga banan samt i jemnadt tal utförts med 20 öre per meter;

d) *Bergsprängning.* Minskningen i denna post beror på minskningen i den bergmassa, som bör bortsprängas, om smalspårig bana mellan ifrågavarande platser bygges; så att, då för den bredspåriga banan den bergmassa, som skall bortsprängas, beräknats till 44,149 kubikmeter, densamma för den smalspåriga jernvägen utgör endast 39,778 kubikmeter;

e) *Slutplanering.* Minskningen i kostnad är beräknad enligt samma norm, som i mom. c) angifvits, och har uppskattats till 3 öre per meter.

f) och g) *Trummor samt broar.* Då den bredspåriga banan kräfvär enkla trummor till en längd af 1,750 meter samt dubbla till en längd af 317 meter, motsvaras dessa poster vid den smalspåriga banan af 1,680 samt 308 meter. J broarnes murmassa kan vid den smalspåriga banan en minskning göras af 54 kubikmeter.

Öfverbyggnaden.

a) *Ballasten.* Tjockleken å denna varder vid så väl den bred- som den smalspåriga banan lika, men medelbredden kan vid den senare minskas med 1,83 fot (= 0,545 meter); en minskning, som i tabellen iakttagits;

b) *Sliprar.* Antalet varder vid båda slagens banor lika, men sliprarnes dimensioner mindre vid den smalspåriga banan; hvadan vid den smalspåriga banan kostnaden ansetts komma att med $\frac{1}{4}$ understiga motsvarande kostnad vid den bredspåriga.

c) *Nedläggning af spåret.* Vid den smala banan kunna sliprarne, till följd af deras ringare dimensioner, lättare handteras och understoppas än vid den bredspåriga banan; och med hänsyn härtill har kostnaden för spårets nedläggning vid den förra banan minskats med 10 öre per meter.

Stationer och husbyggnader.

De kostnader, som erfordras för stationer och husbyggnader, varda i allmänhet lika för den bred- och den smalspåriga banan, utom beträffande sidospåren, för hvilka vid den smalspåriga banan kostnaden beräknats kunna minskas med 55 öre per meter.

Ofriga kostnader.

Den jordareal, som kräfvdes för den smalspåriga banan, varder något mindre än den, som åtgår för den bredspåriga. Skilnaden har beräknats till 6 hektar, eller ungefärligen $\frac{1}{50}$ -del.

Tab. Nr 42.

Byggnadskostnaden

för nedannämnda enskilda jernvägar med 4,83 fot (= 1,435 meter) spårvidd,
hvilka öppnats för trafik under tidsperioden 1857—1866.

Banan öppnad för trafik år	Banornas namn.	Längd. Mil.	Rälsvigt per fot. ℔	Kostnad per mil. Kronor.	Reducerad kostnad per mil. Kronor.
1857—59	Gefle—Dala	8 60	21 23	736,283 —	737,633 —
1857—67	Köping—Hult samt Nora— Ervalla	8 30	22 50	735,964 —	735,964 —
1865	Kristianstad—Hessleholm ...	2 80	17 24	556,328 —	582,628 —
1865	Landskrona—Helsingborg— Eslöf	5 60	17 30	556,653 —	582,653 —
1865—66	Ystad—Eslöf	7 10	17 30	520,895 —	546,895 —
	Summa	32 40			

Medelkostnaden per mil alltså Kronor 655,226: —.

Tab. Nr 43.

Byggnadskostnaden

för nedannämnda enskilda jernvägar med 4,83 fot (= 1,435 meter) spårvidd,
hvilka öppnats för trafik under tidsperioden 1874—1880.

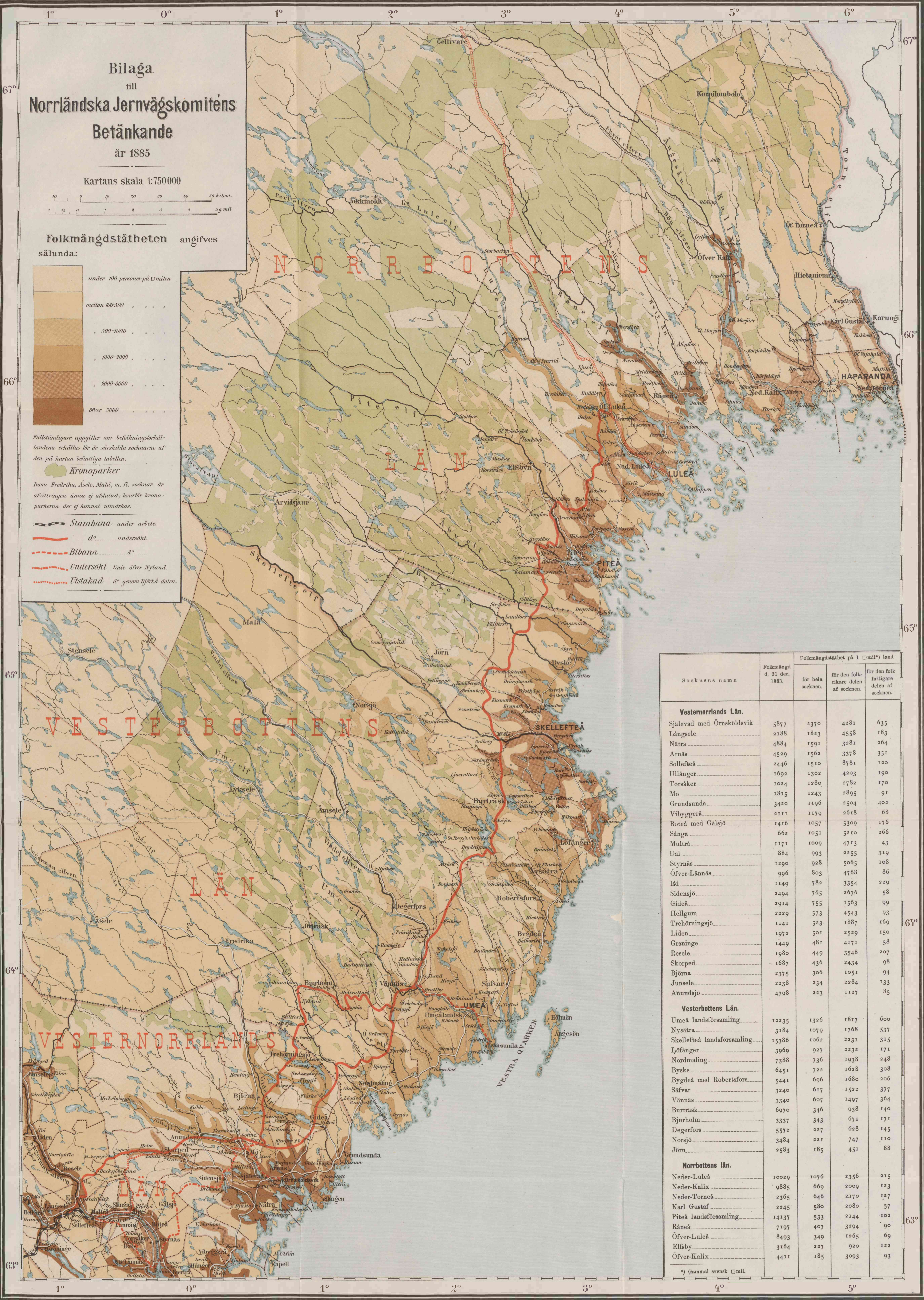
Banan öppnad för trafik år	Banornas namn.	Längd. Mil.	Rälsvigt per fot. ℔	Kostnad per mil. Kronor.	Reducerad kostnad per mil. Kronor.
1:o) Banor byggda direkt genom styrelsernas försorg.					
1874	Nässjö—Oskarshamn	13 90	15 —	788,124	825,624
1874	Carlshamn—Vexjö	10 60	17 50	481,739	506,739
1874	Calmar—Emmaboda	5 30	14 —	526,757	569,257
1874	Uppsala—Gefle	12 20	15 —	620,429	657,929
1874	Malmö—Ystad	5 90	17 30	595,532	621,532
1875	Lund—Trelleborg	4 —	17 30	525,330	551,330
1876	Landskrona—Engelholm ...	4 50	17 50	593,535	618,535
1877	Nybro—Säfsjöström	4 —	14 —	465,538	508,038
	Summa	60 40	— —	— —	— —
Medelkostnaden per mil alltså Kronor 637,737: —.					
2:o) Banor byggda genom entreprenad.					
1874	Halsberg—Motala—Mjölby	9 —	19 90	668,212	681,212
1875	Helsingborg—Hessleholm ...	7 40	17 36	558,338	584,038
1876	Östra Vermlands	6 30	17 —	653,319	680,819
1876	Nora—Carlskoga	10 80	15 50	726,786	761,786
1876	Stockholm—Vesterås—Bergs- lagens	18 40	19 40	618,864	634,364
1879	Dalslands	6 50	23 —	725,989	723,489
1880	Södra Dalarnes jernväg ...	6 20	17 —	617,340	644,840
1880	Varberg—Borås	8 —	17 —	533,560	561,060
	Summa	72 60	— —	— —	— —
Medelkostnaden per mil alltså Kronor 658,825: —					

Byggnadskostnaden

för nedannämnda enskilda jernvägar med 3 fot (= 0,89 meter) spårvidd, hvilka öppnats för trafik under tidsperioden 1874—1880.

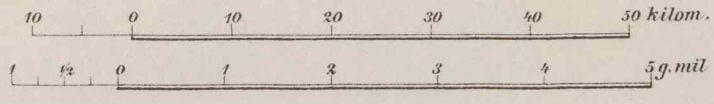
Banan öppnad för trafik år	Banornas namn.	Längd. Mil.	Rälsvigt per fot. ℔	Kostnad per mil. Kronor.	Reducerad kostnad per mil. Kronor.
1:o) Banor byggda direkt genom styrelsernas försorg.					
1874	Pålsboda—Finspong	5 40	10 50	390,794	— 388,294
1874	Vadstena—Fogelsta	1 —	8 —	352,274	— 362,274
1874	Ulricehamn—Vartofta	3 50	8 10	242,409	— 251,909
1876	Näs—Morshyttan	1 10	8 —	263,226	— 273,226
1878	Gotlands	5 30	10 40	221,833	— 219,833
1877	Vintjern—Jädraås *	2 80	10 —	222,150	— 222,150
	Summa	19 10	— —	— —	— —
Medelkostnaden per mil alltså Kronor 284,211: —.					
2:o) Banor byggda genom entreprenad.					
1874	Mariestad—Moholm	1 70	8 —	258,630	— 268,630
1874	Lidköping—Skara—Stenstorp	4 70	10 40	288,923	— 286,923
1876	Upsala—Länna	2 —	10 —	269,119	— 269,119
1876	Hjo—Stenstorp	5 10	8 —	259,254	— 269,254
1877	Lidköping—Häkantorp	2 60	10 —	272,463	— 272,463
1878	Dannemora—Harg	4 40	10 40	318,701	— 316,701
	Summa	20 50	— —	— —	— —
Medelkostnaden per mil alltså Kronor 283,831: —.					

* 1,7 mil öppnades för trafik först år 1881.

Bilaga
till
Norrländska Jernvägskomiténs
Betänkande
år 1885

Kartans skala 1:750000

Folkmängdstätheten angifves
sålunda:

Fullständigare uppgifter om befolkningsskäl-
landena erhållas för de särskilda socknarna af
den på kartan befinliga tabellen.

Kronoparker

Inom Fredrika, Åsele, Måla, m. fl. socknar är
avskifningen ännu ej afslutad, hvar för krono-
parkerna der ej kunnat utmärkas.

Stambana under arbete.

— d° — undersökt.

--- Bibana --- d° ---

--- Undersökt linje öfver Nyländ.

--- Ustakad d° genom Björkä dalen.

Söcknens namn	Folkmängd d. 31 dec. 1885.	Folkmängdstäthet på 1 □mil* land		
		för hela socknen.	för den folk- rikare delen af socknen.	för den folk- fattigare delen af socknen.
Vesternorrlands Län.				
Sjålevad med Örnsköldsvik	5877	2370	4281	635
Långele	2188	1823	4558	183
Nätra	4884	1591	3281	264
Arnäs	4529	1562	3378	351
Sollefteå	2446	1510	8781	120
Ullånger	1692	1302	4203	190
Torsåker	1024	1280	2782	170
Mo	1815	1243	2895	91
Grundunda	3420	1196	2504	402
Vibyggerå	2111	1179	2618	68
Boteå med Gålsjö	1416	1057	5309	176
Sånga	662	1051	5210	266
Multrä	1171	1009	4713	43
Dal	884	993	2255	319
Styrnäs	1290	928	5065	108
Öfver-Lännäs	996	803	4768	86
Ed	1149	782	3354	229
Sidensjö	2494	765	2676	58
Gideå	2914	755	1563	99
Hellgum	2229	573	4543	93
Trehörningejö	1141	523	1887	169
Liden	1972	501	2529	150
Grange	1449	481	4171	58
Resele	1980	449	3548	207
Skorped	1687	436	2434	98
Björna	2375	306	1051	94
Junsele	2238	234	2284	133
Anundsjö	4798	223	1127	85
Vesterbottens Län.				
Umeå landeförsamling	12235	1326	1817	600
Nysätra	3184	1079	1768	537
Skellefteå landeförsamling	15386	1062	2231	315
Löfånger	3969	927	2232	171
Nordmalings	7388	736	1938	248
Byske	6451	722	1628	308
Bygdeå med Robertfors	5441	696	1680	206
Sävar	3240	617	1522	377
Vännäs	3340	607	1497	364
Burträsk	6970	346	938	140
Bjurholm	3337	343	671	171
Degerfors	5572	227	628	145
Norsjö	3484	221	747	110
Jörn	2583	185	451	88
Norrbottens län.				
Neder-Luleå	10029	1076	2356	215
Neder-Kalix	9885	669	2009	123
Neder-Torneå	2365	646	2170	127
Karl Gustaf	2245	580	2080	57
Piteå landeförsamling	14137	533	2144	102
Råneå	7197	407	3294	90
Öfver-Luleå	8493	349	1265	69
Elfsby	3164	227	920	122
Öfver-Kalix	4411	185	3093	93

* Gammal svensk □ mil.